

ZBERATEĽ

2003

10

Ročník IX.
Cena 44 Sk
ISSN 1335-8693

MESAČNÍK PRE ZBERATEĽOV • ODBORNÉ ČLÁNKY • INFORMÁCIE • INZERCIA

↑ Puzzle z troch TK vytvárajúci obraz presypacích hodín – MOT na str. 24
→ Z dielne rytna F. Horniaka – skúšobný odtlačok pripravovanej známky

SLOVENSKO

KOSTOL sv. JURAJA

SPIŠSKÁ SOBOTA

MAJSTER JÁN
ZVESTOVANIE PANNE MÁRII
1460 - 1470

21sk

F. HORNIAK 2002

BUDÚCE ČÍSLO SO SAMOSTATNOU PRÍLOHOU – AUKČNÝM KATALÓGOM

PÍSOBNÁ AUKCIA FIRMY ZBERATEĽ

Z aukčných položiek: vľavo
štvorblok kat. č. DL 62 N,
vyvolávacia cena 13500 Sk,
vpravo štvorblok kat. č. 23 SK,
vyvolávacia cena 25000 Sk

Pohľadnica s priečelím Srnčej vily v Bardejove, v popredí park s vodotryskom (vydal Eschwig a Hajts, Košice okolo roku 1910) – k článku M. Pekárovej Kúpele Bardejov na historických pohľadániach (str. 33-34)

4-blok známok Hradčany 5 h – k článku L. Stanka Osemdesiatpäť rokov Hradčanských známok (str. 27-28)

Ukážka z novej série poľských obrazových poštových lístkov Krásy Poľskej krajiny – k rubrike Z NOVINIEK NAŠICH SUSEDOV (str. 5)

Lístová zásielka prepravená prvým letom z Izraelu do USA 31. 10. 1957 leteckou spoločnosťou Trans World Airlines (TWA) – k 7. (poslednej) časti seriálu Cez Atlantik nielen na vode (str. 29-31)

Viete z ktorých krajín sú tieto poštové schránky? – svoje znalosti si môžete overiť v Súťaži o kvet Zberateľa (str. 40)

Plody leta a jesene – k článku na str. 26

Z OBSAHU / CONTENTS INHALT

- **Z. Fritz: Ohľadnutí za slovenskými známkami 2002 / Retrospective of Slovak stamps of 2002 / Rückblick auf die Slowakischen Briefmarken 2002 (9-10)**
- **Okenko špecialistu: Známy Matko a Kubko, MS v plávaní Barcelona 2003 / Specialist's column: Stamps „Matko and Kubko“, „World Swimming Championships Barcelona 2003“ / Für spezialisten: Die Briefmarken „Matko a Kubko“, „WM in Schwimmen Barcelona 2003“ (11)**
- **J. Tekel: Staničník poštové schránky na Podkarpatskej Rusi (1939-1944) / Railway station letter boxes in Carpatho-Ukraine (1939-1944) / Bahnhofsbriefkasten auf der Karpaten-Ukraine (14-15)**
- **P. Hallon: Premeny Estónska vo svetle filatelie (2) / Changes of Estonia in the light of philately (2) / Veränderungen vom Estland im Licht der Philatelie (2) (16-18)**
- **Rozhovor s V. Chmelárom: Prečo meniť niečo, čo má nespochybniteľnú hodnotu? / An interview with V. Chmelár: Why to change what has indubitable value? / Gespräch mit V. Chmelár: Warum soll man etwas von einer bestimmten Wert ändern? (19-21)**
- **L. Stanko: Osemdesiatpäť rokov hradičianskych známok / 85 years of Hradičany stamps / 85. Jahrestag der Hradičany Briefmarken (27-28)**
- **V. K. Németh: Cez Atlantik nielen na vode (7) / Across the Atlantic not only on water (7) / Über Atlantik nicht nur auf Wasser (7) (29-31)**
- **M. Pekárová: Bardejovské kúpele na historických pohľadniciach / Bardejov spa on historical picture postcards / Bad Bardejov auf den Historischen Ansichtskarten (33-34)**
- **Recenzia, P. Malík: Katalóg ČESKO-SLOVENSKO 1945-1992, Pofis 2004, III. vydanie / Review of catalogue CZECHOSLOVAKIA 1945-1992, Pofis 2004, 3rd issue / Katalog Tschechoslowakei 1945-1992, POFIS 2004, III. Ausgabe (35-36)**

Vážení čitatelia, máme za sebou horúce leto, deti zasadli do školských lavíc a na prázdniny už len spomínajú. Apropó, prázdniny.

Všimli ste si, že v posledných rokoch cez prázdniny je väčšie ticho, sú akési menej zvukové? Predtým deti, pokiaľ neboli na dovolenkách s rodičmi, v letných táboroch, na návšteve u starých rodičov alebo iných príbuzných a známych, na kúpaliskách alebo výletoch, väčšinu dní strávili „okolo domu“. To znamená na ihriskách, trávnikoch, chodníkoch, v parkoch alebo na akýchkoľvek miestach, kde sa dalo na niečo hrať. A keď sa nedalo, niečo si už vymysleli... Keby sme prázdniny mali opísať po zvukovej stránke, bola to zmes džavotu, smiechu, výkrikov, šarvátok i plaču, ale najmä zvuky typické pre rôzne hry. „Eniky beniky kliky bé, ábr fábr dominé...“ a rôzne iné rozpočítavačky boli počuť cez deň, od rána do večera. Paleta hier bola široká a pestrá. Vybíjaná a iné hry s lopťou, kde takmer nechýbal „focik“, do ktorého sa neraz zapájali aj okovia. Potom rôzne variácie hier so švihadlami alebo skákanie do kriedou na kreslených obrazcoch, ktoré už ani nevieme ako sa volali. Boli aj iné hry, na ktoré si aj pamätníci už len matne spomínajú ako sa hrali: „Varí sa to, peče sa to a zje to...“, či „Rab a Suli“ alebo pre malé mestské dvory typická hra s loptičkou na jeden dotyk, ktorú niekde volali „Soritáž“ inde „Soritka“.

Eniky beniky kliky bé...

Možno, že by bolo treba zriadiť Červenú knihu zaniknutých alebo ohrozených detských hier (do nej by sme odporúčali zaradiť aj hry s hlinenými guľôčkami, ktorú deti už tiež nevidajú). Alebo iniciovať vznik nejakých „veterán klubov detských hier“, podobne ako sú kluby historických automobilov, či motoriek. Ktohovie, možno by dali podnet aspoň na čiastočnú renesanciu prinávrátenia čara detských hier.

Pravdaže, aj záujem detí sa mení. Televízory, počítače... hovoriavame. Ano, ale preháňajú sa aj na kolieskových korčuľach a horských bicykloch. Vývoj sa nedá zastaviť, mladí majú inú predstavu o svojich hrách a pohybe. I keď nové nemusí vždy znamenať aj lepšie, hodnotnejšie a zmyslupnejšie. O nové hodnoty sa treba usilovať. Kvalifikovane, so zariadením, neúnavne a vytrvalo.

Na porovnanie sa pozrime na „dosky, ktoré znamenajú svet“. Spomenieme Shakespeareove Veselé panie z Windsoru. Po vojne boli na programe bratislavského SND v tradičnom režimnom nastudovaní. V šesťdesiatych rokoch hry uviedlo DPOH v celkom novom prevedení. Okrem iného, počas hry v jednej chvíli sa herci rozbehli do uličiek medzi obecenstvo, improvizovanými dialógmi reagovali na aktuálne spoločenské udalosti a nechýbali vtipy, neraz aj pikantne odfarbené. Obecenstvo ožilo, nevedelo na ktorú stranu sa majú skôr pozerieť, všade sa niečo dialo. Za niekoľko minút sa hra vrátila na javisko a hra pokračovala. Utrpelo tým Shakespeare dielo? Asi nie, len sa otvorilo okno, ktoré do hry vpustilo vôňu súčasnosti, ktorá pomohla preklenúť časový rozdiel medzi napísaním a interpretáciou hry. A určite tým umožnila aj lepšie pochopiť, čím je hra aktuálna aj pre súčasníka. Niečo podobné dnes môžeme vidieť s novým, vynikajúcim nastudovaním muzikálov... Poviete, že tu ide o peniaze? Pravdaže, ako vždy a všade.

Vráťme sa však k deťom. Začal sa nový školský rok, čo v minulosti bývalo obdobím na naštartovanie činnosti krúžkov mladých filatelistov. Zo známych príčin ich ani tento rok nebude veľa. Pre dnešnú mládež „Eniky beniky kliky bé...“ obrazne povedané, už stratilo niekdajšiu príťažlivosť. Filatelia má svoju klasiku, trvalé hodnoty. Ale aj svoju modernu. Pre ňu je určujúca známková tvorba, jej koncepcia a produkty, ktoré ponúka zberateľom. A tá na svoj prerod do modernej podoby ešte stále len čaká. Lebo nestačia iba ojedinelé vynikajúce úspechy, vo filatelii je dôležitý celok. A tu sa javí najväčšia potreba nových schopných staviteľov, dramaturgov či režisérov, ktorí filateliu dokážu urobiť zaujímavou aj pre 21. storočie. Vaša redakcia

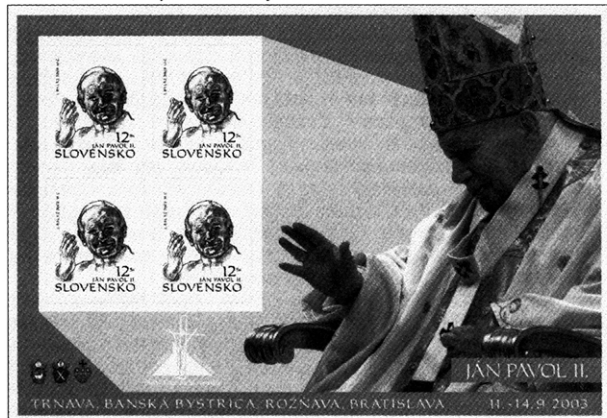

NOVÉ SLOVENSKÉ POŠTOVÉ ZNÁMKY A INÉ ZBERATELSKÉ MATERIÁLY

■ Pápež Ján Pavol II.

Neoficiálne informácie o vydaní známky s portrétom pápeža Jána Pavla II. uverejnené v minulom čísle Zberateľa, sa prakticky potvrdili. Čo zberateľov príjemne prekvapilo, bola kvalita vydania - neporovnateľne lepšia ako kvalita „hokejového“ vydania. O vydaní uverejňujeme oficiálne informácie podľa údajov z Poštového vestníka:

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR schválilo s platnosťou od 7. 9. 2003 vydanie príležitostnej poštovej známky „Ján Pavol II.“ v nominálnej hodnote 12 Sk v tlačovom liste so 4 samolepkovými známkami, ktorá vyšla pri príležitosti tretej návštevy Svätého Otca na Slovensku. Na známke je zobrazený Ján Pavol II., na TL je reprodukcia fotografie Jána Pavla II. (foto z archívu TASR). V ľavom dolnom rohu sú vyobrazené erby navštívených cirkevných diecéz a logo návštevy Svätého Otca na Slovensku. Na dolnom okraji sú vymenované mestá, ktoré navštívi, a dátum jeho návštevy.

Najdôležitejšie životopisné údaje: Ján Pavol II. - Karol Wojtyła, prvý slovenský pápež, sa narodil 18.5.1920 v poľskom meste Wadowice. Študoval na Filozofickej fakulte Jagelonskej univerzity, ale po vypuknutí 2. svetovej vojny musel štúdiá prerušiť. Za kňaza ho vysvätil krakovský arcibiskup Adam Sapieha 1.11.1946. Vo filozofických a teologických štúdiách pokračoval v Ríme a po návrate do Poľska pôsobil v pastorácii a súčasne prednášal na Katolíckej univerzite v Lubline. Pápež Pius XII. ho 4.7.1958 vymenoval za pomocného biskupa v Krakove, od roku 1964 stál na čele krakovskej diecézy. Za kardinála bol vymenovaný Pavlom VI. dňa 26.7.1967 a za 264. nástupcu svätého apoštola Petra ho zvolilo konkláve dňa 16.10.1978. Stal sa prvým pápežom netalianskeho pôvodu od roku 1522.

Autorom výtvarného návrhu známky je J. Baláž, grafickej úpravy M. Činovský. TL formátu 141x100 mm vytlačila viacfarebnou offsetovou technikou tlačiareň Walsall Security Printers Ltd., Veľká Británia, v náklade 1,8 mil. kusov. Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania (domicil pečiatty Bratislava). Na FDC je motív kríža z berly Jána Pavla II. Autor grafickej úpravy FDC je M. Činovský, rytinu FDC vytvoril F. Horniak. FDC vytlačila tlačiareň TAB, s.r.o., Bratislava jednofarebnou ocetlotlačou z plochej dosky v náklade 9200 ks. Znáмка má č. 307.

■ J.B.Magin: Ostne alebo Obrana slávnej Trenčianskej stolice

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR schválilo s platnosťou od 17.9.2003 vydanie príležitostnej poštovej známky Ján Baltazár Magin: Ostne alebo Obrana slávnej Trenčianskej stolice v nominálnej hodnote 8 Sk. Na známke je fiktívny portrét J. B. Magina, faksimile jeho podpisu a pečat.

Najdôležitejšie životopisné údaje: Ján Baltazár Magin (narođený 6.1. 1681 vo Vrbovom - zomrel 27. 3. 1734 v Dubnici n / Váhom), farár, básnik, autor prvej slovenskej národnej obrany. Študoval teológiu v Pázmáneu a vo Viedni, po vysvätení za kňaza bol farárom v Jarku, Košeci a v Dubnici n/Váhom a od roku 1731 aj titulárny kanonik nitrianskej diecézy. Magin bol znalec cirkevného a svetského práva a antickej vzdelanosti a literatúry. Napísal niekoľko významných oslavných básní, no jeho najvýznamnejším literárnym dielom je prvá písomná národná obrana Slovákov *Murices ...sive Apologia*, napísaná z poverenia trenčianskej šľachty, duchovenstva a meštianstva, ktorá bola odpoveďou na hanlivý spis trnavského profesora práv Michala Benčíka *Novissima diaete nobilissime*. V diele *Ostne alebo Obrana*, rozvinul Magin myšlienky o starobylosti, významu mesta Trenčína, o rozšírenosti slovanského jazyka a taktiež o slávnej minulosti a autochtónosti Slovanov a Slovákov v Uhorsku a o cyrilometodskej tradícii. Prvý poukázal na etnickú celistvosť slovenskej národnosti a vymedzil jej územie a hranice. Ostro sa postavil i proti prejavom národného šovinizmu a dielo ako celok vyznieva ako celoslovenská obrana.

Autor výtvarného návrhu je Karol Ondrejička, autor ryteckej rozkresby a rytiny známky je Arnold Feke. Známkou vytlačila PTC Praha, a.s., rotačnou ocetlotlačou kombinovanou s hĺbkotlačou (čierna a červená) na tlačových listoch po 50

známkach v náklade 2 miliónov kusov. Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania (domicil pečiatičky Vrbové) s použitím faksimile podpisu Magina. Na FDC je ilustrácia titulného listu spisu *Ostne alebo Obrana - „Murices... sive Apologia“* (lat.). FDC vytlačila tlačiareň TAB, s.r.o., Bratislava jednofarebnou ocelotlačou v náklade 6 tisíc kusov. Známká č. 308

■ Pezinok

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR schválilo s platnosťou od 18. septembra 2003 vydanie výplatnej poštovej známky Pezinok v nominálnej hodnote 100 Sk. Na známke je kompozícia historickej architektúry mesta a mestský erb (na bledomodrom pozadí). Autorom výtvarného návrhu emisie je Oliver Solga, rytcom je František Horniak.

Známku vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha, a.s., rotačnou ocelotlačou kombinovanou s hlbkotlačou na TL po 100 známkach. K tejto známke nebola vydaná obálka prvého dňa vydania. Známká má č. 309 □ Pripravil vkn

■ VYDANIA SP · OZ TÚP

■ Poštový lístok s prítláčou: Pápež Ján Pavol II. na Slovensku

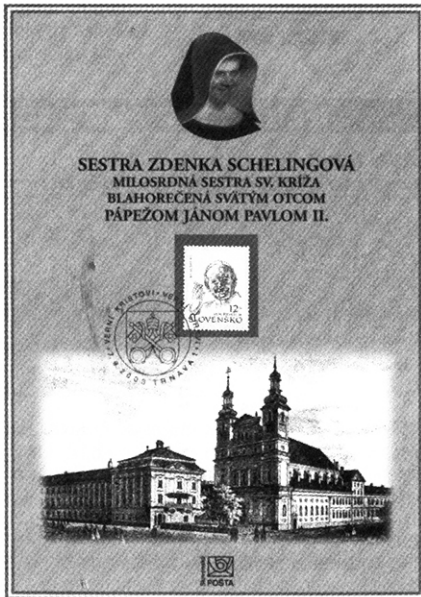
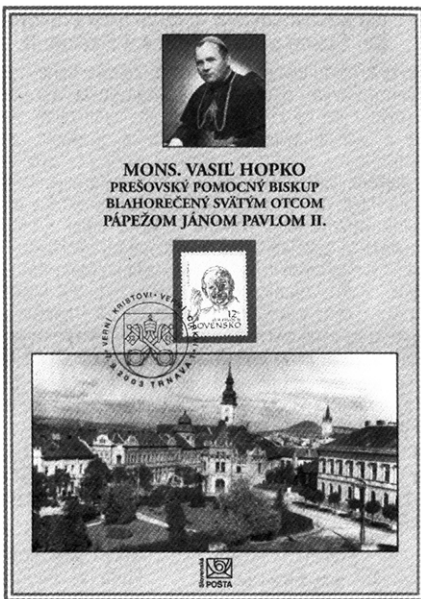
Slovenská pošta, š.p. Bratislava vydala dňa 7.9.2003 príležitostný poštový lístok Zohor s natlačenou známkou nominálnej hodnoty 7 Sk a prítláčovým motívom „Pápež Ján Pavol II. na Slovensku“. Na ľavej časti príležitostného poštového lístka je umiestnená reprodukcia fotografie Svätého Otca Jána Pavla II. (foto z archívu TASR). Nad reprodukciou je nápis „Pápež Ján Pavol II. na Slovensku“. Poštový lístok je vytlačovaný na bielom ofsetovom papieri, gramáže 160 g/m² s hologramom a vytlačila ho ofsetom tlačiareň PROMPT, tlačiareň cenín, a. s. Bratislava. Na poštovom lístku je vytlačené evidenčné číslo 105 CDV 093/03 a predajná cena 10 Sk.

■ Pápež Ján Pavol II. na Slovensku 11. - 14. septembra 2003

■ Pamätné listy: (1) Mons. Vasiľ Hopko blahorečený Sv. Otcom pápežom Jánom Pavlom II.

Pri príležitosti blahorečenia Mons. Vasiľa Hopka pápežom Jánom Pavlom II. vydala Slovenská pošta, š.p. dňa 7.9.2003 pamätný list. Na PaL je v hornej línii vyobrazená fotografia V. Hopka, pod fotografiou je nápis „Mons. Vasiľ Hopko, prešovský pomocný biskup blahorečený Svätým Otcom pápežom Jánom Pavlom II.“. Pod textom je nalepená známka „Ján Pavol II.“

V dolnej časti pamätného listu je zobrazená fotografia Gréckokatolíckeho biskupského úradu v Prešove. Známká je opečiatkovaná príležitostnou pečiatičkou (domicil Trnava 1) s dátumom 7. septembra 2003. Na zadnej časti PaL je krátky životopis Mons. Vasiľa Hopka. PaL bol vytlačovaný v KNIHTLAČI, Zohor, viacfarebným ofsetom.

(2) Sestra Zdenka Schelingová blahorečená Sv. Otcom pápežom Jánom Pavlom II.

Pri príležitosti blahorečenia sestry Zdenky Schelingovej pápežom Jánom Pavlom II. vydala Slovenská pošta, š.p. dňa 7. 9. 2003 pamätný list. Na PaL je v hornej línii vyobrazený výrez z fotografie Z. Schelingovej. Pod fotografiou je nápis „Sestra Zdenka Schelingová, milosrdná sestra sv. Kríža blahorečená Sv. Otcom pápežom Jánom Pavlom II.“. Pod textom je nalepená známka „Ján Pavol II.“. V dolnej časti pamätného listu je dobové vyobrazenie katedrálneho chrámu svätého Jána Krstiteľa v Trnave. Znamka je opečiatkovaná príležitostnou pečiatkou (domicil Trnava 1) s dátumom 7.9.2003. Na zadnej strane PaL je krátky životopis sestry Zdenky Schelingovej. PaL bol vytlačený v KNIH-TLAČI, Zohor, viacfarebným ofsetom □ Pripravil vkn

SVÄTÝ OTEC
JÁN PAVOL II.

1978 - 2003
25 ROKOV NA PETROVOM STOLCI

MATKA TEREZIA
Agnes Gonxha Bojaxhiu

* 27.8.1910 Skopje - † 5.9.1997 Kalkata
BEAT. DIE XIX. M. OCT. A. D. MMIII

NOVÉ PEČIATKY

Uverejňujeme informácie o nových príležitostných pečiatkach, ktorých odľatky čitatelia môžu stihnúť po vydaní októbrového čísla Zberateľa (údaje získané do 26.9.2003):

- 13. - 14.11. 2003 Bratislava 1: **IV. ZJAZD SOZ PT**
- 12.11.2003 Trenčín 1: **VÝROČIA REGIONÁLNYCH TLAČÍ / 1873, 1918-2003 / VÁGVÖLGYI LAP / TRENCHINER ANZEIGER / TRENCIANSKE NOVINY**

Návrh príležitostnej pečiatky, ktorá sa bude používať 11. novembra 2003 na pošte Trenčín 1. Autori návrhu na pečiatku sú Mgr.Janka Masárová a Ing. Ivan Kubela

najmladší od roku 1846. Mal vtedy 59 rokov. Misijský klub Košice v spolupráci s filatelistami dal pri tejto príležitosti vyhotoviť prítláč na CDV Zorbor 7 Sk.

Takžeť dali vyhotoviť aj ďalšiu prítláč na poštový lístok pri príležitosti blahorečenia Matky Terezy. Táto významná osobnosť, vlastným menom Agnes Gonxha Bojaxhiu sa narodila 27.8.1910 v Skopje a zomrela 5.9.1997 v Kalkate. Bola zakladateľkou reholy Misionárov milosrdenstva (1959), ktorá sa po celom svete stará o opustených, umierajúcich, malomocných, siroty atď. Už počas života sa stala legendou. Bola nositeľkou mnohých prestížnych vyznamenaní vrátane Nobelovej ceny mieru (1977). OSN ju raz poctila pozvaním na zasadanie Bezpečnostnej rady. Táto drobná starenka vtedy mocným politikom povedala: „Nemôžeme rozdať to, čo nemáme, majme teda čisté srdcia, lebo len vtedy nás vypočuje Boh“. Keď všetci s potleskom povstali, Matka Tereza vyzvala prítomných: „Pomodlime sa spoločne, aby ste múdro vládli“. A svet po nej opakoval slová, ktoré predriekala: „Pokorne Ťa Bože prosíme...“ Po modlitbe Matka Tereza povedala, že zo všetkých odmiem a vyznamenaní, ktoré v živote dostala, si túto spoločnú modlitbu cení najviac.

NEÚRADNÉ PRÍTLAČE

Štyri nové košícké prítláče

Pôvodný výtvarný návrh z roku 1959 na poštovú známku, realizovaný ako zápalková nálepka a filumenistický príležitostný nálepka.

Pôvodný výtvarný návrh z roku 1959 na poštovú známku, realizovaný ako zápalková nálepka a filumenistický príležitostný nálepka.

Medzinárodný maratón mieru ■ Aj tento rok organizátori Medzinárodného maratónu mieru v Košiciach v spolupráci s filatelistami dali vyhotoviť dve prítláče - jednu na poštovej obálke a druhú na CDV Zorbor 7 Sk. Za vzor im poslúžili dva zo štyroch víťazných návrhov na nerealizovanú poštovú známku študentov umeleckej priemyslovky z roku 1959, ktoré sa v tom roku použili ako predlohy na vyhotovenie štyroch zápalkových nálepiek a jedného pamätného filumenistického háčeka. V roku 1994 bol tretí návrh z tejto série použitý na prítláč k MMM na CDV 3. V čase konania maratónu poskytovala verejnosti svoje služby autoposta, ktorá používala príležitostnú pečiatku.

25 rokov pontifikátu Jána Pavla II. a blahorečenie Matky Terezy ■ Už 25 rokov uplynulo od chvíle, čo večer 16. októbra 1978 biely stĺp dymu z komína Sixtínskej kaplnky oznámil svetu, že rímsko-katolícka cirkev má nového pápeža. Stal sa ním kardinál Karol Wojtyła z Poľska, prvý pápež netalian od roku 1522 a

Zachráňme Tibet

Pod poradovým číslom 04 bola vyhotovená ďalšia prítláč z série Zachráňme Tibet (Save Tibet) firmou Canopus na CDV Zorbor 7 Sk. Na prítláči je fotografia Jeho Svätosti dalajlámu pri jednej jeho audiencii venovanej verejnosti v indickej Dharamsale. Táto prítláč je okrem iného venovaná aj plánovanej októbrovej návštevy dalajlámu v Českej republike. Uvedený tibetský pozdrav KIKI SOSO LHA GYE IO v preklade znamená „Bohovia zvíťazia“ alebo „Pravda sa presadí“ a používa sa v súčasnosti všade na svete pri najrôznejších príležitostiach na vyjadrenie podpory ťažko skúšanému tibetskému ľudu □ **V. Gaál**

Z NOVINEK NAŠICH SUSEDOV

Polsko: KATOWICE 2003, nové CDV

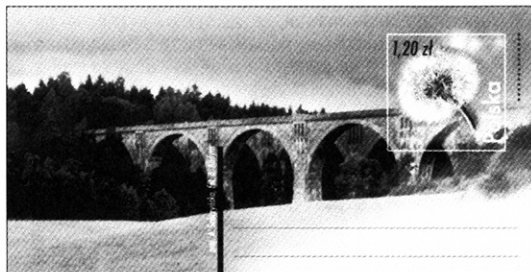
V dňoch 22. augusta až 10. septembra 2003 sa v sliezskej metropole Katowice uskutočnila **XIX. celoštátna filatelistická výstava KATOWICE 2003**.

Výstava sa konala pri príležitosti 110. výročia organizovanej filatelie v Poľsku (prvý klub bol oficiálne založený v roku 1953, ale filatelia v rôznych formách bola v meste známa už aj pred založením organizácie) a 445. výročia Poľskej pošty. K výstave bol 18. augusta 2003 vydaný háreček rozmerov 94 x 71 mm. Obrazovú časť hárečka tvorí kompozícia štyroch významných objektov usporiadaných zľava doprava: Biskupská katedrála, pamätník sliezkym povstalcem zo septembra 1967 (autor monumentu G. Zemla), komplex Sliezskej knižnice (jednej z najmodernejších aj v európskych reláciách) a pohľad na železiarne podľa dobovej litografie E. W. Knippela (19. storočie). Lavá časť obrazovej kompozície oddelená perforáciou tvorí známku, ktorá má nominálnu hodnotu 3,40 Zł.

Známkou bola vytlačená ocelotlačou kombinovanou hĺbkotlačou v náklade 450 tisíc perforovaných a 80 tisíc neperforovaných číslovaných hárečkov. Ako autori výtvarných návrhov emisie sú podpísaní M. Jonczyk (návrh) a W. Zajdel (rytina) ● V júni Poľská pošta pripomenula **650 rokov mesta Olsztyn** vydaním príležitostného poštového lístka s tlačencou známkou 1,20 Zł. Na známke je mestská radnica a na ľavej strane lístky farebná fotografia zámku Kapituly Warمیńskieј (náklad 85 tisíc ks) ● O mesiac neskôr Poľská pošta vydala sériu štyroch poštových lístkov pod spoločným názvom **Krása Poľskej krajiny** (Pieknosť Zeme Poľskej). Opäť s využitím takmer celej plochy na lístkoch, prinášajú charakteristické žánrové pohľady na krajinu - Dolina Biebrzy, jazero Wigry, krajina s kamennými viaduktami pri Stańczykoch, jazero Hańcza. Známkou v prvých dvoch prípadoch tvoria výrezy z obrazu krajiny (strom, kostolík) a v dvoch prípadoch vkomponovaný obraz (púpava, ráčik). Známkou majú nominálnu hodnotu 1,20 Zł a náklad po 95 tisíc kusov. Obrazovým motívom, farebnosťou, grafickou úpravou i polygrafickou úrovňou môžu tieto poštové lístky v plnej miere vynikajúco poslúžiť aj ako pohľadnice □ vkn

Rakúske emisie v júli 2003

Prvou rakúskou emisiou vydanou v júli tohto roka bola v poradí už 29. známka v tradičnom, pravidelne každoročne vydávanom emisnom rade **Moderné umenie v Rakúsku**. Reprodukujú podstatnú časť kresby K.Kogelnika „Žena medzi kvetmi“. Kresbu na známke nemožno považovať za avantgardné dielo ani kresbu ani výtvarnou technikou, zaujala však svojím jednoduchým a jasným stvárnením zvolenej témy a pestrou farebnosťou. Grafickú úpravu za spolupráce autora obrazu spracoval

W. Seidel. Tlač z rytiny W. Seidla (tmavokarmínová farba) kombinovaná štvorfarebnou hĺbkotlačou. Nominálna hodnota je 0,55 € ● Na druhej známke je zobrazené **Neusiedlerské jazero** v západnej časti krajiny, ktoré svojou polohou, flórou i faunou je rakúskou zvláštnosťou zapísanou v zozname Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Autorom kresby je P. Sinawehl, rytcom W. Seidel. Tlač z rytiny kombinovaná štvorfarebnou hĺbkotlačou. Vydaná bola 11. júla

2003 s nominálnou hodnotou 1 € • Tohtoročný emisný rad **Rakúsko - krajina dovoleníek**, má dve známky. Na jednej je **Wörtherské jazero** v Korutánsku so športovými člmi (0,25 €). Na druhej známke je **Mondské jazero** v Hornom Rakúsku so skalnatým ostrovčekom s krížom (0,25 €). Autorom oboch známok je A. Tuma. Vytlačené sú štvorfarebnou hĺbkotlačou • Ďalšia známka bola vydaná 19.7.2003 s obrazom **samuraja a gejšy**. Bola vydaná k výstave japonského umenia v Galérii v Leobene (0,55 €). Výber predlohy a autorom grafickej úpravy je P. Sinawehl. Aj táto známka bola vytlačená štvorfarebnou hĺbkotlačou. Známkou bola vydaná v spolupráci s poštovou správou Japonska. Zaujímavosťou je, že známka nemá označenie krajiny v štátnom jazyku, ale v latinčine - AUSTRIA •

• Ďalšia príležitostná známka (0,55 €) tiež bola vydaná v spolupráci s japonskou poštou. Prináša **scénu z opery Turandot**. Navrhla ju R. Gruberová, tlač štvorfarebná hĺbkotlač. Známkou vyšla 24.9.2003 k opernému festivalu v St. Margarethene □ Zc

Novinky z Ukrajiny

Už 15. pokračovanie emisného radu **Regióny Ukrajiny** pripravila Ukrajinská pošta. Príležitostná známka nominálnej hodnoty 45 k, vydaná 21.4.2003, je venovaná **Dnepropetrovskej oblasti**. Hlavnými obrazovými motívmi sú štart kozmickej rakety a most cez rieku Dnepr. Tradičné výtvarné riešenie dopĺňa ešte erb oblasti a jej vyznačenie na mape štátu. Náklad známky je 250 tisíc, kat. č. Mi. 569. Ďalší prírastok do tohto emisného radu bol vydaný 8.5.2003 a je venovaný **Lvovskej oblasti** pri západnej hranici štátu. V známkovom obraze sa nachádza pomník erbového leva a katedrála sv. Juraja. Nominálna hodnota je tiež 45 k, náklad 500 tisíc, kat. č. Mi. 570.

Druhým dlho vydávaným emisným radom sú **Hajtmani**, ktorí sa 22. mája dočkali svojho 12. pokračovania. Príležitostná známka **Kirilo Rozumovskij** prináša v strede portrét hajtmana a po stranách jeho palác v Baturine. Druhá známka je venovaná **Ivanovi Skoropadskému** (1646-1722) - hajtmánovi ľavobrežnej Ukrajiny od roku 1708, ktorý v severnej vojne bojoval po boku Rusov proti Švédom. Známkový obraz zachytáva popri portréte aj významné historické scény z obdobia jeho vlády. Nomi-

nálna hodnota oboch známok je 45 k, náklad 250 tisíc kusov, kat. č. Mi. 571-572.

Aj nasledujúca emisia vydaná 28.5.2003 čerpá z bohatej histórie Ukrajiny. Príležitostný háček so známku nominálnej hodnoty 3,50 (hr.) je venovaný **Vladimírovi II. Monomachovi** (1053-1125), ktorý bol smolenským kniežatom od roku 1067, černigovským od roku 1078, perejaslavským od roku 1093 a kyjevským veľkokniežatom od roku 1113. Čelil feudálnemu drobeniu Rusi, udržal si pevnú vládu nad údelnými kniežatmi a úspešne bojoval proti Polovcom. Zákonom Ustav Vladimír Monomacha obmedzil zvoľu úžerníkov a zlepšil situáciu ľudu.

Jeho spis **Poučenie**, adresovaný synom, je vynikajúcim dielom starej ruskej literatúry. Výstižné je zobrazenie panovníka na známke - sediac na tróne drží v pravej ruke meč a v ľavej knihu. Na obraze mimo známkového poľa vidno bojovníka na koni, vojsko i pravoslávny chrám. Rozmery háčeka sú 100x80 mm, náklad 100 tisíc kusov, kat. č. Mi. 573 a Bl. 40. Všetky emisie vytlačila osetmov tlačiareň Ukraina □ Ilk

SPRÁVY · OZNAMY

Uvedenie poštovej známky k návšteve Sv. Otca na Slovensku

Slovenská pošta, š. p., v spolupráci s Arcibiskupským úradom v Trnave usporiadala 7. 9. 2003 slávnostné uvedenie príležitostnej poštovej známky vydané k návšteve Svätého Otca Jána Pavla II. na Slovensku. Účastníkov podujatia osobne uvítal metropolita Slovenska, arcibiskup Ján Sokol. Otec arcibiskupov so svojom príhovore pripomenul, že návšteva by mala prispieť k zjednoteniu mysle a obohateniu duchovného života obyvateľov Slovenska. Po príhovore známku s portrétom Jána Pavla II. poželhal na cestu svetom a vyjadril presvedčenie, že sa iste bude páčiť filatelistom, všetkým veriacim aj neveriacim. Novú emisiu predstavil generálny riaditeľ SP dr. J. Dobrotka. K inaugurácii bola pripravená príležitostná pečiatka s textom **VERNÍ KRISTOVI - VERNÍ CIRKVI** s pápežským erbom. Na záver si účastníci podujatia pozreli kaplnku arcibiskupského úradu. Okrem ďalšej pečiatky, pripravenej Slovenskou poštou pre všetky mestá, ktoré Ján Pavol II. počas svojej tretej pastoračnej cesty na Slovensko navští-

vil, mesto Trnava, známe aj ako Slovenský Rím, pripravilo príležitostný štoček (autor Mgr. Milan Šnirc), ktorým vítało návštevu Sv. Otca dňa 11. septembra 2003. Nad siluetou mesta (Konkatedrála Sv. Jána Krstiteľa, ktorú Sv. Otec navštívil, je druhá sprava) sú portréty pápeža a sestry Zdenky, ktorá bola blahorečená na záver pápežskej návštevy. Pre námetárov pripomínam dôvod jej umiestnenia v štočku - po väznení bola prepravená do nemocničného ošetrovania a v Trnave 31. júla 1955 zomrela □ J.M.

4. rakúsko-maďarské sympóziium PH

V dňoch 29. - 31. augusta 2003 sa stretlo približne 80 zberateľov - poštových historikov z mnohých krajín Európy na spoločnom maďarsko-rakúskom sympóziu v kúpeľoch Bük neďalekých od mesta Szombathely. Bolo to v poradí 4. podobné stretnutie, takže sa tu mnohí stretli už ako starí známi. Prednášky a diskusia prebiehali v nemeckom jazyku. Pred každou prednáškou sa na výstavných paneloch obmieval materiál k danej téme, takže účastníci si ho mohli prezrieť. Každá prednáška bola súbežne ilustrovaná na veľkoplášnom plátne. Dnes to už inak ani nie je možné.

Na sympóziu odzneli nasledovné prednášky: Dénes Czirik (Zalaegerszeg) - Falšované maďarské predznámkové listy, Dr. Robert Neunteufel (Eppstein) - Doplňujúci referát k prvej prednáške, dr. Karl Vodrazka (Linz) - Poštové služby 1. Prívátnej dunajskej paroplavebnej spoločnosti 1834-1880, dr. Géza Homonnay (Budapešť) - Zvláštnosti a nové objavy maďarských pečiatok na vydaní známok 1867, Wolfgang König (Salzburg) - Sprievodca maďarských známok vydania 1867, dr. Ferenc Nagy (Viedeň) - Použitie vysokých hodnôt vydania 1867 v Maďarsku, István Gazda (Budapešť) - Zvláštnosti maďarskej cenzúry v rokoch 1919-1921 a dr. Joachim Gatterer (Viedeň) - Posledná Rakúsko-uhorská vojna, neznáme poľné pošty.

Všetky prednášky sa bezprostredne dotýkali aj nášho regiónu, preto je dôležité byť pritom. Ale aj preto, aby nám európsky vlak neušiel aj v tejto oblasti. Zo Slovenska sme tam na vlastné náklady boli dvaja (H. Dobál a autor). Teoreticky nás tam mohlo byť zo Slovenska až 161 Škoda! História - a to aj tá poštová, nepozná hranice! Najbližšie sympóziium bude na rakúskej pôde.

□ M. Kiššimon

Námet: Výtvarné umenie

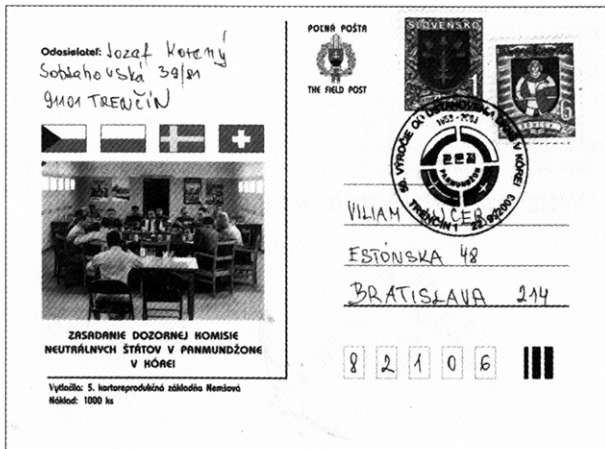
Komisia námetovej filatelie Zväzu slovenských filatelistov (KNF ZSF) od roku 1991 eviduje na Slovensku 15 vystavovateľov, ktorí sa minimálne raz prezentovali na filatelistických výstavách rôzneho stupňa námetovým exponátom z oblasti výtvarného umenia. Je však zrejmé, že počet zberateľov, ktorí sa zaoberajú týmto všeobecne populárnym námetom, je väčší i keď svoje zbierky zatiaľ nespracovali do formy výstavného exponátu.

Pred nedávnom sa na pôde KNF ZSF zrodila myšlienka vytvoriť pre niektoré námetové oblasti pracovné skupiny - sekcie. Predmetom ich činnosti má byť združenie zberateľov s rovnakým záujmom, zhromažďovanie a výmena informácií, skúseností a materiálov, rady pri tvorbe exponátov, prípadne aj vydávanie vlastného bulletinu - spravodajcu. Medzi vybrané námetové oblasti patrí aj výtvarné umenie.

V tejto súvislosti môžem uviesť, že pri Českej námetovej spoločnosti SČF pôsobí námetová sekcia Výtvarné umenie, ktorá vydáva 3-krát ročne svoj Zpravodaj. Redaktorom Zpravodaja je Václav Štašek, Alešova 13, 352 01 Aš, ČR. Členský príspevok v sekcii je 70 Kč za rok.

Obraciam sa na slovenských zberateľov námetu výtvarné umenie s výzvou, aby prejavili svoj názor na možnosť vytvorenia samostatnej námetovej sekcie. Pripomienky možno zaslať na sekretariát ZSF, Radlinského 9, 812 11 Bratislava □ Ing. Ivan Lužák, námetový konzultant ZSF

50. výročie od ustanovenia DKNŠ v Kórei

Príležitostný lístok Poľnej pošty ASR vydaný k 50. výročiu ustanovenia Dozornej komisie neutrálnych štátov (DKNŠ) v Kórei, ktorú vytlačila 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová v náklade 1000 kusov. Na ľavej strane lístka je autentická fotografia jedného z mnohých zasadnutí DKNŠ v Panmunde. Nad fotografiou sú zástavy krajín, ktorých predstaviteľia boli členmi DKNŠ - Československa, Poľska, Švédska a Švajčiarska. Na lístku je aj logo Poľnej pošty ASR. Zástavy týchto štyroch krajín sú zobrazené v štylizovanej podobe aj na príležitostnej poštovej pečiatke, ktorá sa používala na pošte Trenčín 1 dňa 22. septembra 2003. Toto jubileum bolo pripomenuté viacerými zaujímavými podujatiami □ vkn

Balonová show v Chrudimi

Ve východných Čechách se již několik let organizují akce pro příznivce horkovzdušných balonů. Jednou z nich bylo KRÁLOVĚHRADECKÉ BALONOVÉ NEBE, které se letos z ekonomických důvodů nekonalo. Konala se však druhá, která se uskutečnila pod názvem „BALONOVÁ SHOW“

v Chrudimi. Česká pošta, s.p., k této akci vydala příležitostné dopisnice, používala příležitostné razítko a zabezpečila přepravu zásilek balonem.

Po dobu konání akce byla na Chrudimském letišti v provozu poštovní přepážka, kde si návštěvníci dopisnice mohli nejen koupit, ale i podat k přepravě balonem. Přeprava se uskutečnila 9.8.2003 po 19 hod. balonem OK-40-56, který byl pilotovaný Františkem Švehlíkem. Balon přistál poblíž 8 km vzdálených Licibovic, kde zásilky byly na místní poště předány k další přepravě. Přepraveno bylo 1268 kusů zásilek. Zásilky, které se nedostaly do prvního závěru, byly přepraveny druhým letem stejného balonu 10.8.2003 se startem o 6 hod. Druhým letem bylo přepraveno 309 zásilek, které byly odevzdány k přepravě na mostní poště 11 km vzdálených Nasavrky.

Vzhledem k úspěšnosti akce bylo již nyní stanoveno, že příští „Balonová show“ se opět uskuteční v Chrudimi, a to ve dnech 2. až 8.8.2004. Takže si to již nyní poznamenejte do svých kalendářů **Holoubek**

Výstava poštových známek v Báčskom Petrovci

DRUŠTVO FILATELISTA - SPOLK FILATELISTOV 3/03

**SPOLK FILATELISTOV
V BÁČSKOM PETROVCI**

**I. MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA
POŠTOVÝCH ZNÁMK
PETROVEC - NITRA
2003**

Pri príležitosti 50. výročia filatelistického spolku v Petrovci miestny klub usporiadal I. medzinárodnú výstavu poštových známok PETROVEC-NITRA 2003. Na výstave sa svojou známkovou tvorbou predstavili traja významní tvorcovia slovenských poštových známok: Martin Činovský, Rudolf Cigánik a František Horniak. Výstava sa uskutočnila v dňoch 18. až 21.9.2003 v priestoroch Galérie Zuzky Medvedovej. K výstave organizátori vydali príležitostnú obálku a používala sa aj príležitostná poštová pečiatka. Zo slovenskej strany sa používal aj príležitostný kašet vkn

Na margo samolepiek

Vydavateľ slovenských poštových známok zberateľov opäť niečím prekvapil, tentoraz známkou s portrétom pápeža Jána Pavla II, ktorý bol vydaný vo štvorici na upravene prihradkovom liste v prevedení ako samolepka. Pokrok sa nedá zastaviť, vo svete známky-samolepky už pár rokov slúžia - dúfajme, že k všeobecnej spokojnosti, veď „oblizovanie“ známok nepatrí medzi najprijemnejšie veci. Keďže sa ako zberateľa slovenských známok s nimi stretávame prývkrát, budeme sa musieť s týmto druhom známok naučiť narábať. Odlepiť známku z PL a nalepiť ju na zásielku sa dá urobiť veľmi jednoducho a bez problémov. Vydavateľ nechal vyhotoviť oddeľovanie známky z PL efektívnym napodobením perforácie, takže nalepená na zásielke vytvára dojem, že ide o „normálnu“ známku. Napodobnenia perforácie však v tomto prípade nemá už pôvodný význam - namiesto nej by rovnakú úlohu splnilo aj oddeľovanie vo forme rovnej čiary. Ale oslám, aj symbolická perforácia má svoje čaro. Keď však zberateľ nepoužitých známok-samolepiek chce zaradiť do svojej zbierky jednu známku, musí ju z PL oddeliť vedľa symbolickej perforácie, a to buď nožnicami alebo precíznejšie na nejakej (foto) rezačke. Vydavateľ na túto okolnosť nemyslel, aj keď väčšina známok je v konečnom dôsledku vydávaná na zberateľské účely. To je však už krok späť, do obdobia, kde ešte nebola vymyslená perforácia... Ešte horšie to budú mať zberatelia pečiatkovaných známok. Dá sa predpokladať, že cez novinovú službu záujemcovia dostanú (?) opečiatkované známky neodlepené z podkladu, budú vystrihnuté aj s podkladom. Teda aspoň v Poštovom vestníku o tom nebola ani zmienka, ani o použiteľnom druhu lepu a jeho vlastnostiach (predpokladajme, že nebude zdraviu škodlivý). Zberateľ, ak chce mať a-koby „naozaj použiteľné známky“, nech si ich odlepi sám. Ale ako, vo vode alebo v nejakom roztoku? Bude, nebude, alebo aký bude mať vplyv takýto roztok po odstránení lepu zo známky na farbu známky? Vydavateľ na tento druh informácie zberateľskej verejnosti zrejme zabudol - pokiaľ ho vôbec táko prozaické otázky zo zberateľskej praxe zaujmajú. Lebo možno, že v tejto chvíli sa tieto otázky nejavia akútne, ale pokiaľ sa známky-samolepky budú vydávať vo väčšom rozsahu, omedľo sa objavia aj v skarte a aj s ich odlepovaním môžu potom nastať už väčšie problémy. Vzhľadom na to, že samolepkové známky sa v zahraničí už používajú, privítali by sme rady zberateľov, ktorí majú so samolepkovými známkami už svoje skúsenosti **Karol Čierny**

OHLÉDNUTÍ ZA SLOVENSKÝMI ZNÁMKAMI 2002

Zdeněk Fritz

Psáno pro časopisy MERKUR REVUE a ZBERATEL

Třicet nových známek si mohli sběratelé zařadit do svých sbírek z emisního ročníku 2002 Slovenské republiky. Opět to byl ročník úspěšný, za jehož výsledky se lze ohlédnout s uspokojením a přesvědčením o kontinuitě již několikaleté dobré tradice. Jako obvykle byly využity všechny dosud používané a dostupné tiskové techniky (PTC Praha, a.s.) od nejběžnějšího rotačního ocelotisku s hlubotiskem (18 známek) přes jednobarevný ocelotisk s plochých desek v kombinaci s barevným ofsetem (5 známek) až k vícebarevnému ocelotisku z plochých desek - ve světe unikátní, nejdokonalější tiskové technice, která zejména v posledních letech umožňuje slovenské známkové tvorbě dosahovat světových úspěchů a uznání (7 známek - téměř čtvrtina roční produkce). Na tvorbě návrhu včetně grafických úprav se opět podílela plejáda nej přednějších slovenských tvůrců, většinou ve známkové tvorbě dostatečně zkušených, na rytinách pracovali všichni významní slovenští rytci a vypomohli i rytci čeští.

Pokusím se alespoň stručně přiblížit našim čtenářům umělecké kvality slovenských známek a srovnat je vzhledem k historicky nedávné výchozí tradici známkové českých.

Koncepce a emisní plán

Již několik let se poukazuje na skutečnost, že základem úspěchů slovenské emisní činnosti jsou kvalitní a nápadité emisní plány, v nichž se vydavatel snaží uplatňovat především nové nekonvenční podněty a v tradičních oblastech konkrétní náměty dosud nikdy ve známkové tvorbě nepoužité. V tomto směru jsou naši slovenští přátelé poněkud dále než v ČR (což bylo řečeno vícekrát a stále to platí). Jako příklad uveďme emise závody psích spřežení, stará gymnázia, vinařství, stará románská architektura, kardinál A. Rudnay, slovensko-čínské motivy, Apollo 17, dosud neznámá architektura měst atd. Tyto emise, mnohdy atraktivní, provázejí témata „klasická (umění, ochrana přírody, sport, osobnosti), jimž je věnována mimořádná péče již při výběru námětů a logicky i při výtvarném zpracování.

Je pozoruhodné, že se při realizaci emisí 2002 podařilo slovenskému vydavateli **vyhnout známám vysloveně slabým**, a to jak ve výtvarném zpracování, tak v tiskovém provedení. Proto o nesporných negativěch, jako tomu bylo u známek českých (viz MR č.2/2003), v této recenzi hovořit nemusím, neboť bychom je asi těžko hledal. A to je de facto první velmi pozitivní rys realizace slovenského emisního plánu 2002.

Emise nepřekračující průměr

Do skupiny nadprůměrně provedených emisí se asi nemůže zařadit známka olympijská, „sváteční“ známky velikonoční a vánoční, známka k výročí Technické univerzity v Košicích, ale ani Den poštovní známky - NITRAFLA. První z nich je sice graficky vyvážená, avšak průměrou různorodých zobrazených akcí poněkud nepřehledná. Velikonoční známka akcentuje pouze náboženský charakter svátku, vánoční emise sice záslužně využívá detailu díla lidového umění, je však ve své miniaturizaci a ploché barevnosti málo čitelná. Symbolika „košické“ známky je málo srozumitelná. „Den známky“ v Cigánikově impresivní kresbě (a rytině) a v příliš jemné barevnosti nepůsobí jako dokonale čitelný symbol.

Positivní výrazně převládají

Všechny dále zmiňované emise lze bez výhrad pochválit, některé dokonce vyzvednout jako příkladné (viz dále). Hned začátek emisního roku přinesl kromě Balážových tradičně výtečných portrétních známek (rovněž vynikající rytiny F. Horniaka - v tisku by však měly být reprodukovány živější, „štatnatější“ barvou) **dvě atraktivní, tematicky zcela nové emise**: „ME psích spřežení“ je výborně dynamické dílo se sugestivní atmosférou sněhové vánice. Emise starobylých gymnázií je skvělým nápadem, i když v provedení působí dosti nevyrovnaně trojím výtvarným řešením tří umělců. Je to však možná přednost či záměrem, neboť jde o velmi rozdílné objekty. Za nejlepší považuji řešení P. Augustoviče (dvě fáze sídla gymnázia).

„Mistrovství světa psích spřežení je výborné dynamické dílo se sugestivní atmosférou sněhové vánice“.

Výtvarný návrh emise P. Uchnár, rytina známky R. Cigánik)

Dvě tradiční tříznámkové emise „Ochrana přírody“ a „Krásy vlasti“ jsou i tentokrát vynikající přínosem. K. Felix pojal své tři chráněné motýly na výtvarně řešeném TL (aršíku) s grafickou exaktností sobě vlastní a přepečlivým propracováním, čímž vytvořil přitažlivý, ušlechtilý výtvarný celek. Emisí „Krás“ uvedl tentokrát vydavatel do povědomí veřejnosti tři vzácné raně románské a románské památky slovenské architektury, které nemusejí být obecně dobře známé (zejména klížský kostelík). Jsou to navíc **zcela nové náměty, dosud nikdy na poštovních známkách nezobrazované**. A tak to má být - jde o příkladnou popularizaci, ale i prezentaci pro zahraničí. V tomto je slovenský vydavatel výrazně avantgardní. Emise není koncepčně zcela jednotná (vertikální označení státu vedle skalické rotundy), každá ze známek je však individuálně výborná a nese znaky rukopisů svých tvůrců (Čapka, Grečner, Benca) a zejména tři rytci vícebarevných rytin (Srb, Fajt, Horniak).

K výstavě SLOVENSKO 2002 byly vydány svěží a působivé známky, původně emisním plánem nepředpokládané. I. Schurmann svou druhou sportovní známku roku (vítězství Slovenska na MS v hokeji) vyřešil nepochybně s obrovskou chutí, graficky dokonale a spolu s rytcem F. Horniakem v rekordně krátké době přispěli k oslavě světového sportovního úspěchu.

V roku 2002 byla na Slovensku vydána první tzv. personalizovaná poštovní známka

Tzv. personalizovaná známka s půvabným motivem dvou holubic v záplavě květů (autor A. Vojtášek, ryl V. Fajt) slavila na výstavě premiéru s překvapivě živým zájmem veřejnosti.

Přínosné jsou dvě atraktivní emise tématicky zcela odlišné: Slovensko-čínská emise (zámek Bojnice - terasy Handan) je jako celek se soutisky dvou známek řešena R. Cigánikem ve stylu staré čínské grafiky a její neobvyklý účín je také důsledkem vhodně volené techniky tisku (ocelotisk z plochých desek + ofset).

Aršík „Apollo 17“ záslužně v působivém ztvárnění I. Benci připomněl let amerického astronauta slovenského původu Eugena Cernana k Měsíci. V emisní produkci se tak **znovu objevuje kosmonautické téma** astrofilatelistiky velmi žádané (v ČR jde o téma výrazně zanedbané, téměř tabuizované - let V. Remka vůbec nebyl připomenut). Technická vyobrazení na známce a kuponu tohoto aršíku jsou precizně podána v rytině F. Horniaka, záměrně výtvarně oddělená od pásových barevných doplňků.

Jedna z dvou známek vydaných v emisní řadě Technické památky - Staré výrobní vinařské nástroje

Mimořádnosti

Ponechávám na závěr. Jsou to nepochybně **nejlepší emise roku**, o jejichž reálných ambicích v různých soutěžích nelze pochybovat. Vynikající vícebarevný rytecký přepis díla Emila Bačička „Klaun s trubkou“ pro emisi **EUROPA - Cirkus** připravil R. Cigánik. Dílo neobyčejných kvalit se řadí po bok nejlepším realizacím emisí „Umění“, ač je koncipováno jinak a na jiném formátu. Je dokonce lepší než další velmi dobrá Cigánikova rytina z ročníku 2002, již je přepis obrazu Kolomana Sokola „**V ateliéru**“. **Vrcholné rytecké umění předvedl znovu M. Činovský**

na rytině díla **Majstra Pavla z Levoče „Státie sv. Jakuba“**. Nejen oficiální ocenění tohoto díla jako nejlepší známkové rytiny roku, ale především dokonalost, jemnost a barevná skladba rytiny přesvědčují o jejich kvalitách.

Vynikajícím objektem je výstavní aršík „**Kardinál A. Rudnay**“ připomínající významnou historickou osobnost - uherského primase, jenž byl po celý život uvědomělým slovenským vlastencem. Návrh prof. D. Kállaye obdivuhodně převedl do decentně barevné, jemné a citlivé rytiny F. Horniak.

Prof. Kállay však připravil uměnímilovné veřejnosti ještě jedno vynikající překvapení v podobě dvou známek „**Vinařství**“, zajímavých a neobvyklých svým námětem a jemu adekvátním uměleckým ztvárněním (rytecky se podílel V. Fajt). Kterákoliv z obou známek pravděpodobně může pretendovat na jedno z čelných míst v febrilku nejlepších známek slovenské produkce roku 2002.

Známky společného slovensko-čínského vydání získali nejlepší umístění v rámci veřejné ankety

Výplatiní známky

vycházejí v SR v dlouhodobě doplňované standardní řadě s náměty architektonických skvostů slovenských historických měst. Těmto známčám je **věnována nemalá péče než známčám příležitostným**, což je vzhledem k jejich nejširšímu použití správné a logické. Další dva přírůstky této řady jsou zdařilými autorskými díly F. Horniaka (Kežmarok, 10 Sk) a M. Činovského (Levoča, 16 Sk). Posledně jmenovaná známka s výbornou jemnou rytinou krásné levočské radnice v poněkud změněném pohledu opakuje motiv čs. známek z let 1928 (Jubilejní, 40 h) a 1954 (Města, 60 h), což po tolika desetiletích není na škodu. Spíše trochu vadí, že erb města není proveden barevně jako u známky 10 Sk, čímž se poněkud narušuje základní koncepce této obsáhlé řady.

Závěr

této stručné recenze může být jediný: Úspěšný emisní rok 2002 je **velkým závazkem do budoucna**, neboť pomyslnou latku úrovně slovenské známkové tvorby posunul opět o něco výše. Přejí vydavateli, výtvarným umělcům a rytcům, stejně jako kvalitně pracujícím tiskárnám, aby se svého náročného úkolu zhostili co nejlépe nejen v roce 2003, ale i v letech následujících. Bohatství slovenské kultury a vzdělanosti, přírody, dějin a života lidu k tomu poskytnete vynikající zdroje ■

OKIENKO ŠPECIALISTU

RUBRIKA PRE ŠPECIALIZOVANÝCH
ZBERATEĽOV SLOVENSKÝCH
POŠTOVÝCH ZNÁMOK
Miroslav Gerec

■ Maťka a Kubko 7 Sk

Príležitostná známka „Maťka a Kubko“ bola vydaná ku dňu detí 1. júna 2003. Tlačivá forma známky je 2x 50 známkových polí (ZP). Použitý bol štandardný španielsky papier a perforačná zostava s malým priemerom otvorov. Vytlačená bola na stroji Wifag 3. Známe sú štyri dátumy tlače: 22., 23., 26. a 27.5.2003. V prvej časti dňa 22.5.2003 bola tlačena česká výpliatna známka č.330 „Sirůtka“ 6,40 Kč. Prehliadnuté boli listy z 23.5.2003 s číslami okolo 41559. Všetky nájdene doskové chyby (DCH) zaradujeme medzi málo výrazné.

Priehradkový list 1

Nové autotronové značky (AZ) okolo značiek pre červenú, modrú a tmavohnedú farbu sú tenké čiarky v príslušnej farbe. Štvorcová farebná testovacia stupnica (FTS) s číslami pre tmavohnedú farbu na hornom okraji vľavo a pre modrú farbu na hornom okraji vpravo. Vododorovná čierna čiarka nad ZP 1/10, tenká vododorovná čierna čiarka pod ZP 1/47. Modré bodky na dolnom okraji pod ZP 1/42, 43 a 45.

DCH ZP 1/2 Modrá bodka pod druhým písmenom „O“ nápisu „SLOVENSKO“.

DCH ZP 1/4 Tenká zvislá červená čiarka vpravo od nápisu „SLOVENSKO“.

DCH ZP 1/7 Tmavohnedý bod na nohe medveda pod Maťkom.

DCH ZP 1/12 Červený bod nad písmenom „U“ mena „KUBKO“.

DCH ZP 1/24 Oblúkovitá červená čiarka vľavo dole od mena autora „L. ČAPEK“ (v perforácii).

DCH ZP 1/35 Modrá bodka pod hlavou medveda.

DCH ZP 1/38 Tenká zvislá tmavohnedá čiarka pod prvým písmenom „K“ mena „KUBKO“ (v perforácii).

DCH ZP 1/43 Tenká šikmá červená čiarka vľavo dole od pravej ruky Maťka.

DCH ZP 1/49 Krátka vododorovná čierna čiarka v pravom hornom rohu známky.

Priehradkový list 2

Štvorcová FTS s číslami pre červenú farbu na hornom okraji vľavo a pre žltú farbu na hornom okraji vpravo. Tenké vododorovné čierne čiarky na dolnom okraji pod ZP 2/42 (3x), 2/45 a 2/49.

DCH ZP 2/29 Krátka šikmá modrá čiarka pod písmenom „k“ skratky meny „Sk“.

DCH ZP 2/43 Krátka vododorovná čierna čiarka pod menom ryta „M. ČINOVSÝ“ (v perforácii).

DCH ZP 2/45 Krátka vododorovná čierna čiarka nad písmenom „M“ mena „MÁTKO“.

■ MS v plávaní Barcelona 2003 11 Sk

Príležitostná známka „Majstrovstvá sveta v plávaní BARCELONA 2003“ bola vydaná 3. júla 2003. Tlačivá forma známky je 2x 50 známkových polí (ZP). Použitý bol štandardný španielsky papier a perforačná zostava s malým priemerom otvorov. Známe sú tri dátumy tlače: 4., 5. a 6.6.2003 zo stroja Wifag 3. Prehliadnuté boli listy z 5.6.2003 s číslami okolo 43398. Jedinú doskovú chybu (DCH) na známke objavil pan A. Szaló z Trnavy.

Na filatelickej priehradke jednej okresnej pošty som o tejto známke počul jednu perličku, ktorá jednoznačne súvisí s predtým vydanou známkom z hokejovou reprezentáciou Slovenskej republiky - zákazníci si pýtajú známku s Martinou Moravcovou...

Priehradkový list 1

Nové autotronové značky (AZ). Štvorcová farebná testovacia stupnica (FTS) s číslami pre sivú farbu na pravom okraji hore a pre modrú farbu na pravom okraji dole. Šikmá sivá čiarka nad sivou AZ. Zvislá modrá čiarka vpravo od ZP 1/30. Krátka tenká zvislá čierna čiarka vpravo od ZP 1/20.

Priehradkový list 2

Štvorcová FTS s číslami pre červenú farbu na hornom okraji vľavo a pre žltú farbu na hornom okraji vpravo. Štvorcová FTS s číslami pre červenú farbu na pravom okraji hore a pre žltú farbu na pravom okraji dole. Stopy po retušovaní modrej škrvny vpravo hore od ZP 2/5 a 2/20. Stopy po retušovaní sivej škrvny vpravo dole od ZP 2/50.

DCH ZP 2/42 Modrý bod vpravo od písmen „OV“ nápisu „SLOVENSKO“.

□ Pripravil gerec.miro@pobox.sk

IN MEMORIAM...

Zvyčajne sa týmto spojením označuje pocta, uznanie alebo iná spomienka na osobu, na ktorú sme si za jej života nevedeli, nechceli alebo dokonca nemohli spomenúť. Obdobne to však platí aj prenesene v iných oblastiach nášho života. To, čo je okolo nás, pokladáme za prirodzené a samozrejme a tak sa stáva, že živá príroda okolo nás odumiera a my to zistíme len vtedy, keď je už neskoro.

Myslím si, že predmet našej záľuby - poštová známka - má okrem iných aj dôležité propagačné poslanie. A práve tu, pokiaľ ide o propagáciu ochrany živej prírody, je veľké množstvo dosiaľ nevyužitých námetov. Je síce pravdou, že sa nemôžeme stažovať na nedostatok skutočne pekných známok z tejto oblasti, ale mnohé z ohrozených a rýchle vymierajúcich tvorov, obrazne povedané, už len čakajú na prívlastok „in memoriam“, pokiaľ si po ich úplnom vyhynutí ešte niekto na ne vôbec spomenie.

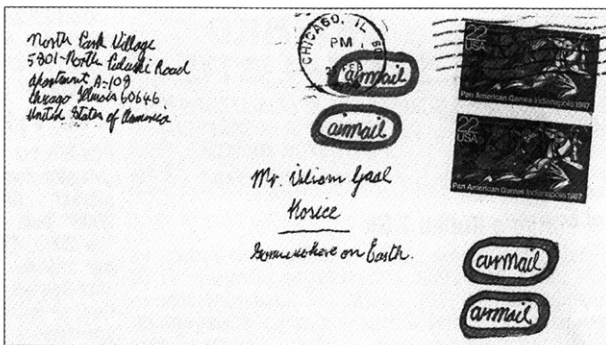
Uvediem len niekoľko príkladov z dlhého radu čakateľov: Bocian čierny, drop veľký, dudok obyčajný, hlucháň obyčajný, kormoran veľký, tetov obyčajný. Alebo z iného vrecka: Korytnačka bahenná, prípadne z ríše hmyzu modlička zelená, nosorožek obyčajný alebo prekrásny motýľ jasoň červenooký. A to je len malá časť z toho, čo je dnes už vzácné. Položme si ruku na srdce a priznajme si, kolík z nás videli jedného - dvoch z uvedených tvorov v jeho životnom prostredí?

Tieto moje myšlienky platia obdobne aj o zástupcoch rastlinnej ríše a pokiaľ ide o propagáciu prírodných krás, žiadala by sa väčšia rôznorodosť - na známkach sa objavujú síce zaujímavé, ale všeobecne známe objekty a mnohé turisticky i inak pozoruhodné unikajú pozornosti navrhovateľov. A tak nemôžu známky napomáhať rozvoju turistického ruchu □ šjp

Deti - naša radosť

Nedávno sa v americkej tlači objavila zaujímavá správa o americkej pošte, ktorej sa podaril husársky kúsok. Doručila totiž list, na ktorom nebolo ani meno, ani poštové smerové číslo. Názov ulice aj mesta bol uvedený nesprávne. Jediný smerodajný údaj na obálke bol asi adresát, no ale ani nebol konkrétny - list mala dostať „starká v modrom dome“. Keď poštár priniesol list pani Melody Welchovej v meste Burton, štát Michigan, bola veľmi prekvapená. List bol od jej osemročného vnuka, ktorý na obálke skomolil všetko, čo sa len dalo. Teda, všetka česť americkej pošte!

No ani naša pošta a naši poštári nemusia byť z tejto správy frustrovaní, lebo aj u nás občas dochádza k podobným kurióznym príhodám, iba sa o nich nikde nepíše. Pred niekoľkými rokmi som sa stretával so starším pánom Karolom S. Niekedy sa naše rozhovory zvrtili aj na tému paradoxov v doručovaní poštových zásielok. Boli prípady, že list sa túlal kade tade a nemohol najst adresáta, hoci mal uvedenú úplnú adresu. Ale boli aj opačné prípady, že list bez problémov našiel adresáta, hoci na ňom nebolo okrem krstného mena nič uvedené. Rozpovedal som aj moju príhodu, ktorá sa mi prihodila v čase môjho intenzívneho zberateľského dopisovania s partnermi. Vtedy som dostal list z Chicaga, na ktorom bolo takmer nečitateľne napísané Viliam Gaal Kosice Somewhere on East (niekde na východe). Naša poštárka mi ho bez problémov doručila (na obr.). Vtedy pán Karol S. zalovil vo svojej pamäti a porozprával mi o nasledovnú spomienku zo svojho detstva.

V letných mesiacoch v období rokov 1935-1937 prichádzala so svojimi rodičmi z Budapešti do Košíc jeho malá Žuzika navštevovať svojho dedka. Keď vnučka začala chodiť do školy a ako tak sa naučila písať, chcela prekvapiť svojho dedka vlastnoručne napísaným listom. List dala do obálky, pekne ju zalepila, ale keďže dedkovu adresu nevedela, na obálku napísala: Kedves nagyapámnak Kassára (Môjmu milému dedkovi do Košíc). A predstavte si - dedko ten list dostal. A viete prečo? No, lebo bol pošťárom! □ Viliam Gaal

Nákup známok aj na splátky

Januárové číslo Briefmarken Spiegel uverejnilo ponuku jednej filatelistickej firmy z Kolína nad Rýnom o možnosti nákupu zbierok filatelických materiálov alebo ich častí (komplety) aj na mesačné splátky. Počet a výška splátok sa odvíja od ceny jednotlivých položiek. Uvediem niekoľko príkladov, ktoré som pre väčšiu prehľadnosť zostavil do tabuľky a = názov položky, 1 = katal.cena (€), 2 = predajná cena (€), 3 = výška jednej splátky (€), 4 = počet mesačných splátok):

a	1	2	3	4
Nemecko, Germánia (8000 ks)	13500	1098	275	4x
Nemecká inflácia (26500 ks)	50000	2860	477	6x
Výmarská republika 1923-1932		2750	550	5x
Staronemecké štáty	25000	4290	613	7x
Nemecká pošta v Turecku	5250	1530	306	5x
Nemecká pošta v Maroku	2650	882	236	5x
Nemecká východná Afrika	2650	882	221	4x
Bizonia / Nemecko 1945-1949		3190	532	6x
Rakúske listy 1870-1950 (350 ks)		729	243	3x
Vatikán 1929-1985		1698	425	4x
Rakúsko 1850-1994	7300	1990	398	5x
Svajčiarsko 1855-1996	8000	2140	428	5x
Fínsko 1856-1930	6300	1140	228	5x
Francúzsko 1849-1985	15400	2390	399	6x
Taliano	11000	1850	309	6x
Dánsko 1851-1980	9200	1750	350	5x
Anglické kolónie 1850-1920	6900	1090	218	5x
Saské číslované pečiatky (400 ks.)		2190	438	5x

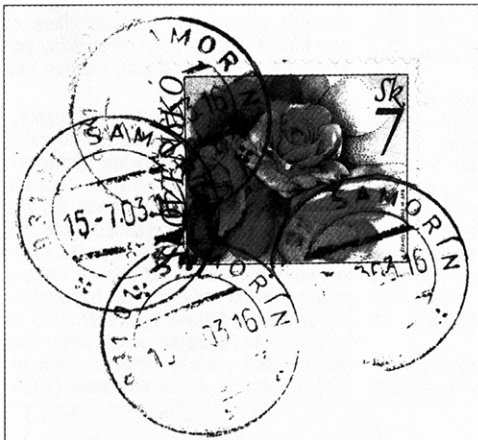
Ponúkané zbierky či komplety ukazujú, aký je rozdiel medzi katalógovými cenami a cenami, za ktoré ich obchodník ponúka. Možno ide o ležiaci, lebo väčšina položiek je z oblasti pôsobenia nemeckej pošty v rôznych historických obdobiach a nemecký trh je týmto tovarom preštytený. Našinec si dnes iba povzdychne, ako kúpiť tento tovar, keď za euro má zaplatiť 40 korún. Dúfajme, že po vstupe do EÚ a po prechode

slovenskej koruny na euro bude aj nám ľahší prístup k materiálom, ktoré dnes ponúkajú zahraniční obchodníci a aukčné firmy v Európskej únii. (Ale len v prípade, ak naše korunové platy budeme v rovnej výške dosťávať v euro! Pozn. redakcie).

Ekonomické dopady na zberateľov nie sú len u nás, ale aj inde a vidíme, ako sa to niektorí obchodníci snažia riešiť. V každej krajiny sú iné podmienky a zatiaľ ani nepoznáme, či a ako sa predaj takýmto spôsobom osvedčí. Preto otázku, či sa obchodníci podobné služby pre zákazníkov pokúsia zaviesť aj u nás, treba položiť s veľkou rezervou □ ky

Na margo pečiatkovania známok

Zaujímavý dôkaz prehnanej poctivosti a iniciatívy pracovníčky poštového úradu Šamorín sa objavil na celistvosti z 15. júla 2003 zaslanej do Trnavy.

Podľa počtu odtlačkov pečiatky, pracovníčke išlo zrejme o dosiahnutie čitateľnosti dátumu a plného názvu mesta. Inak si totiž neviem vysvetliť, prečo si „vyliala zlosť“ na jednej známke štyrmi odtlačkami rovnakej pečiatky. Žiaľ, nie je to ojedinelý prípad a príklad nesprávneho pečiatkovania.

Tieto nevinné ružičky na známke po toľkých úderoch by vedeli rozprávať, dobre že nezmodreli - potom by pečiatkovali Modré ruže od Dusíka... □ SzA

Militárie z pohľadu námetového filatelistu

Začiatkom septembra (5.9.2003) som sa zúčastnil na slávnostnom podujatí k 10. výročiu Výcvikovej základne Mierových síl OSN v Nitre-Krškanoch. Za účasti MO SR Ivana Šimka, náčelníka GŠ ASR generála Milana Cerovského, veliteľa Výcvikovej základne Mierových síl OSN v Nitre plk. Štefana Ivana a ďalších hostí bola dôstojne pripomenutá účasť slovenských vojakov na mierových operáciách OSN a vyjadrené im podakovanie za úspešné zvládnutie náročných úloh v týchto jednotkách. Súčasťou podujatia, ktorý mal v programe aj prehliadku ukážok vojenskej techniky, ktoré využívajú špecializované jednotky ženistov a chemikov, bola výstava dokumentov a fotografií z činnosti našich vojakov v mierových jednotkách OSN. Jej

súčasťou bola aj filatelistická časť, na ktorej sa predstavil dvoma exponátmi nprp. v. v. Jozef Korený z Trenčína. Bol to exponát z triedy poštovej histórie „Pošta z vojenských misií OSN“ a exponát otvorenej triedy „Misie OSN a operácie za mier.“ Výstavku pripravil KF 52-51 v Nitre, ktorý tu tiež vystavil propagačný exponát ukazujúci pozdravy z vojenskej pošty Mierových misií OSN, adresované na Medzinárodnú filatelistickú výstavu NITRAFILA 2003.

Na margo súčasného stavu filatelistických exponátov na Slovensku zaoberajúcimi sa vojenskou tematikou chcem uviesť niekoľko poznámok. V súčasnosti sme na výstavách mohli vidieť 12 takýchto exponátov, z toho 7 exponátov sa venuje vojenskej tematike úplne, 5 iba z časti.

Do prvej skupiny patria spomínané exponáty J. Koreného a námetový exponát ďalšieho Trenčana Miroslava Horáka „Bojové tradície Československej armády.“ Námetový exponát Ing. Ota Pisztona z Nových Zámok „Kôň v ozbrojených silách“ sa tiež zameriava na čisto vojenskú tematiku. Ďalej sú to dva poštovohistorické exponáty Ondreja Sula z Melčíc - Lieskového „Česi a Slováci na bojiskách I. svetovej vojny“ a „Československá poľná pošta 1938.“ Ondrej Sulo má ešte aj jednorámový exponát „Flotila ťažkých obrncov rakúsko-uhorského vojnového loďstva.“ Z časti sa vojenskej tematike venuje 5 exponátov. Je to námetový exponát MUDr. Petra Katinu z Topoľčian „Červený kríž a jeho činnosť vo vojne a v mierovom období“ a exponát Mgr. Jozefa Soukupa z Nitra „Za cisára pána.“ Ing. Ján Maniaček st. z Nitra vystavuje dva exponáty, a to jeden námetový „M.R.Štefánik - vedec, vojak, diplomat“ a exponát otvorenej triedy „Milan Rastislav Štefánik - veľký Slováč a Európan“. Ondrej Sulo má exponát otvorenej triedy „Za cisára na bojiskách a na popraviskách.“

Na túto zberateľskú oblasť by som rád upozornil tých, ktorí hľadajú „svoju“ tému na sebarealizáciu svojich filatelistických ambícií. Zaujímavých a filatelisticky i tematicky hodnotných, ale i nefilatelistických materiálov použiteľných do námetových, poštovohistorických i exponátov otvorenej triedy je pomerne dostatok. Z doteraz u nás nevyužitých tém spomeniem aspoň niektoré: Vojenské uniformy, boje, významní vojenský činitelia, vojenské zbrane a ďalšie. V tomto smere zberateľom môže dobre poslúžiť vynikajúci trináštrahový prehľad rôznych filatelistických a propagačných pamiatkových materiálov z vojenskou tematikou vydaných v rokoch 1993 až 2002 (autori J. Korený a Ing. M. Kulich) uverejnený v katalógu Krajskej filatelistickej výstavy LAUGARICIO. V prehľade je uvedených 15 poštových známok, 13 FDC, 8 CDV s oficiálnymi prítláčmi, 46 CDV s neoficiálnymi prítláčmi, 7 NL, 43 príležitostných poštových pečiatok, 10 lístkov poľnej pošty a vojenskej pošty s prítláčou, 27 kašetov jednotiek vo vojenských misiách a mnohé ďalšie. Vážnym záujemcom katalóg KF 52-19 v Trenčíne určite pošle. Samozrejme, materiálov zo staršieho obdobia a z iných krajín, je mnohonásobne viac.

Splní článok autorovo pranie? Ak si ho všimnú a zamyslia sa nad ním filatelisti v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove, Žiline, Leviciach, Novom Meste nad Váhom, Ružomberku a ďalších mestách, kde sú KF, ktorých členovia sú, boli vojakmi alebo majú vzťah k armáde. Ak budú uvažovať a následne realizovať svoje predstavy a myšlienky tvorbu exponátov z vojenskou tematikou a budú ich aj vystavovať, tak splní □ Ján Maniaček, st

STANIČNÉ POŠTOVÉ SCHRÁNKY

na Podkarpatskej Rusi (1939-1944)

Jozef Tekel

LEVELE

Ngs
Mandusky Józsefnek
Látványok

Losonca

Arany 9...3. ①

Velmi zaujímavú skupinu pečiatok osobitného použitia tvoria pečiatky, ktoré maďarská poštová správa používala na obsadenom území Podkarpatskej Rusi v rokoch 1939-1944 na označenie zásielok vhodných do staničných poštových schránok.

Maďarsko okupovalo územie Podkarpatskej Rusi v dvoch etapách; juhozápadnú časť a dôležité mestá Užhorod, Mukáčevo, Berehovo obsadilo v novembri 1938 po arbitrážnom rozhodnutí (Viedeň, 2. november 1938) a zvyšok územia obsadilo 16. marca 1939. V marci 1939, po vypuknutí Malej vojny medzi Maďarskom a Slovenskom, Maďarsko obsadilo ďalšiu časť územia na východe Slovenska. Obsadené územia Podkarpatskej Rusi (marec 1939) a východného Slovenska (apríl 1939) vytvorili osobitnú administratívnu oblasť horthyovského Maďarska s úradným názvom Kárpátalja, ktorá nebola totožná s územím Podkarpatskej Rusi ako autonómnej oblasti vo zväzku ČSR na základe mierovej zmluvy s Rakúskom (Saint-Gemain-en-Laye, 10. september 1919) a Maďarskom (Trianon, 4. jún 1920).

Tento stručný historický úvod je nevyhnutný, aby sme pochopili príčinu, prečo niektoré denné pečiatky (poštové úrady, poštovne, staničné

poštové schránky) z územia Podkarpatskej Rusi (v hraniciach k 1.1.1938) boli jednojazyčné (maďarské) a iné pečiatky boli dvojazyčné (maďarsko-rusínske). Dvojazyčné pečiatky boli pridelené iba poštovým úradom územnej oblasti Kárpátalja, nie na historickom území Podkarpatskej Rusi. Zostaviť úplný zoznam pečiatok, ktoré maďarská pošta používala na označenie obyčajnej zásielky vhodnej do staničnej poštovej schránky je ťažká úloha. Pritom počet známych pečiatok spočítame skoro na prstoch jednej (!) ruky. Monografia [1] neregistruje tieto pečiatky, čiastkové údaje obsahuje práca M. Blahu [2] a presnejšie údaje obsahuje práca B. Simádiho [3]. Podľa literatúry jednojazyčné pečiatky staničnej poštovej schránky používali na staniach Berehovo a Mukáčevo; dvojazyčné pečiatky používali na staniach Chust, Kráľovo nad Tisou, Rachov a Jasina.

Na otázku, či existovali aj iné lokality, kde sa používala pečiatka na obyčajné listové zásielky zo staničnej schránky, neviem odpovedať. Z úvahy, že osobitná kovová pečiatka bola vyrobená iba pre významnú železničnú stanicu (kde bol predpoklad príjmu väčšieho počtu zásielok, ktoré by musela pečiatkovať vlaková pošta) možno odvodíť, že hypoteticky pečiatka bola dodaná aj pre Užhorod (= Ungvár). Ak pečiatka existovala, bola jednojazyčná, pretože Užhorod nebol súčasťou územnej oblasti Kárpátalja (1939-

Obr. 2 - Výrez z mapy železničnej siete Maďarska v oblasti Podkarpatskej Rusi vo vojnovom období (1939-1944)

1944). Druhou potenciálnou stanicou, kde snád bola používaná pečiatka pre staničnú poštovú schránku, bola železničná stanica Sevluš (= Nagyszöllös; Надь-Севлевшь). Táto pečiatka by bola dvojjazyčná, ale v roku 1941 bola upravená vylomením rusínskej časti legendy. Podobná situácia sa vyskytla aj v prípade stanice Kráľovo nad Tisou. Po úprave administratívnej hranice územnej oblasti Kárpátalja v roku 1941 boli niektoré obce odčlenené od tejto územnej oblasti, a preto stratili možnosť používať dvojjazyčné pečiatky. Ďalšie lokality boli bezvýznamné z hľadiska potenciálneho množstva listových zásielok vodených do staničnej poštovej schránky.

Jednojazyčné pečiatky: Berehovo, Mukačevo

BEREGSZÁSZ / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL (obr. 1) 1940-1944
 MUNKÁCS / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL 1940-1944

Dvojjazyčné pečiatky: Chust, Kráľovo nad Tisou, Jasina, Rachov

HUSZST / ХУСТЬ / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL / ИЗ ЖД.ПОШТ.СКРИНЬКИ 1940-1944
 KIRÁLYHÁZA / КИРАЛЬГАЗА / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL / ИЗ ЖД.ПОШТ.СКРИНЬКИ 1940-1941
 KIRÁLYHÁZA / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL 1941-1944
 (vylomená rusínska legenda)

KORÖSMEZŐ / ЯСИНА / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL / ИЗ ЖД.ПОШТ.СКРИНЬКИ 1940-1944
 RAHÓ / РАХОВ / PU. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL / ИЗ ЖД.ПОШТ.СКРИНЬКИ 1940-1944

Pôvodné jednojazyčné pečiatky majú miestny názov železničnej stanice upravený do mierneho oblúka, napriek grafickej úprave odtlačku pečiatky do tvaru obdĺžnika. Dvojjazyčné pečiatky majú lineárnu úpravu miestneho názvu stanice. Po vylomení rusínskej časti legendy

vznikla jednojazyčná legenda KIRÁLYHÁZA / PU.LEVÉLSZEKRÉNYBŐL a odtlačok pečiatky pôsobí nevyvážene. Odtlačky pečiatok staničnej schránky v Užhorode alebo Sevlúši sú neznáme a ich nálež by obohatil poznatky o poštovej histórii územia Podkarpatskej Rusi. Výrez z dobovej mapy (obr.2) železničnej siete Maďarska v oblasti Podkarpatskej Rusi vo vojnovom období (1939-1944) a upravená schéma (obr.3) zo štúdie [4] približujú čitateľovi vznik a administratívne hranice územnej oblasti Kárpátalja.

Bývalá Podkarpatská Rus, resp. Kárpátalja patrí v súčasnosti k Ukrajine. Zásielky s odtlačkom staničnej poštovej schránky sú hľadané materiály poštovej histórie územia Podkarpatskej Rusi ■

Literatúra:

- [1] Kostyán, Á.: A magyar bélyegek monogramfiája (VI. kötet), Budapest 1973
- [2] Blaha, M.: Zakarpatsko, filatelistické príručky SČF (zv. 20), Praha 1990
- [3] Simádi, B.: Kárpátalja postatörténete, Budapest 1991
- [4] Palotás, Z.: Philatelica, roč. 11, č. 2, 1981, s.13-23

Obr.3 - Zmeny hraníc v oblasti Podkarpatskej Rusi (1938-1944): 1 - Územie ČSR obsadené Maďarskom (1938), 2 - Územie Podkarpatskej Rusi obsadené Maďarskom (marec 1939), 3 - Územie východného Slovenska obsadené Maďarskom (apríl 1939), 4 - Územie odčlenené od oblasti Kárpátalja (1941)

Estónske premeny vo svetle filatelie (2)

Pavol Hallon

V ZSSR začína „perestrojka“ a „glasnosť“, a tak sa aj bývalé baltické republiky prebúdzajú a politicky aktivujú. V rámci práva na sebaurčenie žiadajú obnovenie svojej samostatnosti. Už predtým, než proklamovali odtrhnutie od ZSSR a svoju štátnu suverenitu, zavádzali na svojom území v určitých oblastiach odluku od moskovského centra. Napríklad na estónskom území zvýšili poštové poplatky. Nešlo všetko rýchle, ale vzhľadom na rúcajúcu sa sovietskú moc v celom ZSSR, všetkým baltickým krajinám sa v roku 1991 podarilo získať svoju samostatnosť.

4) Eesti Vabariik

Svoju nezávislosť získalo aj Estónsko, ktoré svoj štát - Estónsku republiku (Eesti Vabariik) - proklamovalo 20. augusta 1991. Zrod nového nezávislého štátu je veľmi zaujímavý po stránke poštovohistorickej, pretože toto obdobie je dokumentované rozličnými provizóriami potrebnými na zabezpečenie poštových služieb.

Obr.14 - Na príležitostnej celinovej obálke k výstave ESTICA '91' vydané v predvečer vyhlásenia samostatnosti Estónska, sa objavuje nový názov štátu a príležitostná pečiatka má text len v estónčine

V tom čase na celom území ZSSR bolo v obehu obrovské množstvo celinových obálok, pretože obyvatelia na vzájomnú korešpondenciu najčastejšie používali tento druh obálok. Dôvod ich obľuby mal aj veľmi vecné opodstatnenie - v celinových obálkach bol totiž aj papier na písanie, ktorý bol v tom čase v ZSSR veľmi úzkym profilom. Ako som už v predchádzajúcej časti spomenul, niektoré obrazové motívy na ľavej strane obálok boli aj s estónskou tematikou (obr. 15). Poštový poplatok za obyčajný list hmotnosti do 20 gramov vo vnútroštátnom styku bol v tom čase v ZSSR 5 kopejek a v tejto hodnote boli aj na celinových obálkach natlačené známky.

Ešte pred vyhlásením samostatnosti, od 1. januára 1991 v Estónsku zvýšili poštové poplatok za list (do 20 gramov) na 15 kopejek. Toto poštovné platilo pol roka a od 1.7.1991 sa poštovné za listy zvýšilo na 20 kopejek. Zvýšenie poštovného sa na celinovej obálke riešilo jednoduchým dolepením známok. Keďže celinových obálok mali pošty na sklade v obrovskom množstve, po zvýšení poštovného ich pošty začali predávať už s upravenou nominálnou hodnotou. Túto úpravu pošta vyriešila jednoduchým, ale originálnym spôsobom - potrebná hodnota na obálke bola vyznačená gumovou doplnkovou pečiatkou, spravidla odtlačkom vedľa natlačenej známky.

БАШНИ СТАРОГО ГОРОДА VANALINNA TORNID

Obr.15 - Ukážka estónskych motívov vdaných na celinových obálkach ZSSR

5) Obdĺžnikové doplnkové pečiatky

Gumová doplnková pečiatka mala obdĺžnikový tvar rozmerov 18x21 mm a na celinovej obálke sa odtlačala vo fialovej farbe. V hornej časti pečiatky je názov E-ESTI, dole názov POST a uprostred je vyznačená príslušná doplnková hodnota. Tieto malé gumové obdĺžnikové doplnkové pečiatky sa používali v štyroch hodnotách: 10, 15, 60 a 65 kopejek.

Pečiatkou s doplnkovou hodnotou 10 k na celinovej obálke sa vyrovnalo poštovné na 15 k (obr.16), neskôr podobne 15-

kopejková doplnková pečiatka po zvýšení poštových poplatkov vyrovnala poštovné na 20 k (obr.17). Pretože celinové obálky s natlačenou známkou 5 k sa predávali aj na doporučené zásielky, na tento účel sa na celinovú obálku odtlačala doplnková pečiatka hodnoty 65 k (obr.18), aby jej nominálna hodnota spolu zodpovedala 70 k, tzn. tarife potrebnej na R-zásielku. Pretože od 18.3.1992 sa zvýšil poplatok aj za poštové lístky na 50 kopejok, dotlačali sa doplnkovú pečiatkou s hodnotou 60 k. Táto pečiatka sa používala aj na dofrankovanie obálok po zvýšení poštových poplatkov za listy na 60 kopejok.

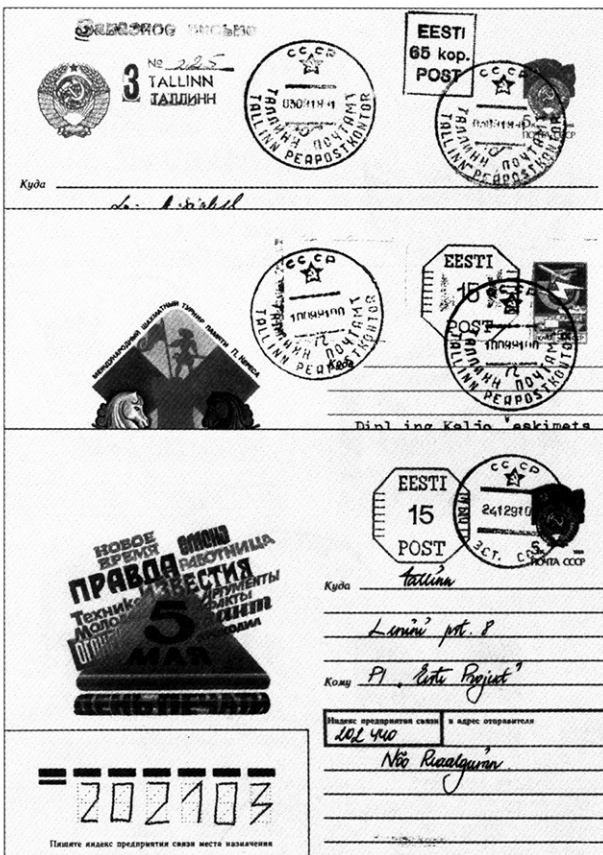
Obr.16, 17 - Obdĺžnikové doplnkové pečiatky hodnoty 10 a 15 kopejok

6) Osemuholníkové doplnkové pečiatky

Po období používania obdĺžnikových doplnkových pečiatok pošty na úpravu začali používať pečiatky nového osemhranného tvaru: Boli kovové aj gumové. Aj osemhranné doplnkové pečiatky majú v hornej časti názov EESTI, v dolnej časti názov POST a uprostred vyznačenú príslušnú doplnkovú hodnotu.

Kovové osemhranné pečiatky okrem toho mali na bokoch sedem malých čiarok. Používali sa v hodnotách 13 k a 15 k v čiernej farbe a 15 k, 60 k a 65 k v červenej farbe.

Gumové osemhranné pečiatky (bez čiarok na bokoch) sa vyskytovali v hodnotách 60, 90 a 4,20 Rbl vo fialovej farbe a hodnota 90 k v červenej farbe (hrubšie čiar y i písmo).

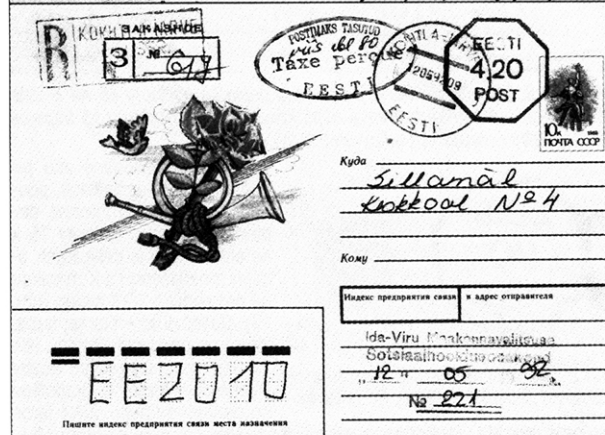
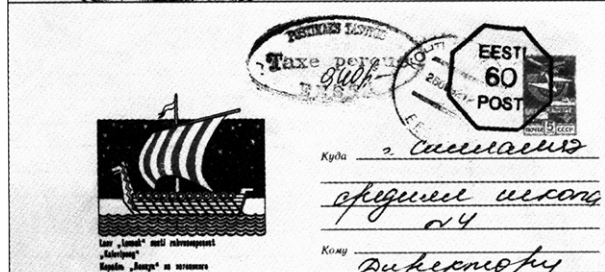
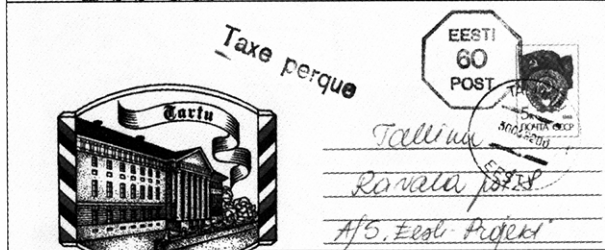
Obr.18, 19, 20 - Obdĺžniková doplnková pečiatka hodnoty 65 na R-liste (hore), osemuholníková kovová doplnková pečiatka hodnoty 15 kopejok čiernej farby (uprostred) a červenej farby (dole)

Obr.21 - Odtlačok čiernej osemhrannej gumovej pečiatky hodnoty 90 kopejok

červenej (obr.20). Zaujímavý je výskyt doplnkovej pečiatky hodnoty 13 k. Používala sa na doplnenie výplatného na 7-kopejkovej celine vydané v roku 1991 tesne pred vyhlásením samostatnosti Estónska, ktorá bola vydaná pri príležitosti 100. výročia ženského kláštora (obr.22). Keď sa poštovné za zásielky do cudziny zvýšilo na 90 kopejok, sa na staré, na sklade ležiace sovietske celinové obálky pritlačala osemhranná gumová pečiatka hodnoty 90 kopejok (obr. 21). Podobná doplnková pečiatka hodnoty 4,20 rubla sa používala na doporučené zásielky.

Najprv sa, podobne ako pri podlhovastých pečiatkach, používali kovové osemhranné doplnkové pečiatky hodnoty 15 k na dofrankovanie celinových obálok s natlačenou 5 k známkou na potrebných 20 kopejok (obr. 19). Odtlačali sa v čiernej farbe, ale na severozápade krajiny, kde žijú tisíce prisťahovaných Rusov (manželky vojakov a úradníkov so svojimi rodinami) aj vo farbe

Zvyšovanie poštových poplatkov však pokračovalo tak rýchlym tempom, že ani uvedené doplatkové pečiatky nestačili v plnej miere pokryť všetky potrebné tarify na vyplatenie zásielok, a preto pošty prikrčili aj na iné formy potvrďovania zaplatenia poplatku. Keďže spotreba celín bola vysoká, tallinská pošta prijímala aj zásielky, kde sa poštovné platilo v hotovosti. Na tento účel sa používali viaceré druhy pečiatok Poštovné zaplatené.

7) Poštovné zaplatené

Pečiatky s textom TAXE PERÇUE (niekedy PERÇUE), jednoriadkové, vyhotovené v rôznych veľkostiach, sa na zásielky odtlačali vo fialovej farbe (obr. 23). Medzi najzaujímavejšie pečiatky tohto druhu patrili oválne gumové pečiatky, ktoré mali v hornej časti text POSTIMAKS TASUTUD (Poštovné zaplatené), uprostred text TAXE PERÇUE a v dolnej časti bol uvedený názov krajiny - EESTI. Do voľného miesta v pečiatke sa vpisovala výška doplatku, ktorý odosielateľ zaplatil na pošte v hotovosti (obr. 24, 25). Aj na tlačivá sa používali rôzne druhy pečiatok (napríklad IMPRIMES TP). Kombináciou celín a rôznych dodatkových pečiatok vznikol nepreberný rad zaujímavých vyplatených celistvostí. Podľa ich výskytu sa dá usúdiť, že toto provizórium trvalo približne v období od apríla do konca roka 1992.

8) Prvé známky nového Estónska

Medzičasom boli 1. októbra 1991 vydané prvé poštové známky znova vzniknutého Estónska ako suverénneho štátu. Sériu tvorí jedenásť známok so štátnym znakom (Mi. 165-173) v celkovom náklade 27 miliónov kusov. Avšak aj tento, pre Estónsko relatívne vysoký náklad, sa veľmi rýchlo vypotreboval, lebo obyvatelia si známky kupovali v celých tlačových listoch ako pamiatku na opätovné získanie svojej štátnej samostatnosti. Ďalšie dve známky s motívom národných symbolov nominálnych hodnôt 1,50 a 2,50 Rbl boli vydané 1. novembra 1991 (Mi. 174-175).

Pretože poštové tarify sa neustále menili, poštová správa sa rozhodla vydať novú 4-známkovú sériu so štátnym znakom, ale bez vyznačenia konkrétnej nominálnej hodnoty. Vydané boli 16. marca 1992 (Mi. 176-179). Namiesto nominálnej hodnoty boli na známkach vytlačené písmená, ktoré označovali na akú zásielku a na aký druh poštovej prepravy je známka určená ■

(Dokončenie v budúcom čísle)

Obr. 22, 23, 24, 25 (z hora dole) - Osemhranná čierna kovová doplnková pečiatka hodnoty 13 k • Osemhranná fialová gumová doplnková pečiatka hodnoty 60 k a jednoriadková pečiatka TAXE PERÇUE • Osemhranná fialová gumová doplnková pečiatka hodnoty 60 k a gumová oválna pečiatka TAXE PERÇUE na obyčajnej zásielke • Osemhranná fialová gumová doplnková pečiatka hodnoty 60 k a gumová oválna pečiatka TAXE PERÇUE na doporučenej zásielke

Rozhovor s dr. Vladimírom Chmelárom pri príležitosti jeho významného životného jubilea

Životné jubileá sú vhodné príležitosti na pozdravenie jubilanta i na vyslovenie želaní ďalších úspechov, pevného zdravia a šťastia do nasledujúcich rokov, čo jubilantovi dr. Vladimírovi Chmelárovi aj touto cestou úprimne prajeme. Súčasne využívame príležitosť, aby sme pri príležitosti jeho 70. výročia narodenia priblížili jeho zberateľský profil a požiadali ho, aby nám prezradil niečo o svojej ceste k filatelii i o názoroch na niektoré aktuálne otázky súčasnej filatelie. Na úvod pripomeňme, že dr. Chmelár dlhé obdobie vykonával rôzne zväzové funkcie - roky vykonával funkciu tajomníka KF 54-01 Košice, vyše 10 rokov bol redaktorom Spravodajcu PHC Košice, po Ing. Leukaníčovi bol tajomníkom východoslovenského KV ZSF, členom ÚV ZSF, tajomníkom komisie PHC ZSF i v rámci východoslovenského kraja. Do jari tohto roka bol aj členom výboru KF 54-01. Za svoju dlhoročnú a obetavú prácu boli mu udelené najvyššie zväzové vyznamenania - zlatý Čestný odznak ZSF a titul ZČSF Zaslúžilý pracovník vo filatelii.

PREČO MENÍ NIEČO, ČO MÁ NESPOCHOYBNITELNÚ HODNOTU?

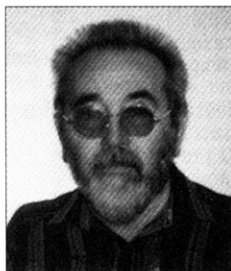
■ Na oblohe slovenskej filatelie vašu osobnosť vymedzuje priesečník svetiel dvoch hviezdnych stálic: Jedna patrí nevšednému zanieteniu pre poštovú históriu a druhá východoslovenskej metropole - mestu Košice. V case týchto dvoch bodov sa rozvíja väčšina vašich filatelistických aktivít - vystavateľských, publikačných i organizačných. Mohli by ste čitateľom Zberateľa niečo prezradiť o tom, ako „to“ u vás všetko začalo?

Ako dospelý som sa začal zaoberať filateliou až v roku 1972, kedy sa mi filatelia stala určitým útočiskom pred problémami v osobnom živote v dôsledku vtedajšej spoločensko-politickej situácie. Bol to akýsi „únik“ do oázy pokoja, radosti a možnosti sebarealizácie v záujmovej činnosti, ktorá mi bola blízka od detstva. Nikto ma v mojich záujmoch nemohol obmedzovať alebo usmerňovať. V Košiciach došlo v tom čase k mimoriadnej aktivizácii filatelistického života - výstavy, družobné kontakty, vzdelávacie akcie, spoločné návštevy filatelistických výstav atď. Na túto činnosť boli vytvorené optimálne podmienky v Dome kultúry VSŽ Košice s obetavými, cielavedomými, aktívnymi funkcionármi KF. Zblížil som sa ľuďmi s podobnými záujmami a vzťahom k filatelii, ba i s podobnými osudmi. Spolu s nimi, i s ďalšími, sa nám podarilo položiť základy poštovo-historickej orientácie v KF 54-01 v Košiciach i v niektorých ďalších kluboch filatelistov na východe Slovenska.

Cielavedome som sa zamerlal na získavanie dokumentácie prevádzky košickej pošty od predznámkovej doby po súčasnosť, s dôrazom na všetky druhy poštových pečiatok. Zo zbierky dokumentov košických pôšt som spracoval niekoľko exponátov vystavených na domácich i zahraničných výstavách. Podieľal som sa na vydávaní krajského Spravodajcu PHC, publikoval som vo filatelistických časopisoch, zborníkoch, katalógoch a pracoval som aj ako funkcionár v klube i vo zväzových orgánoch, aj tých najvyšších.

V tejto súvislosti považujem za vhodné spomenúť meno jednej osoby filatelistického funkcionára z Košíc, ktorý vytváral podmienky a umožnil uplatniť sa aj v najvyšších orgánoch ZSF ľuďom, ktorým nebolo umožnené realizovať sa profesijne z politických dôvodov na svojich pracoviskách. Bol to Ing. Pavel Leukaníč, CSC.

■ Zmenili ste sa o dobe, kedy oblasť záujmovej činnosti bola pre mnohých občanov jedinou oblasťou, v ktorej mohli uplatniť svoje intelektuálne alebo organizačné schopnosti. Je určitým paradoxom, že bývalé nepriaznivé politické a spoločenské pomery vytvárali priaznivé podmienky pre organizovanú filateliu a nepriamo sa pričínili o to, že toto obdobie by mohlo mať prívlastok „zlatý vek slovenskej filatelie“. Zdá sa, že súčasná filatelia akoby strácala na niekdajšej populárite. Aký je váš názor, čím je to spôsobované? Prinášajú to zmeny v politických a spoločenských podmienkach, nové vývojové trendy vo filatelii, nedostatok charakteristických osobností, akou bol aj spomínaný Ing. Leukaníč, alebo filatelia stratila onen punc „úniku“ do oázy pokoja, radosti a možnosti sebarealizácie?

Je celé spektrum okolností a vplyvov, ktoré charakterizujú súčasný stav filatelie. Žiaľ, v mnohých prípadoch negatívne. Nevieam momentálne pomenovať, čo pozitívne vplyva na rozvoj súčasnej organizovanej filatelie, okrem činnosti obetavých funkcionárov Klubov filatelistov ZKF. Stav členskej základne klesá alebo stagnuje. V podstate všetky kvantitatívne ukazovatele činnosti KF majú klesajúcu tendenciu. Záujem verejnosti v miestnych podmienkach o filatelistické dianie taktiež nenapreduje.

Príčinou môže byť viac, dominantné sú však dôvody spoločensko-politické a najmä hospodárske a sociálne. Prioritou pre mnohých občanov sú záležitosti existencie (nedostatok pracovných príležitostí, nízke finančné ohodnotenie práce...). Na kultúru, záujmové činnosti nie sú peniaze. Trpí aj filatelia. Zo strany filatelistov sú výhrady aj k emisnej politike vydavateľov slovenských známok - vysoké nominály, absurdné tlačové úpravy známok, háčkové, tlačových listov atď. Aj dlhoročných a vzdelaných filatelistov tieto praktiky znechucujú a potenciálnych filatelistov odrádzajú od zberania našich známok. A najmä mládež neumožňuje s radosťou a záujmom filatelizovať. A to už nespomínam záplavu rôznych čiernotlačí, iných tlačí a prítlačí.

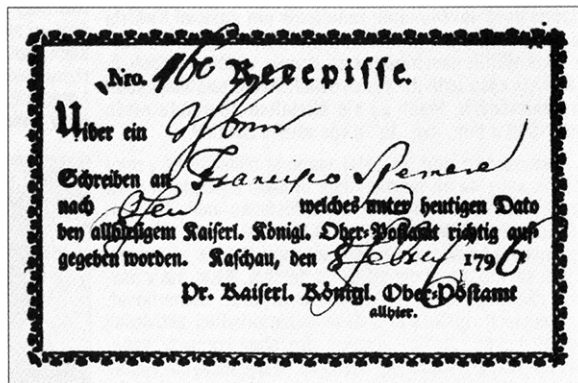
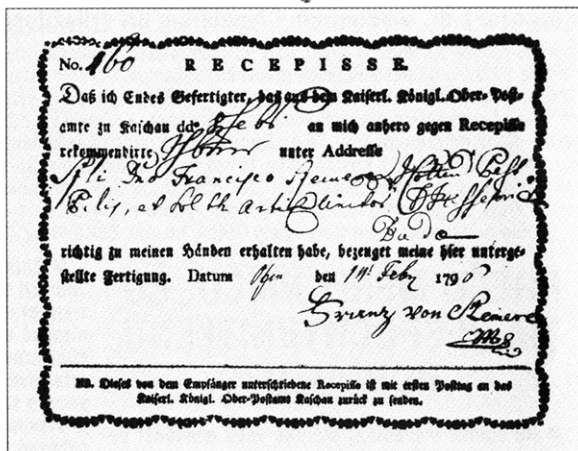
K tomu, čo negatívne vnímam, je pre mňa nepochopiteľný ústup od overeného, mnohoročného pravidla budovať a na výstavách prezentovať filatelistický exponát s filatelistickým materiálom. Čo bolo hodnotné a podnetné na slovenskej filatelii sa niekto snaží pod nálepkou

nových trendov vo filatelii dehonestovať zavádzaním tzv. otvorenej triedy, kde môže byť v exponáte menej ako 50 % nefilatelistických materiálov. To je deštrukcia slovenskej organizovanej filatelie. Ak nemá niekto 100% filatelistického materiálu, nech čaká, kým sa mu podarí potrebné zabezpečiť - rok, dva, päť, desať...

Trocha optimizmu do toho pesimizmu prináša hodnotný filatelistický potenciál filatelistických publicistov. Aj keď ich nepomenujem ako osoby charizmatické, sú tu, majú pozitívny vzťah k filatelii, propagujú rôzne odbory zberateľských záujmov, podieľajú sa na informovaní a vzdelávaní členov, sú obetaví a pracovití, a aj v týchto pre filateliu sťažených podmienkach, robia veľa pre organizovanú filateliu a sú zárukou jej rozvoja. Mám na mysli najmä ľudí tu - na východe Slovenska, ktorých poznám a sú mi blízki.

■ Vyzerá to tak, že súčasná filatelia zápasí s veľmi mnohými problémami. Niektoré z nich prekračujú rámec slovenských pomerov. Napríklad otvorená trieda. Je až nepochopiteľné, ako rýchlo sa táto trieda dostala na výslnie svetovej filatelie bez toho, aby bol náležite ozrejmnený cieľ, ktorý sa ním sleduje, overené zásady a pravidlá tvorby a hodnotenia takýchto exponátov. Dôkazom toho je nielen rozpačité prijímanie otvorenej triedy zberateľmi, ale aj určitá bezradnosť v radoch rozhodcovských zborov na súťažných výstavách... Všetko nové sa však rodí ťažko. Veľmi výstižne ste sa nad týmito otázkami zamýšľal v úvahe „Paradoxy“ v katalógu 2. mestskej filatelistickej - filokartistickej výstavy Košice 2001. Nebolo by prospešné vytvoriť na tému „Otvorená trieda“ diskusné fórum, v ktorého rámci by sa zvažovalo, či aj v otvorenej triede nemá mať dominantné postavenie filatelistický materiál a nefilatelistický materiál má mať iba pomocné poslanie, ktorý by filatelistický materiál iba v prípade potreby dopĺňoval, zvyrazňoval a podporoval?

K otázke tzv. „otvorenej triedy“ sa vyjadrujem rigorózne. Žiadny nefilatelistický materiál nemôže dopĺňovať a tobôž „podporovať a zvyrazňovať filatelistický materiál“ v exponáte v prospech jeho zhodnotenia. Je to dané tým, že to nie je filatelistický materiál, a preto nemôže mať zhodnocujúci aspekt. Ak nemá zhodnocujúcu funkciu, tak nie dôvod ho akceptovať. Stotožňujem sa s názorom, že by bolo prospešné na tému „otvorená trieda“ vytvoriť nejaké diskusné fórum. Trebárs aj na stránkach Zberateľa. Malo sa to však uskutočniť ešte pred tým, ako sa u nás na filatelistických výstavách začala „otvorená trieda“ uplatňovať a hodnotiť.

Ukážka jedných z najzaujímavejších cassoviensij z jubilantovho exponátu: Dvojica recepisov (podací a spiatočný) k doporučenej zásielke z roku 1796. Je to zatiaľ najstaršia známa dvojica recepisov k R-zásielke z územia Slovenska (možno aj v širšom kontexte z uvedeného obdobia z územia cisárstva)

■ Konštruktívna diskusia môže byť užitočná a veci iba prospieť. Určite aj v tomto prípade to budú sami zberatelia, ktorí rozhodnú o ďalšom osude otvorenej triedy - možno budeme svedkami jej pretransformovania do plnohodnotnej filatelistickej oblasti, ale je celkom možné, že o niekoľko rokov zapadne do zabudnutia podobne ako to dopadlo s triedou „Mophila“. Prejdime však na poštovú históriu. S akými novými vývojovými tendenciami sa možno stretnúť v tejto oblasti? Napríklad možno badať nejaké rozdiely v metodike budovania regionálnej zbierky pred 20 - 30 rokmi a v súčasnosti?

Nevidím rozdiel v metodike budovania regionálnej zbierky v súčasnosti a pred 20-30 rokmi. Ktorý poštovo-historický exponát je hodnotnejší - dokumentácia poštovej prevádzky jednej poštovej stanice, jedného mesta alebo veľkého regiónu v danom časovom úseku? Hodnotnejší je exponát kratšieho časového úseku alebo opačne? Trochu odbočím. Iné je to vo zvyvovaní náročnosti pri hodnotení exponátov. Konkrétne to môžem doložiť na vlastnom exponáte o košických poštových pečiatkach, ktorý som najčastejšie vystavoval.

Prvých desať rokov po jeho vzniku (1979) bol exponát hodnotený doma ale aj v zahraničí (Berlín, Budapešť) pozlátenou alebo malou pozlátenou medailou. Exponát od začiatku neustále dopĺňam kvalitnejším materiálom a napriek tomu jeho hodnotenie v súčasnosti kleslo na striebornú alebo malú striebornú medailu. Vzácnosť filatelistického materiálu je pojem relatívny a hodnotenia exponátu nie sú pre vystavovateľa motivujúce. To sa nestožujem, len upozorňujem, že aj o tomto je súťaž a hodnotenie exponátu. Čo sa týka smerovania, budovania regionálnej zbierky a poštovohistorického exponátu, nepredpokladám, že by sa mala meniť alebo iným smerom vyvíjať metodika ich budovania. Stále sú to tie isté druhy poštovohistorických dokumentov, ktoré tu už boli napríklad aj pred 30 rokmi. Nových poštovohistorických náleзов je veľmi málo. Preto meniť niečo, čo má ustálené pravidlá a nespochybniteľnú hodnotu. Nové tendencie sú spravidla krokom späť, snahou ísť ľahšou cestou - jednorámové exponáty atď. Ako sa dá napríklad úspešne zladíť odborný poštovohistorický aspekt exponátu s aspektom propagačným, teda takým, že exponát sa má páčiť, zaujať aj laika. Fakticky ma nezaujíma názor náhodného návštevníka výstavy na môj exponát. Pri všetkej úcte k tomuto návštevníkovi, prípadne potencionálnemu filatelistovi. Preto by sme sa mali prispôbovať, nadbiehať málo náročnému návštevníkovi výstavy tým, že budeme „vylepšovať“ exponát napríklad nefilatelistickými, ľúbivými materiálmi, jednorámovými exponátmi a pod. No a opäť sme pri otvorenej triede... a pri nových trendoch a tendenciách. Ísť ľahšou cestou?

■ Na záver nášho rozhovoru chceme položiť ešte nasledujúcu otázku: Aké vlastnosti, predpoklady a schopnosti sú podľa vás potrebné pre zberateľa, ktorý sa chce seriózne venovať takej krásnej oblasti filatelie ako je poštová história?

Čo sa týka záujemcu o poštovú históriu v rámci filatelie, zrejme dotýčný má určité dispozície a danosti zamerané na dejiny, má tiež aj emocionálny vzťah k určitej lokalite, kde pôsobila poštová stanica (rodisko, bydlisko), má záujem o získavanie vedomostí o danom predmete svojho záujmu, má záujem získané poznatky a vedomosti sprostredkovať publikačnou činnosťou, prípadne výstavnými exponátmi, a že má aj emocionálny vzťah k samotným poštovohistorickým dokladom a ich estetickým danostiam.

Vzdelanie a profesionálna činnosť zrejme v týchto súvislostiach nie sú rozhodujúce, je to záujmová činnosť bez vzťahu k profesii.

Ďakujeme za rozhovor a veľmi zaujímavé a podnetné názory, ktoré nepochybne mnohých filatelistov budú iniciovať k úvahám nad aktuálnymi otázkami súčasnej filatelie. Dúfame, že s vašim menom sa čitatelia na stránkach Zberateľa budú môcť stretnúť aj častejšie.

□ Redakcia (pripravil V.Kučera)

PROJEKT 2005 (6)

Pred časom Michal Kiššimon, predseda Slovenskej vedeckej filatelickej spoločnosti (SFVS), čitateľom Zberateľa predstavil projekt 2005 (Zberateľ 6/2001). Zámerom tohto projektu je na základe porovnania dostupnej odbornej literatúry a využitia doterajších výsledkov bádania v oblasti poštovej histórie na území Slovenska z obdobia rokov 1700-1920, túto problematiku systematicky spracovať, doplniť najnovšími poznatkami a pripraviť prácu, ktorú SFVS ponúkne filatelickej verejnosti v roku 2005. O pripravovanom Projekte 2005 M. Kiššimon uverejnil v našom časopise okrem uvedenej ešte štyri ďalšie príspevky (Zberateľ ročník 2001 č. 8, 11 a 12 a v ročníku 2002 č.5). Teraz máme od autora k dispozícii niekoľko ďalších článkov. Redakcia

Pečiatky vojenských útvarov 1914-1918

Prvá svetová vojna poriadne zmenila život ľudí. Jednak civilného obyvateľstva, ale hlavne vojenských útvarov. Vojenské útvary, ktoré po mnoho rokov mali svoje stabilné sídla v jednotlivých mestách, sa zrazu dali do obrovského pohybu. Mobilizáciou sa ich stavy z obdobia mieru razom zmenili a narástli, aby sa potom po odchode na bojiská zase stenčovali. Všetky, alebo takmer všetky tieto útvary, dostali svoje útvarové pečiatky na označovanie korešpondencie vojakov. Keďže všetky tieto zásielky s patričným označením boli oslobodené od poštovej, sú plnohodnotným poštovohistorickým materiálom. Škoda, že sa im nevenuje viac zberateľov, lebo tento druh materiálu je neopakovateľný, nesmierne zaujímavý a pretože obyčajne nemá známky, hodne sa ničil a ničil!

M. kír. 9. honvéd gyalog ezred

K. u. K. BAHNHOFKOMMANDO RÓZSAHEGY

Pečiatky vojenských útvarov majú svoje neopakovateľné čaro. Jednak mnohorakou farebnosťou, typmi písma i často sa vyskytujúcou dvojjazýčnosťou - v maďarskom alebo nemeckom jazyku. Súpis a evidencia týchto pečiatok z nášho územia je súčasťou Projektu 2005. Je to práca veľmi zložitá, zdĺhavá a prináša, akože inak, aj mnoho prekvapení. Sledovanie útvarov na rôznych bojiskách je až na malé výnimky takmer vylúčené. Aj príslušnosť alebo podriadenosť útvaru k niektorej polnej pošte je dosť ťažké zistiť. Ale práve preto je táto oblasť veľmi zaujímavá a svojim spôsobom aj provokujúca k neustálemu štúdiu vojenskej histórie.

Pečiatky riadkové, kruhové, s orlicou, bez orlice, s maďarským znakom či bez neho - pečiatky často len veľmi ťažko čitateľné, a tým veľmi náročné na prekreslenie - dajú poriadne zabrať. Moja štúdiá sa zaoberá len pečiatkami z nášho dnešného územia a podľa možnosti je dokladovaná aj pohľadnicami alebo dobovými fotografiami. Aj preto som veľmi povďačný každému zberateľovi, ktorý je ochotný pomáhať akýmkoľvek spôsobom! □ Michal Kiššimon

Denný zoznam vnútroštátnych poštových poukážok, tlačivo č. 61

Tichomír Kotek, Dušan Evinic

Zasielanie peňazí poštou pomocou poštových poukážok bolo a je dôsledne sledované v celom prepravnom procese. Pošty prísne sledujú manipulácie s týmito poštovými zásilkami od ich podania až po dodanie adresátovi a následné zúčtovanie výplat.

Počas pôsobnosti maďarskej poštovej správy na časti územia Slovenska v rokoch 1938-1945, poštové poukážky podané na menších poštových služobníkoch boli evidované na tlačivo č. 61 „Belföldi postautalvány - bevételi napló“ (Denný zoznam vnútroštátnych poštových poukážok). Toto tlačivo sa vypisovalo priepisom. Originál bol zasielaný pravdepodobne na poštovú zložku zaoberajúcu sa kontrolou podaných a vyplatených peňažných poukážok, kópia zostávala na podacom poštovom úrade. V prípade, ak denný zoznam pochádzal z poštovne, ukladala sa kópia na jej vyúčtovacom poštovom úrade. Rozmery tlačiva boli cca 210 x 148 mm. Jeden hárok obsahoval 2 kusy tlačiva. Tlačivo bolo pravdepodobne dodávané v zostave, v ktorej, ako už bolo spomínané, prvá časť bola určená pre kontrolnú zložku a druhá pre podaciu poštu. Ak bolo podaných viac poukážok, než sa dalo zapísať na prednú stranu, bolo možné pokračovať na zadnej strane tlačiva.

Časť, ktorá zostávala podacej pošte, má v hornej časti nápis označujúci, že je to kópia pre poštový úrad denného zoznamu vnútroštátnych peňažných poukážok podaných na pošte... dňa... Vľavo od týchto údajov je miesto na okresnú pečiatku, napravo od textu miesto na odtlačok dennej pečiatky podacej pošty. Pod týmto úvodným textom sú rubriky evidujúce údaje o predmetnej peňažnej poukážke. V rubrike č. 1 sa uvádzalo podacie číslo peňažnej poukážky, v rubrike č. 2 údaje o odosielateľovi, v rubrike č. 3 údaje o adresátovi. Rubrika č. 4 bola určená na uvedenie miesta doručenia. V rubrike č. 5 sa uvádzala poukázaná suma a v rubrike č. 6 výška poplatkov za konkrétnu peňažnú poukážku. Posledná rubrika na pravej strane tlačiva, rubrika č. 7 mala obsahovať spravenie, o akú po-

ukážku ide (určenú do vlastných rúk, telegrafickú, expresnú a podobne). V spodnej časti je uvedené číslo tlačiva, jeho názov, spravenie, že ide o 1/4 háruku, s odvolaním sa na predpis paragraf 46 bod 1. Je predpoklad, že bolo používaných viacej druhov tohto tlačiva, pre rozličné počty podávaných peňažných poukážok. Na pravej strane sú prične vytlačené údaje o roku vydania, zostave tlačiva a tlačiarimi. Zadná strana tlačiva obsahuje skrátenu predtlač hlavičky tlačiva a úplnú predtlač rubrik č. 1 až 7. Na pravej strane hore je miesto na prenos podaných súm z predchádzajúcej strany a v spodnej časti miesto na údaj podaných súm z oboch strán, na ich prenos na ďalšie tlačivo, ak by na všetky podané poukážky nestačilo jedno. Tlač bola vykonaná čierne na papieri žltobielej farby.

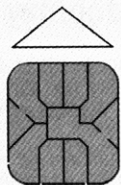
Denný zoznam poštových poukážok, podaných na poštovní Hostice (GESZTETE) v období od 14. do 16. augusta 1941

Podkladové tlačivo s údajmi tlače: 1939. IV. r., 60 r., 1 íven 2 kettő drb. F.63.- A/3.p.- Stádium 72441, má ťažko rozlíšiteľnú priesvitku, pravdepodobne vzoru „Plachetnica“. Bolo použité v roku 1941 na poštovní GESZTETE (Hostice) v období od 13. do 16. augusta. Celkovo boli v tomto období na danej poštovní podané 3 peňažné poukážky: 15. 8. 1941 1 kus a 16. 8. 1941 2 kusy. Podľa poradových čísel mali tieto peňažné poukážky čísla 16-18. V ľavej časti hore je na príslušnom mieste odtlačok okresnej pečiatky č. 3532, čo by malo byť číslo okresnej pečiatky vyúčtovacej pošty FELED (Jesenské). Odtlačok dennej pečiatky vyúčtovacej pošty s rozlišovacím znamienkom „A“, s dátumom 31. 7. 1941 sa nachádza naľavo od dennej pečiatky poštovne. Tlačivo má ešte i odtlačky dennej pečiatky poštovne Hostice s dátumami 14., 15. a 16. 8. 1941 ■

Na počesť vynálezcovi penicilínu

K 75. výročiu úspešného objavu penicilínu monacká poštová správa vydala príležitostnú poštovú známku s portrétom Alexandra Fleminga, ktorý za objav tohto lieku dostal v roku 1945 Nobelovu cenu za medicínu. Objav penicilínu v polovici 20. storočia znamenal podstatný zásah do liečenia mnohých ochorení a tomuto lieku vďaka milióny ľudí za uzdravenie alebo zlepšenie svojho zdravotného stavu. Penicilín si udržuje svoj význam aj v súčasnej zdravotnej starostlivosti. Známká bola vydaná začiatkom septembra tohto roka. Vytlačená je oceľotlačou a nominálnu hodnotu má 1,11 eur. Autorom kresby je P.Albnisson □ Zc

MALÉ OKIENKO TELEKARTISTU

/66/

RUBRIKA PRE ZBERATEĽOV
TELEFÓNNYCH KARIET

Marián Jobek

Čo nového pribudlo do našich zbierok slovenských verejných TK ?

Oproti informáciám, uvedeným v MOT 62, nie sú síce známe zatiaľ ďalšie informácie o nových vydaniach slovenských TK, ale telefónna karta A 187 (50 rokov Slovenskej akadémie vied) má už známy aj variant čipu GEM 6b. Z mojich doterajších poznatkov o ich výskyte vyplýva, že na rozdiel oproti variantu čipu GEM 6a, výskyt variantu čipu GEM 6a je na tejto TK výrazne nižší ako na karte s variantom čipu GEM 6b. Zatiaľ som zachytil rozsah čísla variantu GEM 6a len od čísla 01538632 po číslo 01543337. Predpokladám, že to nie je konečný interval číslača s týmto variantom čipu. Zachytili zberatelia v iných regiónoch Slovenska aj iné rozsahy číslača ?

Pri tejto príležitosti dávam zberateľom do pozornosti aj skutočnosť, že cca po 15 mesačnom skladovaní sa do predaja konečne dostala aj TK A 180 (Komunikácia - 3. dvojica detí), 50 jednotiek s poradovým číslom 07/2002 ST. K dispozícii som mal zatiaľ len variant čipu GEM 6a.

Takmer rovnaký osud postihol aj kartu A 179 (Komunikácia - 2. dvojica detí), 75 jednotiek s poradovým číslom 06/2002 ST. Rozdiel je v tom, že táto karta bola na sklade o niečo kratšie - cca len 10 mesiacov a do predaja sa dostala v apríli tohto roka. K dispozícii sú už oba varianty čipu GEM 6a a GEM 6b. Aj o tejto TK platí primerane informácia o výskyte variantu čipu GEM 6a tak, ako na karte A 187. Z doteraz preskúmaného množstva kariet vyplýva, že variant čipu GEM 6a je v rozsahu číslača od 01243328 do 01258171. Ani pri tejto karte nepovažujem prezentovaný rozsah číslača za konečný, ak však prax nepreukáže opak.

Pri tejto príležitosti chcem poukázať aj na to, že z doteraz známých slovenských TK nového dizajnu zadnej strany karty s variantom čipu GEM vyplýva, že poloha a smer číslača je vždy v pravom hornom rohu a **smerom zhora dolu**. Zaujímavosťou karty A 179 však je, že existuje číslač smerom **dola hore**, a to na TK s číslom A-01329159 a s variantom čipu GEM 6b. Z polohy opísaného číslača nevyplýva, že by došlo, tak, ako sa to stalo už niekoľkokrát v minulosti, k natičeniu číslača k polohe obrazu TK pootočeného o 180°. Pri oboch variantoch číslača na TK A 179, je však poloha obrazu karty rovnaká. Z uvedeného by sa dalo dedukovať, že nejde o výrobnú chybu, ale o štandardný spôsob natičenia číslača s tým rozdielom, že TK so smerovaním číslača zdola hore je mi zatiaľ známy len jeden kus. Našiel niekto ďalšiu TK s týmto smerovaním číslača na TK s čipom GEM ? Ak áno, bol by som veľmi rád, ak by mi to dal vedieť (stačí zaslať aj čierno-bielu fotokópiu) □ Spracoval: mjobek

Redukovaný katalóg slovenských TK

Viaceri zo zberateľov slovenských telefónnych kariet si spomenú, že na prelome rokov 2002/2003 (napríklad v MOT 56) bol zástupcom slovenskej firmy MEDIAROLL, a.s., avizovaný zámer pri príležitosti 10. výročia vzniku Slovenskej republiky vydať reprezentačný katalóg slovenských TK. S týmto cieľom spomenutá firma oslovila viacerých potenciaálnych sponzorov, predovšetkým z radov poskytovateľov telekomunikačných služieb. Žiadna z nich však nebola ochotná vziať na seba úlohu hlavného sponzora, bez ktorého ekonomická stránka vydania katalógu nie je zvládnuteľná. Preto firma dočasne odstúpila od tohto zámeru.

Vzhľadom na to, že pripravený a priebežne dopĺňaný rukopis katalógu ostal zatiaľ nevyužitý, rozhodol som sa zberateľom predložiť aspoň náhradné riešenie, a to tým spôsobom, že som rozmožnil nechť vyhotoví niekoľko desiatok exemplárov katalógu s redukovaným obsahom. Nebude však vo farbe a formáte A5, ale v čierno-bielom prevedení a v čitateľnejšom formáte A4 s hrebeňovou väzbou.

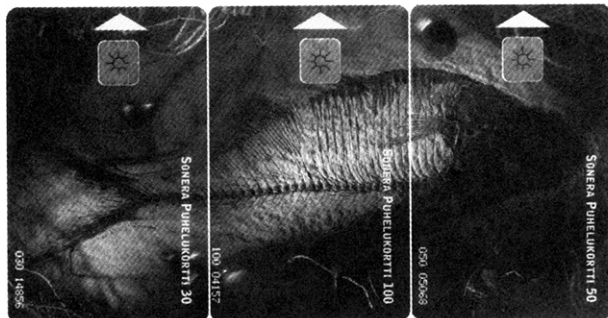
Aspoň niekoľkými slovami katalóg predstavím: Obsahuje TK pre mobilné telefóny, vrátane PIN kariet používaných v SR od roku 1996. Je doplnený o niektoré ďalšie skupiny TK (predplatené karty Global Slovenských telekomunikácií, a.s. (ST), a TK GlobalPhone spoločnosti PosTel a.s.). Táto redukcia má svoje opodstatnenie aj z toho dôvodu, že v porovnaní s obsahom katalógu PĚNKAVA 2001 a jeho doplnku z roku 2002 bolo odvtedy vydaných minimum nových verejných TK (dve nové - A 186 a A 187) a z príležitostných TK to bol len 1 kus (B 20). Z privátnych TK nebola vydaná žiadna ďalšia nová karta. V týchto skupinách bolo medzičasom zaznamenaných len niekoľko nových informácií nie veľkého rozsahu. Rovnako to bolo aj s ďalšími nemenovanými skupinami slovenských TK. Na druhej strane v skupine TK pre mobilné telefóny, v porovnaní s uzávierkou informácií pre katalóg PĚNKAVA 2001 (júl 2001), pribudlo veľké množstvo kariet, vrátane viacerých nových informácií. Skupina Global kariet ST bola doplnená a úplne prepracovaná. Rovnako PIN karty GlobalPhone spoločnosti PosTel, a.s., v porovnaní s doplnkom PĚNKAVA 2002 zaznamenali veľké prírastky. Preto len tieto skupiny sú obsahom tohto katalógu.

Touto cestou si dovoľím poďakovať Mgr. Pavlovi Ondráškovi z Bratislavy za pomoc s prekladom textu do anglického jazyka a Miroslavovi Krejnému z Prahy za nezištný rozhodujúci pomoc pri preskúmaní značného množstva použitého materiálu, ktorý nezberatelia telefónnych kariet vyhadzujú ako odpad.

Na záver ešte niekoľko poznámok. V katalógu uvedené ceny (v slovenských korunách) nie sú dogmou, slúžia len na orientáciu. Väzba katalógu umožňuje v budúcnosti doplniť ho o ďalšie strany. Katalóg je číslovaný s vlastnoručným podpisom autora a možno ho dostať za cenu, ktorú tvoria iba nevyhnutne vynaložené a preukázateľné materiálne náklady. Preto je vecou cti každého seriózneho zberateľa TK, aby sa neprepožíchal na jeho rozmožňovanie. V prípade záujmu o bližšie informácie, možno sa obrátiť na redakciu časopisu alebo priamo na autora telefonicky alebo mailom □ Pripravil mjobek

Puzzle z telefónnych kariet - V. časť Európske štáty - doplnky

Pred viac ako dvoma rokmi som v predchádzajúcich častiach Malého okienka telekartistu (34, 35, 37, 40 a 41) popisoval puzzle z TK európskych krajín. Za sledované obdobie sa mi podarilo získať niekoľko nových puzzle. Ako je známe, zbierať puzzle z telefónnych kariet je značne náročné po všetkých stránkach. Aj keď zberateľ vlastní katalóg na TK príslušnej krajiny, neznamená to, že musí zaregistrovať, že v katalógu sú vyobrazené TK, ktorých zložením vytvoríme puzzle. Takýmto konkrétnym príkladom je aj puzzle Slovinska, kde TK sú sice samostatne vyobrazené, ale až pred pár dňami pri osobnom stretnutí s jeho autorom som sa dozvedel, že tieto TK vytvárajú puzzle. Častejšie sú však prípady, kedy jednoducho takýto katalóg nemá k dispozícii a zostáva potom už len na tom, že získame informácie o nových puzzle ich vzájomnou výmenou.

Fínsko • Súkromná spoločnosť Sonera Puhelukortti vydala puzzle pozostávajúca z troch pod sebou postavených TK vytvárajúcich obraz presýpacích hodín (vyobrazené na 1. str. obálky). Spodná časť bola vydaná v mesiaci 12/2001, má náklad 20 tisíc kusov a pôvodnú nominálnu hodnotu 30 mk (tzn. 5,05 euro), stredná časť bola vydaná tiež v mesiaci 12/2001, má náklad 20 tisíc kusov, pôvodnú nominálnu hodnotu 50 mk (tzn. 8,41 euro) a vrchná časť bola vydaná v mesiaci 12/2002, má náklad 10 tisíc kusov, pôvodnú nominálnu hodnotu 6 euro (tzn. 36 jednotiek).

Rovnako táto spoločnosť vydala v mesiaci 12/2001 v náklade po 15 tisíc ks puzzle pozostávajúca z troch pod sebou postavených TK vytvárajúcich obraz ryby alebo skamenelinu ryby (na obr.). Spodná časť má pôvodnú nominálnu hodnotu 30 mk (t.j. 5,05 euro), stredná časť má pôvodnú nominálnu hodnotu 100 mk (tzn. 16,82 euro) a vrchná časť má pôvodnú nominálnu hodnotu 50 mk (tzn. 8,41 euro). Bližšie informácie o telefónnych kartách tejto spoločnosti možno získať aj na webovej stránke www.sonera.fi/phonecards.

Grécko • Séria 5 číslovaných TK (od 1/5 po 5/5) postavených v jednom rade zľava doprava pod názvom „J. Skene - História“. Je to len všeobecný názov, z gréckeho jazyka sa aspoň mne nedá viac vy-

čítať, pričom na zloženom puzzle je vyobrazená panoráma krajiny (na obr. je ukážka z tohto puzzle - dve záverečné karty z 5-kusovej série).

Tieto telefónne karty boli vydané oficiálnou spoločnosťou OTE v 11/2002, náklad bol po 200 tisíc kusov a pôvodná nominálna hodnota je po 3 euro. Ďalšie puzzle pozostáva zo šiest číslovaných telefónnych kariet (od 1/6 po 6/6) v tvare dvoch zvislých trojíc postavených vedľa seba, ktorých obraz by sa zjednodušene dal nazvať „Strom“. Telefónne karty boli vydané oficiálnou spoločnosťou OTE v 05/2002, náklad bol po 250 tisíc kusov a pôvodná nominálna hodnota je po 3 euro.

Súčasne viem o existencii ďalšieho nového puzzle z tohto obdobia v tvare 2 x 2 TK, ale bohužiaľ mal som ho možnosť len letmo vidieť, bližšie údaje nemôžem zatiaľ poskytnúť.

Dánsko • Informácie o dánskych puzzle z MOT 35 a 37 dopĺňam informáciu o puzzle z roku 1993 pod názvom „Chess Game“, na ktorom je vlastne vyobrazená šachovnica pozostávajúca z dvoch kariet s tým rozdielom, že na jednej je označenie šachových polí A-H a na druhej opačne, tzn. H-A. Je zaujímavé, že sa predávali len spoločne v darčekovej škatuľke, v ktorej bola priložená kompletná sada šachových figúrok. Zaujímavé je aj to, že tieto puzzle vydalo naraz niekoľko telekomunikačných spoločností (spolu 4) v rôznych nákladoch od 1000 až po 25500 kusov.

V roku 1994 vydala puzzle spoločnosť Tele Sñnderjylland pod názvom German Presidents (Prezidenti Nemecka - Prof. Dr. Heuss, Dr. Lübke, Dr. Heinemann, Schell a Carlstens). Na dvoch telefónnych kartách postavených vedľa seba na výšku je vyobrazený háčček Mi č. 18 (Michel č. 1156 až 1160) z roku 1982. Obe karty majú hodnotu po 5 DKr a náklad po troch tisíc kusov.

V roku 1998 vydala privátna spoločnosť Tele Danmark puzzle z čipových kariet, pričom 9 kusov z nich vytvára obraz Elvise Presleyho. Nominálna hodnota každej telefónnej karty je po 5 DKr. Karta č. 1 má náklad 900 kusov, č.2 a 7 po 700 kusov, č. 5 a 8 po 750 kusov, č. 3 a 6 po 800 kusov a č. 4 a 9 po 850 kusov □ Spracoval mjobek

PREHLAD PRÍLEŽITOSTNÝCH PEČIATOK august 2003

Poradové číslo, dátum, domicil, text pečiatky, autor, farba

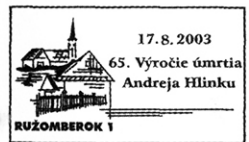
01 ■ 1.8.2003 Tatranská Lomnica: **MEDZINÁRODNÉ STRETNUTIE MLÁDEŽE RYSY 2003** ● Ján Pavlovčín ● Čierna

02 ■ 3.8.2003 Ružomberok 3: **SVETOVÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO / X. VÝROČIE / VLKOLÍNEC** ● Jaroslav Maga ● Čierna

03 ■ 8.8.2003 Bratislava 1: **X. MS V PĽAVECKÝCH ŠPORTOCH BARCELONA 2003 / STRIEBRO A BRONZ PRE MARTINU MORAVCOVÚ** ● Ervín Smažák ● Modrá

04 ■ 8.8.2003 Kokava nad Rimavicou: **STRETNUTIE MLADÝCH FOLKLORISTOV - KOLIESKO** ● Ondrej Bálint ● Čierna

05 ■ 9.8.2003 Rajec: **20. JUBILEJNÝ RAJECKÝ MARATÓN** ● Milan Šnirc ● Čierna

06 ■ 17.8.2003 Ružomberok 1: **65. VÝROČIE ÚMRTIA ANDREJA HLINKU** ● Jaroslav Maga ● Čierna

07 ■ 22.8.2003 Dubnica nad Váhom 1: **60 ROKOV FILATELISTICKÉHO KLUBU** ● Bohuslav Šikulínec ● Čierna

08 ■ 23.8.2003 Trnava 1: **16. ROČNÍK TRNAVskej F3J O POHÁR PRIMÁTORA MESTA / EUROTOUR 2003** ● Milan Šnirc ● Modrá

09 ■ 28.8.2003 Bardejov 1: **11. BARDKONTAKT / BK XI** ● Albert Klein ● Čierna

10 ■ 28.8.2003 Dubnica nad Váhom 1: **810. VÝROČIE PRVEJ PÍ SOMNEJ ZMIENKY** ● Bohuslav Šikulínec ● Čierna

□ Prehľad pripravil vkn

Mosty a viadukty na známkach

Most cez rieku Enz v emisnom rade „Mosty“, ktorú nemecká poštová správa vydáva už niekoľko rokov, v tomto roku prišiel rad aj na jednoduchý, na rímsku tradíciu nadväzujúci most cez rieku Enz, ktorý oslavuje 150 rokov od odovzdania do prevádzky a spája oblasti Bádenska a Württenberska. Ako stavebný materiál bol použitý červený a žltý kameň z nedalekých lomov, ktorý mostu dodáva pekný estetický vzhľad. Denne cez most prejde okolo 300 vlakov a to aj napriek tomu, že na mnohých miestach vedie súběžne s autostrádou. Známká hodnoty 0,55 € bola vydaná v septembri tohto roka.

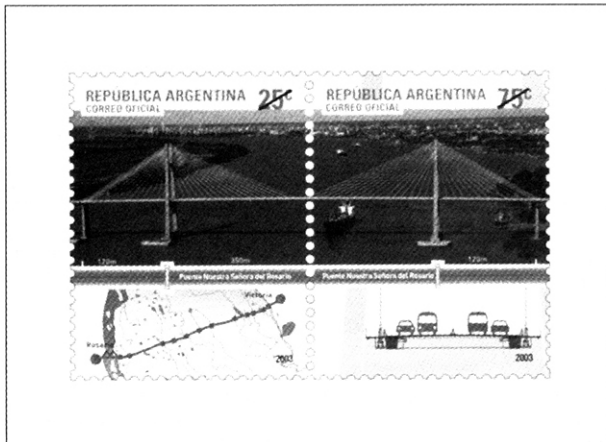

Mosty a viadukty Luxemburgu

Viacere časti hlavného mesta Luxemburgu spájajú mosty a viadukty. V máji tohto roka sa tri z nich sa dostali na poštové známky. Najstarší, tzv. Býčí most pochádza zo 14. storočia a kedysi tvoril súčasť mestského opevnenia (0,59 €). Na ďalšej známke je zobrazený Most kniežata Adolpha, ktorý v tomto roku slávi svoje 100. výročie. Staviteľsky spája stredoveké a barokové prvky mostárstva (0,45 €). Na tretej známke je tzv. Údolný most Hesperingen modernej železobetónovej konštrukcie (0,89 €). Autor výtvarných návrhov G. Braux zobrazil mosty kompozíciou ich jednotlivých častí. Známký boli vytlačené z rytiny kombinovanou s viacfarebnou hĺbkotlačou □ Zc

Argentínsky most dlhý 60 km

Argentínska pošta 23.8.2003 vydala dvojicu príležitostných známok s motívom mosta, spájajúci mestá Rosario a Victoria. V známkovom obraze sa nachádza letecký pohľad na most, mapka cestného spojenia a priečny rez konštrukcie mosta. Most s názvom „Nuestra Señora de Rosario“ bol odovzdaný do prevádzky 22.5.2003. Až doteraz bolo celé údolie, tvorené predovšetkým veľtocom Paraná (dĺžka 4380 km) a posiate mnohými ostrovmi, prístupné iba na člnoch. Rosario s počtom okolo 900 tisíc obyvateľov, je štvrtým najväčším mestom Argentíny, má rozvinutý priemysel a je významným riečnym prístavom (export obilia).

Celý projekt mosta stál okolo 390 mil. USD a bol financovaný štátnym (60%) a súkromným (40%) kapitálom. Predstavuje najväčšie verejné dielo v histórii oboch miest z hľadiska rozsahu investícií, komerčného a geostrategického významu a vplyvu na okolité územie. Cestné spojenie priniesie ekonomický rozvoj nielen týmito dvom mestám, ale aj celým provinciám (Rosario je v provincii Santa Fe a Victoria v provincii Entre Rios). Potvrdí pozíciu Rosaria ako osi MERCOSUR-u (zruženie Argentíny, Brazílie, Paraguaya a Uruguaya). Umožní mestu Victoria pripojenie na produktívny priestor Rosaria a nová výrobná stratégia zasiahne aj ostrovy rieky Paraná.

Známky 25 a 75 c boli vytlačené štvorfarebným ofsetom (plus metalizovaná farba) v náklade po 104 tisíc kusov □ Ivan Lužák

Plody leta a jesene na švédskych známkach

Tak možno nazvať najnovšiu švédsku emisiu, ktorá vyšla 21. augusta tohto roka a tvorí ju súťaž štyroch známok. Štvorica známok tvorí zátišie s košom a bohatou nádielkou ovocia a zeleniny. Dary prírody na dvoch známkach sú doplnené v pozadí aj kúskom zeleninových záhonov a ovocným stromom (vyobrazené na 2. strane obálky). ňou Švédsko pokračuje vydávaním tematicky súvisiacich motívov do malého, ale sympatického hárečka (tlačového listu?). Známky sú vytlačené ako samolepky a od seba oddelené priesekom na štyri polia. Vytlačené sú štvorfarebným ofsetom a všetky sú určené na frankovanie listov vo vnútroštátnom styku (INKRIKES BREV). Autorkou výtvarných návrhov emisie je I. K. Erikssonová □ Zc

Originálne lichtenštajnské automatové známky

Poštová správa kniežatstva Lichtenštajnu je už dávno známa svojou usilovnosťou a vynaliezavosťou vo vyhľadávaní námetov na známky so zameraním propagovať krajinu. Teraz prichádza s originálnym nápadom na vydanie a zavedenie nových známok pre známkové automaty. Nové

automaty sú inštalované na poštách v dvanástich mestách a obciach. Pre týchto dvanásť pôst bolo vydaných 12 automatových známok. Ich zvláštnosťou je, že každá známka prináša pohľad na časť mesta alebo obce, a to až trojaky.

V hornej časti známky je dominanta staršej časti mesta (obce), v dolnej ľavej časti a v strede vpravo je vyobrazená budova pošty. Medzi hornou a dolnou časťou obrazu známky je miesto na vytlačenie zvolenej peňažnej hodnoty (nominálnej hodnoty) známky.

Ďalšou novotou oproti doterajším automatovým známkam je ich samolepková úprava vo zvislom páse. Každá pošta v meste a obci má teda automatovú známku s vyobrazením troch zaujímavých miestnych motívov. Obrazy obcí v spolupráci s poštovou správou vybrala a kompozíciu vyhotovila rakúska maliarka M. Siegllová. Známky boli vytlačené 6-farebným ofsetom □ Zc

Práca tlačiarov v minulosti

Rytina francúzskeho rytna A. Bosseho (1602-1676) nám poskytuje možnosť vidieť, ako vyzerala práca tlačiarov v minulosti. Reprodukcia jeho rytiny pochádzajúca z polovice 17. storočia, sa objavila na švajčiarskej známke v roku 2002. Bola ňou pripomenutá tlačiareň poštových cenín v Berne. Známku nominálnej hodnoty 70 Rp graficky upravil A. Frischknecht a vytlačená bola ocelotlačou kombinovanou s ofsetom □ Zc

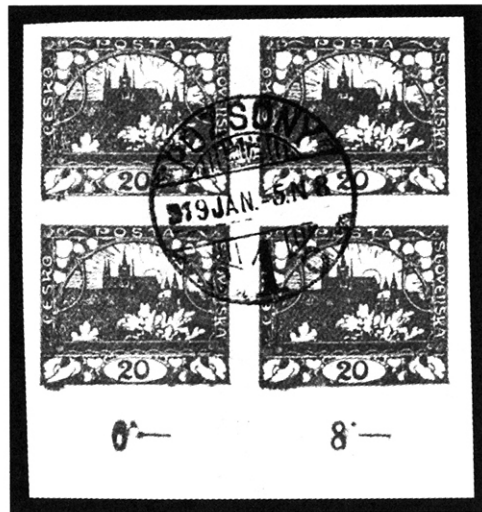

Článok pána Júliusa Pišu „Prvý deň používania československých známok v Bratislave“ (Zberateľ 2/2002, str. 13), ma veľmi zaujal a prekvapil. Nastoluje otázku, na ktorú doteraz nebola daná jednoznačná odpoveď. Z tohto zorného uhla som prelustroval moju skromnú zbierku pečiatkovaných hradčianskych známok a výsledok len ďalej potvrdzuje názor pána Pišu, že prvé československé známky boli použité na Slovensku dňa 5. januára 1919 v Bratislave. Áno, ja mám tiež všetky tieto pekne strihané štvorbloky s neporušeným lepom a vzorne opečiatkované predmetnou pečiatkou. Navyiac mám takýto štvorblok aj ďalšej hodnoty 5h zelenej (obr. na 2. strane obálky). Prekvapuje, že aj v oných búrlivých revolučných dňoch sa prvé československé známky objavili už o pár dní od ich vydania v Bratislave.

Prečo ale prvé československé známky neboli alebo možno ani nemohli byť distribuované a použité na Slovensku ihneď po ich vydaní, vysvetľuje dejinný sled revolučných udalostí na Slovensku po rozpade Rakúsko-Uhorska. Je vhodné v týchto súvislostiach si ich pripomenúť. Posledný rakúsky cisár Karol I. manifestom zo 16. októbra 1918 sa pokúsil čeliť revolučnému dňaniu a navrhol dohodovým mocnostiam federáciu rakúskych zemí, pričom integrita Uhorska, vrátane Slovenska mala na priamy nátlak Károlyiho uhorskej vlády ostať zachovaná. Vláda očakávala, že po vojne dôjde k rozporom medzi víťazmi a dúfala, že maďarské požiadavky budú na mierovej konferencii obhajovať Veľká Británia a USA, ktoré sa usilovali zabrániť francúzskym aspiráciám na hegemoniu v strednej Európe. Maďarskú vládu navyiac podporovala tiež talianska vláda v snahe získať Maďarsko ako spojenca proti Juhoslávii, s ktorou viedla spor o Dalmáciu a Istriu.

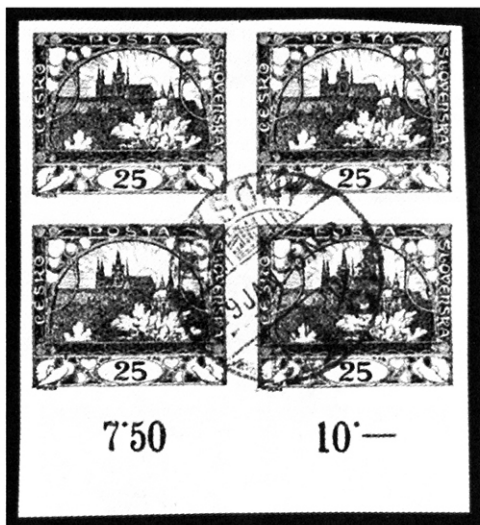
Tieto problémy boli však aj v Čechách, kde nemeckí politici a poslanci ríšskej rady vytvorili ešte pred vznikom ČSR v pohraničí, osídlenom väčšinou nemeckým obyvateľstvom, štyri samostatné provincie: Deutschböhmen, Sudetenland, Deutschsudmähren a Böhmerwaldgau, ktoré sa podľa ich plánu mali stať súčasťou nemeckého Rakúska, resp. až Nemecka. Ich snahy vyšli nazmar - už v druhej polovici novembra 1918 ich novovytvorená československá armáda oslobodila a tieto plány definitívne zmarila.

Na Slovensku ale bola situácia oveľa zložitejšia. Politická aj vojenská moc ostávala aj po vyhlásení ČSR v rukách uhorských úradov a početnejšej maďarskej armáde sa podarilo českých vojakov, ktorých vyslala centrálna vláda v Prahe, zatlačiť späť. Za žiadnych okolností neboli ochotní uznať samostatnosť Slovenska. Pokúsili sa o ďalší manéver - 13. novembra 1918 uzavrela maďarská vláda na čele s grófolom Mihályim Károlyim v Belehrade prímerie s francúzskym generálom Franchetom d'Esprey, ktoré malo Maďarsku zaručovať správu Slovenska až do mierovej konferencie. Tento politický ťah maďarskej vlády však dohodové mocnosti - predovšetkým z obavy hrozjacej revolučnej vlny v strednej Európe - vzápätí zmariť. Maďari boli nútení ustúpiť od svojho zámeru - vytvorenia Veľkého Uhorska, ktorého súčasťou by bolo aj Slovensko. Nakoniec na mierovej konferencii museli od tohto plánu ustúpiť a nepodarilo sa im ani dosiahnuť vyhlásenie plebiscitu na Slovensku.

Práve z týchto dôvodov ústredná vláda v Prahe bola nútená vytvoriť 7. decembra 1918 osobitné ministerstvo pre správu Slovenska na čele s Dr. Vavrom Šrobárom, ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska, ktoré sa postupne ujímalo moci na Slovensku. Pre neochotu maďarských orgánov odovzdať administratívu a spravovanie južných oblastí do rúk novej československej vlády južnú, stále neurčitú hranicu obsadilo československé zahraničné vojsko a talianske légie a 20. januára 1919 bolo obsadenie južných hraníc ukončené. Hneď za jednotkami

československej zahraničnej armády prichádzalo z Čiech četníctvo a administratíva. Šrobárové ministerstvo sa 4. februára 1919 presťahovalo zo Žiliny do Bratislavy, ktorá sa stala aj hlavným mestom Slovenska. Preto prekvapuje, že napriek veľmi nepriaznivej a neprehľadnej situácii sa v januári 1919 na južnom Slovensku a aj v Bratislave objavili prvé československé známky s pečiatkou „POSZONY 919. JAN.-5 N 8“ (Bratislava, 5.1.1919). Boli to známky prvej kresby, hodnôt 3 h, 5 h zelená, 10 h červená, 20 h modrozelená a 25 h modrá, ktoré boli vydané do konca roku 1918 (ďalšie dve hodnoty tejto kresby 30 h olivová a 40 h oranžová boli vydané až v druhej polovici januára 1919). Teda dostali sa do Bratislavy veľmi rýchlo, v priebehu pár dní. Je tu však aj možnosť, že hoci ostatné územie Slovenska, dokonca aj sporné územie severného Slovenska, ktoré sa snažili anektovať zase Poliáci, bolo oslobodené skôr ako jednotlivé oblasti južného Slovenska, prvé česko-slovenské známky sa mohli objaviť na Slovensku už aj koncom roka 1918, čo nemožno vylúčiť, aj keď to doteraz nebolo potvrdené.

Skúmanie poštovej histórie použitia prvých česko-slovenských známok na Slovensku nám poskytujú aj ďalšiu zaujímavosť. Zatiaľ, čo hranice historických zemí (Čiech, Moravy) boli historicky aj geograficky jasné, určenie definitívnej hranice medzi novým Maďarskom a ČSR, ktorá dovtedy vôbec neexistovala, predchádzali mnohé rokovania - od vytýčenia provizórnej demarkačnej čiary na základe rozhodnutia mierovej konferencie vo Versailles v Paríži 12. júna 1919, ktorá stanovila prvé hranice medzi Slovenskom a Maďarskom, za ňou nasledovalo ďalšie stanovenie v zmysle mierovej konferencie 9. septembra 1919 v Saint Germaine au Lay. Maďarom ani táto hranica nevyhovovala a maďarská delegácia sa znovu obrátila 16. januára 1920 na mierovú konferenciu s už spomínanou požiadavkou, vyhlásiť v hornom Uhorsku plebiscit. Požiadavke nebolo vyhovené a 4. júna 1920 bola v Trianone podpísaná mierová zmluva s Maďar-

skom. Maďari priznali československu územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi, pričom hranice medzi ČSR a Poľskom boli stanovené ešte neskôr, až 26. júla 1920.

A práve tu sa chcem dotknúť niektorých skutočností. Tak, ako som zistil na 20 halierovej modrej hradčianskej známke s pretačiou „SO 1920“ pečiatku Kežmarok (hoci toto mesto nebolo zahrnuté do sporného plebiscitného územia medzi ČSR a Poľskom), takáto obdoba by mohla existovať aj u prvých československých známkach používaných v inkriminovanom období na južnom Slovensku; kde viackrát upravovaná demarkačná čiara medzi Maďarskom a ČSR vytvárala predpoklady, že česko-slovenské známky mohli byť prakticky použité na území, teda v lokalitách, ktoré raz patrili Slovensku, vzápätí zase Maďarsku a naopak - existenciu ani tejto možnosti nemôžeme úplne vylúčiť.

Touto úvahou chcem poukázať na zaujímavé súvislosti vydania a používania prvých československých známok s históriou vzniku prvého samostatného štátu v dejinách Čechov a Slovákov, ktoré vôbec nebolo také jednoduché a ktorého 85. výročie založenia si 28. októbra 2003 pripomíname ■

Zo sentencií Luda Visokaya

Vo filatelii treba mnohé a mnoho vydržať, ale aj dodržať. Nominálna hodnota charakterizuje dobu aj systém.

Výnimočnosť je našim motívom.

Každý dokáže brať a neplatiť, získavať či zadarmo užívať.

Počiatočné zberateľské vášne treba vymeniť za vytrvalosť.

Filatelistu nemožno dráždiť, iba láskat.

Námety sa tvoria na rozdiel od známok, ktoré sa rodia.

Známká nemá zubky múdrosti, tá je v pohľade.

NÁMĚTOVÉ FILATELISTICKÉ KATALOGY DOMFIL

Mořští živočichové (22 EURO), Prehistorická fauna a nynější plazi (13 EURO), Šachy (13 EURO), Ptáci (29 EURO), Houby (18 EURO), Olympiády (24 EURO), ZOH (32 EURO), Kočky (23 EURO), Psi (34 EURO), Automobily (37 EURO), Železnice (50 EURO), Ohrozená příroda -WWF (28 EURO), Motýli (40 EURO), Flora (65 EURO), Skauting (40 EURO), atd.

Čísla a ceny dle katalogů Michel, Yvert, Scott.
Info a objednávky: **proPRESS, hotel Central, nám. Republiky 33, CZ-301 14 Pízeň, ČR**

Tel./fax.: 00420 377 223 876,

E-mail.: propress@dva.cz

CEZ ATLANTIK NIELEN NA VODE (7)

V. K. Németh

Rozprávanie o histórii letania cez Atlantický oceán som uzavrel rokom 1939 a tým by mohol skončiť aj tento článok. Už aj preto, že v tom roku skončili katalpultové lety zo zaoceánskych lodí, ktoré boli hlavným podnetom na napísanie tohto článku. Ale štartovanie lietadiel pomocou katalpultovacieho zariadenia celkom nezaujíma ani v súčasnosti... Takže na záver pridávam ešte jednu kapitolu, v ktorej sa aspoň stručne zmienim o dňaní nad Atlantikom po 2. svetovej vojne.

Nad Atlantikom po roku 1945

Najväčším paradoxom 2. svetovej vojny bola skutočnosť, že popri nesmiernych ľudských obetiach a materiálnych škodách, v nebyvalom rozsahu iniciovala rozvoj vedy a techniky. Aj v oblasti letectva boli vyvinuté vynikajúce bombardovacie i transportné lietadlá, a to vo veľkých množstvách, z ktorých sa časť po skončení vojny stala nadbytočnou. Niektoré z nich boli upravené pre potreby civilného letectva. Aj časť výrobných kapacít sa preorientovala z vojenských na civilné lietadlá a konštrukčné kancelárie výrobcov cez vojnu získané poznatky a technológie využívali pri projektovaní nových dopravných lietadiel. Vznikli stroje, ktoré so svojimi technickými parametrami a prevádzkovými výkonomi vytvorili predpoklady, aby sme éru po roku 1945 mohli v plnom zmysle slova nazvať ako obdobie pravidelnej civilnej leteckej dopravy. Svojou pravidelnosťou, množstvom prepravovaných cestujúcich a tovaru, rýchlosťou, doletom i spoľahlivosťou.

Obr.35 - S lietadlom DC-4 letecká spoločnosť SWISSAIR 2.5.1947 otvorila svoju prvú transatlantickú linku do USA

Medzi vojenské stroje, ktoré boli upravené na civilné účely patril aj americký Douglas C-54 Skymaster. Pôvodne transportné štvormotorové lietadlo dostalo označenie DC-4 a používali ich aj viaceré európske letecké spoločnosti, ktoré nimi otvárali svoje nové transatlantické linky.

Obr.36 - Švédska letecká spoločnosť SILA používala v roku 1945 upravené bombardovacie lietadlo B-17 „Lietajúca pevnosť“ na transatlantické lety. Zásielka prepravená druhým letom zo Stockholmu do Reykjavíku

Obr.37 - Zásielka prepravená prvým transatlantickým letom holandskej leteckej spoločnosti KLM Amsterdam-New York dňa 21.5.1946

Takmer súbežne s lietadlami DC-4 firma Lockheed prišla na trh s lietadlom typu Constellation L-049. Výrobca lietadlo neustále zdokonaľoval a verzia L-749 bola schopná prevádzky na pravidelných transatlantických linkách. Mala elegantné aerodynamické tvary, vynikajúce letové vlastnosti i technické parametre. Na verziách L-1049 boli použité aj turboturbové motory, ktoré významne zvýšili ekonomickú stránku ich prevádzky. Lietadlá Constellation kúpovali najprestížnejšie letecké spoločnosti a nasadzovali ich na svoje najpreferovanejšie linky. Ako je známe, týmto typom lietadla v roku 1946 PANAM otvorila transatlantickú linku, ktorá s New Yorkom spájala aj Prahu.

Lockheedove stroje sa stali najväčšími konkurentmi lietadiel DC-4. Ale ani firma Douglas nelenila a stále prichádzala s novými verziami svojich lietadiel (typy DC-6, DC-6B, DC-7, DC-7B, DC-7C) a tak sa obaja výrobcovia neustále predbiehali. O komerčný úspech sa však usilovali aj iní výrobcovia lietadiel. Napríklad firma Boeing, ktorá sa cez vojnu preslávila

Obr.38 - Prvý let PANAM z Prahy do New Yorku sa uskutočnil 17. júna 1946. Doporučená zásielka prepravená z Prahy do Shannonu, kde lietadlo Lockheed Constellation malo medzipristátie

Obr.39 - Španielska letecká spoločnosť IBERIA 2. augusta 1954 otvorila pravidelné letecké spojenie medzi Madridom a New Yorkom

Obr.40 - Katapultovacie zariadenia sa stále používajú na lietadlových loďoch. Zásielka prepravená 27.10.1959 z lietadlovej lode U.S.S. Forrestal - ale či práve vtedy loď operovala na Atlantiku, sa zo zásielky nedá zistiť

bombardovacími lietadlami B-17 Flying- fortress, a neskôr ešte modernejšími B-29 Superfortress, začala vyvíjať civilné dopravné lietadlá. Najväčším „sláгром“ mal byť typ B-377 Stratocruiser. Bolo to najluxusnejšie lietadlo svojej doby, ale vývoj tohto dvojpodlažného štvormotorového a s maximálnym komfortom vybaveného lietadla trval príliš dlho a najmä - jeho prevádzka bola neekonomická. Od roku 1949 síce tieto stroje lietali cez Atlantik do Londýna a do ďalších európskych miest, ale letecké spoločnosti neprejavovali o ne veľký záujem.

Obr.41 - Britské prúdové lietadlo DH-106 Comet 4C bolo možné stretnúť nad Atlantikom aj v službách argentínskej leteckej spoločnosti

Obr.42 - Kašeť používaný americkou poštou na zásielkach prepravených 1. letom s Boeingom 707 z New Yorku do Paríža

Ďalšiu novú etapu v histórii dopravného letectva otvorili lietadlá s prúdovými motormi. Prvenstvo v tejto oblasti patrí britským Cometom. Ich výrobcom bola firma De Havilland a ich prvá verzia DH-106 Comet 1 bola uvedená na letecké linky už v roku 1952. Po sérii havárií boli však všetky stroje stiahnuté z prevádzky a podrobené prísny skúškam. Ďalší vývoj lietadla napredoval pomaly, ale 4. októbra 1958 sa dvom strojom vylepšenej verzie DH-106 Comet 4 podarilo absolvovať transatlantické prelety a tak o niekoľko dní predstihnúť prúdové lietadlá firiem Boeing a Douglas.

Obr.43 - O rekordy sa bojuje stále - lietadlo B-58 Hustler, ktoré 26.5.1961 vytvorilo rýchlostný rekord v prelete Atlantiku za 3 hodiny, 19 minút a 41 sekúnd

Obr.44 - Kašeť používaný na zásielky prepravené prvým letom PANAM New York-Praha 16.7.1965 lietadlom Boeing B-707

British Aviation - First Flights
Issue 2 / Boeing 747
This official cover was flown on the flight inaugurating BOAC's Boeing 747 London - USA service

Obr.45 - Boeing 747 v kresbe na oficiálnej obálke leteckej spoločnosti BOAC

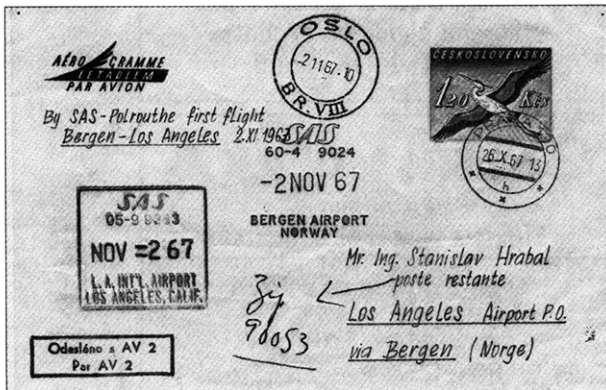

Obr.46 - Jedna z mnohých známok s nadvukovým lietadlom Concorde

Napriek tomu súperenie amerických firiem Boeing a Douglas v tejto oblasti zohrávalo významnú rolu. Obie firmy vyvíjali lietadlo takmer s navlas rovnakou koncepciou so štyrmi prúdovými motormi zavesenými na gondolách pod šípovými krídlami. Boeing dal svojmu lietadlu typové označenie B-707 a PANAM s ním uskutočnil prvý transatlantický let z New Yorku do Paríža 26.10.1958. Douglas svojmu lietadlu pridelil označenie DC-8. S jej transatlantickou verziou DC-8-32 vo februári 1960 uskutočnila prvé lety cez Atlantik holandská letecká spoločnosť KLM a v marci toho istého roka americká spoločnosť PANAM.

Obie firmy začali vyrábať lietadlá s vybavením podľa želania zákazníka aj s takými detailmi ako napríklad rôzny počet sedadiel, prevedenie na prepravu nákladu (Cargo), kombinované prevedenie a pod.

S rovnakou koncepciou lietadla ako Boeing B-707 a Douglas DC-8 vstúpila do konkurenčného prostredia aj firma Convair s lietadlom typu CV 880 a CV 990 (mali obchodné označenie Coronado). Výrobca sa však s nimi na trhu nevedel výraznejšie presadiť.

Obr.3 - Dostať sa cez „Veľkú mláku“ bez toho, aby sa letelo cez Atlantik - takáto cesta vedie cez Severný pól. Prípojná pošta z Československa k transpórnemu letu SAS Bergen-Los Angeles 2.novembra 1967

Samostatné kapitoly by boli potrebné na spomenutie éry veľkokapacitných lietadiel Boeing B-747 Jumbo Jet, DC-10 a ďalších strojov tejto kategórie. Podobne zaujímavá by mohla byť aj kapitola o ére nadvukových letov cez Atlantik s francúzsko-britským lietadlom Concorde. Jednoducho povedané, nad Atlantikom sa udialo mnoho zaujímavého. Známky, pečiatky, celiny a celistvosti vedú o tom mnoho rozprávať...

Niekoľko slov na záver

Na záver chcem poďakovať všetkým, ktorí mi pomohli pri tvorbe tohto článku. Osobitne ďakujem pani E. Lechnerovej za poskytnutie cenných údajov o zaoceánskych lodiach. Prosím o porozumenie čitateľov, ktorým sa článok zdal byť príliš rozsiahly, i tých, ktorí by v článku postrádali viac a podrobnejšie informácie ■

Literatúra:

- [1] Nemeček V.: Atlas Lietadiel zv.1 až 9, NADAS, Praha 1980-1985
- [2] Nemeček V.: Civilní letadla, zv. 1 a 2, NADAS, Praha 1981
- [3] Nemeček V.: Vojenská letadla, zv.1, NADAS, Praha 1987
- [4] Taylor M., Mondey D.: Guinnessova kniha letadel, české vydanie 1994
- [5] Encyklopédia lietadiel, GEMINI, Bratislava 1994
- [6] Kuna, Z.: Dopravní letadla světa, FRAGMENT, Praha 1993
- [7] Beneš P.: Svět křídél, zv.I. - III., ORBIS, Praha 1949
- [8] Črha F.: Letecká katapultová pošta v severnom a južnom Atlantiku, In: Filatelie 1998, č.9, 10 a 12
- [9] Katalogy a príručky: American air mail catalogue, Katalog der Deutsche Luftpost, Catalogue de la Poste Aérienne, Schweizerisches Lutpost-Handbuch, Österreich-Flugpostkatalog, Zeppelin Post Katalog a i.

FIRMA ZBERATEĽ

stále vykupuje

**HODNOTNÉ ZBIERKY I JEDNOTLIVÉ
ZNÁMKY, MINCE A POHLADNICE**

Poradenská služba - Zásielková služba
Diskrétnosť zaručená - Platba v hotovosti

Predajňa:

831 02 Bratislava, Račianska 17

☎ 02 / 44 250 149

e- mail: zberatel @ nextra.sk

Otvorené pondelok až piatok
od 10.⁰⁰ do 18.⁰⁰ hod.

GALÉRIA DERKA®

Predajňa:

Žilinská 11, 811 05 Bratislava

vykupuje a predáva

**hodnotné zbierky
aj jednotlivé kusy známok,
mincí a pohľadníc**

tel.: 02 52621714

tel./fax: 02 52621715

http: // www.galeriaderka.sk

Firma

Námestie SNP č.37, ☎ 045 / 5320250-51

Predávame a vykupujeme materiál z oblasti

filatelie, numizmatiky, notafílie,
filokartie, telefónnych kariet

Zároveň poskytujeme bezplatne poradenskú službu
a ohodnocovanie materiálu.

Pre členov Klubu Filatelie a abonentom časopisu
Zberateľ poskytujeme 5% zľavu

SIMCO, s.r.o. Vám ponúka:

Balíčky s tematickými známkami z celého sveta s obsahom 25, 50 a 100 rôznych známok v cene 40, 80 a 160 Sk, a to napríklad Psy, Kone, Mačky, Praveké zvieratá, Huby a plody, Železnice, Vzducholode a balónny, Lietadlá a mnoho ďalších.

Ďalej ponúkame: 1000 rôznych známok v cene 400,-
5000 rôznych známok v cene 2250,-
10000 rôznych známok v cene 4500,-

Podrobný ponukový list zašleme na požiadanie.

Ponúkame balíček známok aj s vyššími katalógovými hodnotami (len Európa) v katalógovej hodnote 1000 EUR len za 10% ceny a to 4200 Sk.

Pri objednávke
nad 400 Sk
neúčtujeme
poštovné
ani balné !!!

U nás si môžete vybrať aj z ponuky pomôcok pre filatelistov značky Schaubek, a to:
albumové listy rôznych krajín sveta,
zásobníky na známky, lupy, pinzety,
perové dosky, fólie na FDC, NL atď.

Písomné objednávky môžete zaslať na adresu:
SIMCO, s.r.o., Astrová 1, 010 08 Žilina
alebo na tel. č./ fax: 041/5653 752

NUMIZMATIKA FOLLIS

Mikuláš Tóth, Košice

Vás pozýva na návštevu.
Nájdete nás v centre mesta.

Nákup a predaj:

- mincí ● bankoviek
- medailí ● radov a
- vyznamenaní ● numizmatickej literatúry

Ponúkame:

výkup za hotové · diskrétné jednanie

NUMIZMATIKA - FOLLIS

Mikuláš Tóth, Hrnčiarová 7, 040 01 Košice
(priestory Východoslovenského múzea)
☎ 0042155 / 62 27786

Otvorené:

Pondelok: 12.00 - 17.00 hod.,
Utorok - Piatok: 10.00 - 17.00 hod.

BARDEJOVSKÉ KÚPELE na historických pohľadniciach

Magdaléna Pekárová

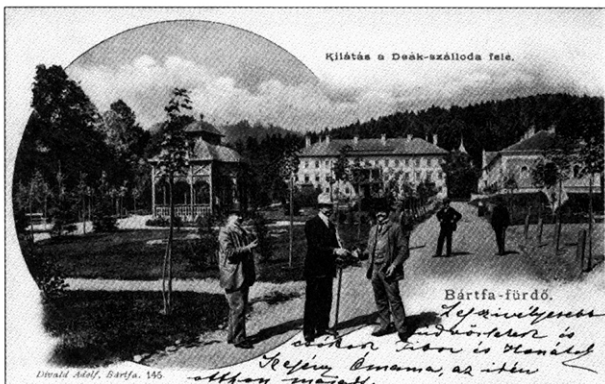
Na severovýchodnom Slovensku, južnom úbočí Východných Beskýd, v nadmorskej výške 325 m ležia kúpele, ktorých sláva sa šírila v kruhoch uhorskej a poľskej šľachty. Ležia uprostred ihličnatých lesov, ďaleko od mestského hluku. Poskytuje sa v nich komplexná kúpeľná liečba s chorobami tráviaceho ústrojenstva a po fyzickej a duševnej vyčerpanosti.

Dejiny kúpeľov siahajú do stredoveku. Ich história je úzko spätá s dejinami kráľovského mesta Bardejov. V roku 1247 sa v historických listinách spomína, že uhorský kráľ Belo IV. daroval územie dnešných kúpeľov tomuto mestu. V tomto období bola už známa povest o liečivých bardejovských vodách. Prvá správa o kúpeľoch pochádza z roku 1505. Podľa nej bolo vybudovaných šesť kúpeľných kabín pri výveroch minerálnej vody. Až do roku 1777 nie sú podrobnejšie správy o kúpeľoch. Po tomto období sa začali budovať súkromné vilky, ubytovací hostinec a 12 drevených kúpeľných kabín. Dobrá povest prilákala kúpeľných hostí i zo zahraničia. Na konci 18. storočia rada mesta Bardejov, ako vlastník kúpeľov, začala s modernou výstavbou.

Kúpele nadobúdali stále viac luxusnejší charakter. Oblúbenosť dokazuje aj pobyt niektorých korunovaných hláv a tak v roku 1821 ich navštívila cisárovná Mária Lujza, ruský cár Alexander a iní.

Začiatkom 19. storočia rozkvet kúpeľov vrcholil. Popri vaňových kúpeľoch podstatnou liečbou bola i pitná kúra. Pôsobivá drevená architektúra zdobila interiér kúpeľov a prilákala veľa návštevníkov. Medzi drevené objekty patrila kolonáda s liečivými prameňmi, pavilóny, jedálne, letné divadlo i kasíno.

Povodeň roku 1830 a cholera roku 1831 spôsobili veľké materiálne škody. Ďalší pokles a stagnáciu kúpeľom spôsobila revolučná doba rokov 1848-1849. Bola zničená prevažná časť kúpeľov. Čo zostalo, padlo za obeť veľkému

Obr. 1 - Hotel Deák v strede, vľavo pitný pavilón, vpravo kúpeľná budova. Pohľadnicu vydal Adolf Divald, Bardejov, dlhá adresa, poštu použitá v roku 1902

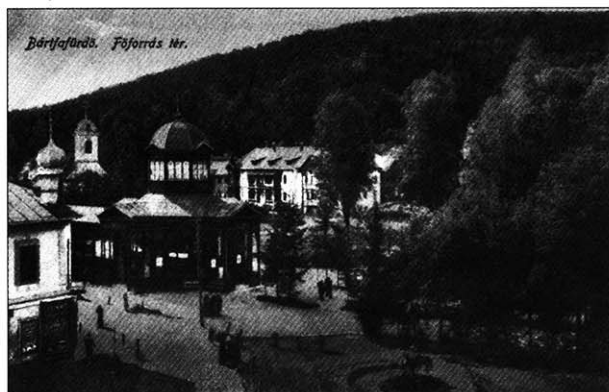
Obr. 2 - Hotel Elizabet (Alžbeta), pred ním časť parku. Kolorovanú pohľadnicu vydal Grafický ústav (Fénynyomda és Grafikai Müintézet), Budapešť, poštu použitá v roku 1916

Obr. 3 - Poschodový hotel Széchenyi, pred ním konský povoz a skupinka ľudí. Pohľadnicu vydal Eschwig a Hajts (fotografia Kornél Hajts), Košice okolo roku 1910

Obr. 4 - Pohľad na starý hotel New York s drevenými manzardami, v popredí chodníky vedúce do parku. Kolorovanú pohľadnicu vydalo Kúpeľné riaditeľstvo okolo roku 1910

Obr. 5 - Pohľad na centrálnu časť kúpeľov - Hlavný prameň, časť parku, v pozadí liečebný dom. Kolorovanú pohľadnicu vydalo Kúpeľné riaditeľstvo okolo roku 1910

Obr. 6 - Hlavný prameň a krytá drevená kolonáda. Vydavateľ kolorovanej pohľadnice neuvedený, okolo roku 1920

mu požiaru roku 1856. Po týchto ťažkých rokoch sa začali kúpele obnovovať a nastala i doba novej výstavby. Po roku 1893, kedy sa dokončila železničná trať Prešov-Bardejov, dostali sa Bardejovské kúpele do popredia záujmu kúpeľných hostí. V roku 1895 kúpele navštívila cisárovná Alžbeta, manželka cisára Františka Jozefa I.

Obr. 7 - Starý drevený prameň kráľovnej Alžbety (Elizabeth, angl., Erzsébet, mad.), vo vchode stoja tri ženy. Pohľadnicu vydalo Kúpeľné riaditeľstvo okolo roku 1910 (na obr. detail z pohľadnice)

Obdobie medzi dvoma svetovými vojnami nebolo priaznivo naklonené rozvoju týchto kúpeľov.

Po organizačných zmenách a po začlenení celého komplexu kúpeľov do riadenia štátnej zdravotnej správy, začali sa v roku 1957 obnovovať aj Bardejovské kúpele.

V súčasnej dobe sú tieto kúpele začlenené medzi popredné na Slovensku.

Na športové využitie kúpeľným hosťom slúžia tenisové kurty, volejbalové ihrisko, kúpalisko i bežecké terény priamo v kúpeľoch. Kúpeľný park s malebnými zákutiami patrí medzi obľúbené vychádzkové miesta. Mesto Bardejov patrí k najatraktívnejším návštevným kúpeľným hosťom. Nesmieme zabudnúť ani na drevené kostolíky v okolí kúpeľov ■

ČESKOSLOVENSKO 1945-1992

POFIS 2004 • III. vydanie

Dlho očakávaný katalóg, špecializovaná príručka pre zberateľov poštových známok, vyšiel! Prezentovaný bol na veľtrhu Sběratel v Prahe, 12. septembra 2003. S využitím pôvodnej sadzby a grafického spracovania, v rozsahu 272 strán sa zberateľskej verejnosti predkladá III. opravené, doplnené a aktualizované vydanie katalógu, ktorý privítajú najmä záujemcovia o špecializované zbieranie poštových známok z obdobia 1945-1992 uzatvorenej známokovej krajiny - Československa.

Od predchádzajúceho vydania (1998) uplynulo už viac ako päť rokov a za toto obdobie sa v oblasti štúdia „nového Československa“ našli odpovede na niektoré nezodpovedané otázky, objavili sa nové zberateľské zaujímavosti, a najmä u väčšiny emisii došlo k výraznému pohybu cien oboma smermi, predovšetkým však smerom nadol. Nemožno pritom vylúčiť, že to mohli spôsobiť aj optimistické cenové predpovede v prechádzajúcom vydaní katalógu (najmä emisii päťdesiatych a šesťdesiatych rokov), keď ich trh neakceptoval. Najvýraznejší pokles však zaznamenali emisie osemdesiatych a začiatku deväťdesiatych rokov, keď cenové záznamy (aj známok tlačенých ocelotlačou z plochých dosiek, teda známok, ktoré boli vydané v nižších nákladoch) sú v mnohých prípadoch pod ich pôvodnú nominálnu hodnotu.

Významný vplyv na cenový prepad emisii vydaných v období po svetových výstavách Praha 68 a Praha 78 spôsobilo skončenie platnosti československých známok v roku 1993. Systém tzv. viazaných hodnôt v distribúcii známok cez kluby filatelistov v tomto období síce zvýšil príliv nových členov do zväzov filatelistov, čo na jednej strane bolo pozitívne konštatovanie, avšak mnohí odoberali novinky na všetkých rodinných príslušníkov len z dôvodu ich očakávaného zhodnotenia (žiaľ, išlo len o zbožné pranie!). A práve skončením platnosti známok sa veľa zberateľov snažilo vybrať „úroky“ odpredajom celých zbierok. Táto skutočnosť spôsobila presýtenie trhu, pretože v nových politických podmienkach záujemcov o zbieranie známok nového Československa nepribúdalo, čo sa muselo náležite odraziť aj v cenových reláciách.

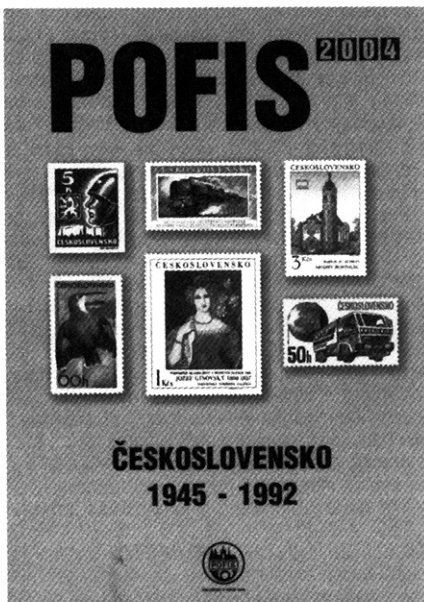
Výrazný cenový prepad emisii rokov 1989-1992 spôsobil tiež neprezeravý krok Pošty, keď nespotrebované zásoby poštových známok odpredala do zahraničia. Tieto známky sa však v zahraničí dlho neohriali, poputovali naspäť a významne ovplyvnili situáciu na trhu, čo sa pochopiteľne odrazilo na znížení cenovej hladiny.

Tieto skutočnosti boli teda významným faktorom priamo pôsobiacim na trh s poštovými známkami Československa 1945-1992. Napriek tomu sa však tieto známky zbierajú, väčšina emisii má svoju trvalú umeleckú hodnotu a zo zberateľského hľadiska predstavujú nevyčerpatelný zdroj bádania a nachádzania nových zaujímavostí, čoho dôkazom je práve aj nový katalóg (napríklad II. typ známky č. 701).

Skutočnosť, že isté materiály z obdobia 1945 až 1992 sú medzi zberateľmi stále hľadané, potvrdzujú aj ich cenové záznamy. Výrazne stúplo ocenenie celistvosti so známkami Košického vydania odoslaných z územia Slovenska, keď napríklad celistvosti so známokou 1,50 K a 9 K sa oceňujú na min. 1000 Kč (pôvodne 300 Kč) a so známokou 20 K na 1500 Kč (500 Kč). Vyšší cenový záznam majú aj niektoré zberateľsky významné

odchýlky. Veľkým prínosom je podrobnejšie ocenenie celistvosti z obdobia menovej reformy 1953, avšak z dôvodov zachovania pôvodného stránkovačného katalógu je menej prehľadné.

Na druhej strane pokles zaznamenali aj niektoré hárdčky, ktoré zásadne zhodnocujú zberku, napríklad H 691/692 (Bratislava 1952), keď zníženie katalógového záznamu z 1400 na 1000 Kč nepovažujem za dôvodné aj vzhľadom na výšku nákladu, spôsob distribúcie a výskyt množstva hárdčiek v nevyhovujúcej kvalite. Znížil sa aj záznam pečiatkovaného hárdčeka (z 250 na 100 Kč). V tomto prípade by bolo vhodné osobitne (vyššie) oceniť hárdček s pečiatkou dňa vydania.

Z hľadiska špecializácie však v katalógu ostali aj niektoré nepresnosti, napríklad H497 (30 rokov čs. známky), keď ocenenie jednotlivých typov nezodpovedá ich štatistickému výskytu. Správne by mali byť cenové údaje II. a III. typu vzájomne prehodnené. Ďalšia pretrvávajúca nepresnosť je v ocenení typov hárdčeka H1308 (Človek a lety do vesmíru). Opäť z hľadiska výskytu jednotlivých typov je ocenenie I. typu (350 Kč) neúmerne voči ostatným typom. Zberatelia skôr registrujú menší výskyt typov XI a XII.

Osobitnú pozornosť však treba venovať problematike špecializovaného zbierania známok z hľadiska luminiscenčných vlastností ich papiera a oceňovaniu odchýlok týchto vlastností. Je všeobecne známe, že papier s luminiscenčnými vlastnosťami sa v rokoch 1978-1979 začal zámerne používať na výrobu poštových známok z dôvodu zavádzania automatického spracovania zásielok. Je pochopiteľné, že táto skutočnosť sa stala stre-

dobodom pozornosti zberateľov, pretože sa vyskytli známky, ktorých papier v časti nákladu mal iné vlastnosti (s prísadou opticky zjasňujúcich prísad alebo bez prísad), a to aj napriek tomu, že v tom čase na trhu neboli dostupné prístroje, ktorými by sa tieto vlastnosti dali spoľahlivo identifikovať. Na zabezpečenie luminiscenčných vlastností papiera sa v prvom štádiu používala prísada s pomenovaním Cartax PTT a v katalógoch sa pre tento papier zvažovalo označenie fl. Neskôr sa začala používať prísada Cartax DP. Vzhľadom na to, že tieto prísady v ultrafialovom svetle nežiaria rovnako, možno vzájomne rozlíšiť oba druhy papiera, pre ktoré sa používa označenie fl 1 (Cartax PTT) a fl 2 (Cartax DP). Dôležité v tomto vývoji však bolo, že papier s prísadou Cartax PTT nevykazoval dlhodobé stabilné luminiscenčné vlastnosti, preto prísada do papierovej hmoty musela byť nahradená kvalitnejšou surovinou.

Skutočnosť, že papier s prísadou Cartax PTT nemá stále vlastnosti sa presvedčili aj samotní zberatelia, keď zistili, že luminiscenčná prísada papiera reaguje s priesvitnou fóliou v zásobníkoch, ktoré boli v tom čase bežné na našom trhu. Tým sa stalo, že takto uložené známky v mieste styku s fóliou v zásobníku stratili svoje pôvodné luminiscenčné vlastnosti. A tu sme pri koreni problému!

Z uvádzaných dôvodov preto zastávam názor, a vývoj to plne potvrdzuje, že zo zberateľského hľadiska sa stáva neúnosným rozlišovať luminiscenčné prísady, a tým niektorú výrazne vyššie oceniť, pretože v konečnom dôsledku ide o rovnakú vlastnosť papiera. A už vôbec nie v prípade, ak takýto papier je výsledkom technologického postupu, ktorý nezaručuje jeho stabilné vlastnosti! Mám na mysli papier označovaný ako fl 1. Nemožno totiž vylúčiť, že časom sa luminiscenčné vlastnosti papiera s touto prísadou budú aj prirodzeným spôsobom zmenšovať. Nový katalóg v tejto súvislosti v poznámke k údajom o známke č. 2303 (BESIP) uvádza, že „fl 1 máva často špatným skladovaním poškodenou luminiscenciou - cena nižšia až o 80%“.

V zmysle týchto skutočností si myslím (aj v súlade s myšlienkou, že známka môže byť aj investíciou), že ohodnotenie niektorých známk s luminiscenčnými vlastnosťami papiera, pričom výrazne vyššiu cenu má niektorý variant, najmä sa to však týka papiera fl 1, je voči zberateľom nekorektné, pretože ani označenie znalcom nezabezpečí stálosť vlastností papiera. Ide napríklad o známky č. 2521 (f1 1200, f2 0,50), č. 2530 (f1 100, f2 6), č. 2563 (f1 400, f2 0,50), č. 2627 (f1 400, f2 0,50), č. 2678 (f1 500, f2 0,50). Myslím, že mnoho zberateľov v tejto oblasti získalo dostatok skúseností, a preto nie je dôvod, aby sme aj naďalej hľadali hodnoty tam, kde nie sú. Dôkazom toho môžu byť aj výsledkové listiny rôznych aukcií, keď práve položky rôznych variantov papiera fl 1 nenachádzajú svojich záujemcov.

Ďalšou mojou pripomienkou je množstvo nových „háččecov“, ktoré pribúdajú už do vydania z roku 1998, keď pôvodne a dlhé roky sa tieto vydania označovali ako PL. Tejto zmene malo predchádzať definovanie háččeka z filatelistického hľadiska a až potom vykonať úpravy v katalógu (zo samotného katalógu sa kritéria vydavateľa nedajú zistiť). V súlade s uznávanými katalógmi Michel by sa základne malo prihliadať na počet rovnakých známk v PL. Skutočnosť, či sa na okrajoch PL nachádza text alebo dopĺňajúca kresba, by nemala byť rozhodujúca. Pokiaľ sa na túto problematiku pozrieme aj z cenového hľadiska, takáto „rekvalifikácia“ PL na háččeka im zhodnotenie neprinieslo.

Napriek týmto pripomienkam však konštatujem, že **katalóg ob-sahuje skutočne obrovské množstvo údajov, ktoré** v uvedenom rozsahu **neboli doteraz publikované**, pričom vo vyváženej forme predkladá všetky informácie potrebné na budovanie generálnej až vysoko špecializovanej zbierky. Zároveň môže byť zdrojom inšpirácie a ďalšieho bádania zberateľom a ostatným záujemcom o česko-slovenské známky z obdobia 1945-1992, a preto by nemal chýbať v ich knižnici □ **Peter Malík**

O „radostiach“ zberateľa príležitostných pečiatok

O službách Slovenskej pošty, š.p. (SP) v oblasti poskytovania odtlačkov príležitostných poštových pečiatok bolo už na stránkach Zberateľa písané viackrát. Naposledy o tom písal J. Mička v článku s príhodným názvom „Hrobári filatelie (?)“ (Zberateľ 8 / 2003). Na to, že za prvý odtlačok pečiatky musíme zaplatiť 30 Sk, by sa mal pozrieť niekto kompetentný, pretože k pečiatke SP prídaje ako „slepé kura k zrnú“ - za jej vyhotovenie si dala zaplatiť.

Aj z toho dôvodu som si začal posielat materiály na opečiatkovanie priamo na príslušné pošty. Problémom je získať informácie o ich používaní. Je to však nesmierne ťažké. Získavanie informácií cez telefón je nevhodné, otravné a najmä drahé. Internetová stránka www.pofis.sk ponúka staré, už neaktuálne údaje (napríklad 21. 8. 2003 bola na tejto stránke ako najaktuálnejšia pečiatka uvedená Európske ľudové remeslá“ používaná v Kečmaru 11. 7. 2003!). Takže najviac informácií získavam z časopisu Zberateľ.

Pri zasielaní materiálov priamo na pošty tiež však trpím, v akom stave sa mi materiály vrátia, akú kvalitu budú mať odtlačky pečiatok. Z Detvy som dostal obalku aj s odtlačkami prstov, z pošty Ružomberok aj s dodatočnou strojovou pečiatkou (na obr.). Preto sa pracovníci pôšt neriadia Poštovým vestníkom SP, čiastka 20/2002 z 21.10. 2002, v ktorom sú uvedené pokyny ako zabrániť nekválitnému zdvojeniu pečiatkovaníu? Niektoré pošty svoju chybu uznajú a obratom ju napravia (Poprad), iné vám nedajú ani odpoveď (Detva).

Iný problém mám so získavaním príležitostných pečiatok na poštové listky s prítlačkou, naposledy vydanými k výstave NITRA-FILA 2003. Najmä preto, že tieto listky sú dodávané neskoro - napríklad v Michalovciach až 14-dní po ich vydaní. Takže nebyť prateľskej služby Ing. Máriača st., pečiatkované listky by som nemal. Je to až taký problém zabezpečiť včasnú distribúciu?

Na záver ešte jedna otázka - prečo Pofis v novinkovej službe pravidelne nezabezpečuje dodávky pečiatkovaných CDV a COB? V tomto roku bol zatiaľ dodaný len jeden - 093 CDV 093/03! □ **Ladislav Kráľovský**

FILATELIA ALBUM

**PREDÁVAME
A VYKUPUJEME
ZBIERKY ZNÁMOK, MINCÍ,
STARÝCH POHLADNÍC,
CELISTVOSTÍ
A OSTATNÝ FILATELISTICKÝ
MATERIÁL**

**FILATELIA ALBUM
Lazaretská 11
811 08 BRATISLAVA**

telefón / fax: + 421 - 2 - 5296 7411

Ervín SMAŽÁK
Lotyšská 16
821 06 Bratislava
tel.: 02/45246 518

Propagácia športových podujatí na poštových materiáloch (prítláč, príležitostné poštové ☉ a strojové príležitostné ☉)

Sprostredkovateľská činnosť vo filatelii. Zásielková služba (novinky SR, ČR).

Ponúkam známky, FDC, celistvosti, katalógy a ostatné poštové materiály na tému Olympia a šport (celý svet).

Vykupujem kvalitný poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Prijímam do komisionálneho predaja poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Členovia SSOŠF pri Slovenskom olympijskom výbore majú **10% -nú zľavu** pri materiáloch firmy ERVO.

ALBUM ZIKA

**NEHLADAJTE MA DOMA,
NÁJDETE MA NA INTERNETE**

www.albumik.sk
MZIKA@HOTMAIL.COM
TEL/FAX.: 02 / 4342 9386

AUKCIE • BURZY STRETNUTIA

Kalendár podujatí s uvedením ich názvu, miesta a termínu konania, prípadne ďalšími informáciami je zostavený podľa podkladov, ktoré redakcii poskytli usporiadatelia podujatia. Za obsah a znenie informácií redakcia neručí.

REGIONÁLNE PODUJATIA

→ 19. október 2003 KOŠICE

JUBILEJNÉ XX. CELOSLOVENSKÉ STRETNUTIE ZBERATELOV usporiada Slovenská numizmatická spoločnosť - pobočka Košice dňa 19.10.2003 v priestoroch Ferrocentra (spoločenský pavilón) od 8,00 do 12,00 hod.

Doprava zo železničnej a autobusovej stanice električkou č.6 (vystúpiť na 7. zastávke). Informácie na ☎ 055 / 62 34 138. Ďalšie, už XXI. celoslovenské stretnutie sa uskutoční 23. novembra 2003 v tých istých priestoroch.

→ 25. október 2003 POPRAD

Podtatranské kluby filatelistov v Poprade, Kežmarku a vo Svite usporiadajú v sobotu 25. 10. 2003 od 7,30 do 12,00 hod. **16. PODTATRANSKÚ FILATELISTICKÚ VÝMENNÚ SCHŔODZKU** v priestoroch SOU stavebného na Okružnej ulici v Poprade. Možnosť ubytovania v mieste konania burzy. Kontakt: Ing. Josef Rančák, Štúrova 126/5, 058 01 Poprad, ☎ 0907 949 956. Nasledujúca bude 14.3.2004.

→ 25. október 2003 KRAKOVANY

HOBBY STRETNUTIA v Kultúrnom stredisku v Krakovanoch v roku 2003 sa uskutočnia: 25. októbra, 15. novembra a 13. decembra • Začiatok stretnutí o 7,00 hod. • Kontakt: J. Braško, ☎ 0904 367 911 alebo 033 / 7798 490

→ 26. október 2003 RUŽOMBEROK

VÝMENNÁ BURZA - STRETNUTIE ZBERATELOV sa uskutoční 26. októbra 2003 od 8,00 hod. v Ružomberku, Gymnázium sv. Andreja, nám. A. Hlinku.

→ 26. október 2003 LUČENEC

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIE ZBERATELOV - LUČENEC 2003 sa uskutoční 26.10.2003 od 8,00 hod., hotel PELIKÁN (pri tržnici) • Informácie: ☎ 047 4329 266. Ďalšie stretnutie bude 30. novembra 2003

→ 1. november 2003 TRENČÍN

BURZA STAROŽITNOSTÍ A ZBERATELSKÝCH PREDMETOV • TRENČÍN, Výstavnisko TMM, a.s., Pod Sokolicami 43, 911 01 Trenčín dňa 1.11.2003 od 7,00 do 12,00 hod. • Vstupné 20 Sk, parkovné 50 Sk, poplatok za stôl 50 Sk • Kontakt: Peter Kvasnica ☎ 0905-267 519 alebo Mgr. Darina Masanyková, tel / fax 032-7432 382, e-mail: os22@tmm.sk. Ďalšia burza sa uskutoční 6. decembra 2003

→ 2. november 2003 ŽILINA - RADOĽA

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIA ZBERATELOV usporiada Galéria MLYN ANTIK - KaM Radoľa č.133 (oproti čerpacej stanici Benzínol. 10 km od Žiliny) v dňoch 2.11. a 7.12. 2003 od 8,00 hod. Dňa 7.12.2003 sa uskutoční aj aukcia od 9,30 hod. Kontakt: ☎ 041-421 4026. 0903-175 076, e-mail: antik_kam@pobox.sk.

→ 8. november 2003 BRATISLAVA

BURZA ODZNAKOV, MEDAILÍ, MINCÍ A VYZNAMENANÍ sa uskutoční 8.11.2003 v Spoločenskej sále SK Bratislava-Nové Mesto, Vajnorská 21 od 8,00 do 12,00 hod.

→ 9. november 2003 TRENČÍN

TRADIČNÁ CELOŠTÁTNÁ FILATELISTICKÁ BURZA sa uskutoční v Trenčíne, v Kultúrnom stredisku Dihé Hony dňa 9. novembra 2003

→ 16. november 2003 ŽILINA

TRADIČNÉ ZBERATELSKÉ STRETNUTIE: FILATELIA, NUMIZMATIKA, POHLADNICE, CELISTVOSTI, MINCE, TELEF. KARTY a i. sa uskutoční 16.11.2003 od 7,30 hod. Miesto konania: ZK Slovena Žilina (vedľa futbalového štadióna).

→ 29. november 2003 ZVOLEN

ZBERATELSKÉ BURZY - FILATELIA, NUMIZMATIKA, FILOKARTIA a i. zberateľské odbory - usporiada Klub zberateľov pri PK Zvolen 29.11.2003 od 8,00 do 13,00 hod. v klubovni PK Zvolen - Podborová. Informácie a objednávky stolov: p. Halama, ☎ 0904 583 381

KLUBOVÉ STRETNUTIA

■ **BANSKÁ BYSTRICA** - FILATELIA • Budova COIMEXU, Partizánska cesta 3 • Každú druhú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 11,00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Skuteckého 36 • Každý posledný pondelok v mesiaci od 16,00 do 17,00 hod. ■ **BRATISLAVA** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Dobrovičova ul. 14 (Suvorovov internát) • Každú nedeľu od 8,00 do 12,00 hod. ■ **KEŽMAROK** - FILATELIA • Centrum voľného času, Starý trh č.25 • Každú prvú nedeľu v mesiaci od 9,30 hod. ■ **KOŠICE** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Východoslovenské múzeum, Hviezdoslavova 3 • Každú nedeľu od 9,00 do 12,00 hod. ■ **LEVICE** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **MARTIN** - NUMIZMATIKA • Schôdzky členov a priateľov numizmatiky • Penzión Čierna pani, každý štvrtok od 16,00 do 17,00 hod. ■ **MICHALOVCE** - FILATELIA • Dom Matice slovenskej, Masarykova 42, Michalovce (2.poschodie) • 1x mesačne, každý druhý pondelok o 17,00 hod. (okrem letných mesiacov júl a august) ■ **NOVÉ MESTO nad Váhom** - FILATELIA • Mestské kultúrne stredisko • Každý štvrtok od 18,00 hod. ■ **NOVÉ ZÁMKY** - FILATELIA • Kaviareň hotela Korzo, hlavné námestie • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **POPRAD** - FILATELIA • Každá prvá a tretia streda v mesiaci od 17,00 hod. Pošta Poprad 2, zasadačka na 2.poschodí ■ **PREŠOV** - FILATELIA • Čierny orol (PKO), Hlavná ulica č.50/a (l.poschodie, miestnosť nad vchodom) • Každú nedeľu (okrem sviatkov a prázdnin) od 10,00 do 12,00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - NUMIZMATIKA • Členská schôdzka spojená s výmenou numizmatického materiálu. Dom kultúry - Kultúrne a spoločenské stredisko • Každá prvá streda v mesiaci od 16,00 do 18,00 hod. ■ **RUŽOMBEROK** - FILATELIA • Liptovské múzeum • Každý druhý a štvrtý štvrtok v mesiaci (okrem prázdnin) - október až marec od 17,00 hod., apríl až september od 18,00 hod. ■ **TRNAVA** - KF Trnava • Centrum voľného času KALOKAGATIA, Strelecká 1 • Každý štvrtok od 16,00 do 18,00 hod. ■ **VRANOV n/Topľou** - VŠETKY ZBERATELSKÉ ODBORY • Mestský dom kultúry, M.R.Štefánika 875 / 200 • Každú prvú nedeľu po 15-tom v mesiaci od 10,00 do 12,00 hod. okrem prázdnin a sviatkov ☐ (R)

INZERCIA

Podmienky inzercionia: Cena za jeden riadok v rubrike INZERCIA je 20 Sk. Za inzerát vzýraznený rámečkom účtujeme príplatok 35 Sk. Na trikrát opakovaný inzerát poskytujeme 30%-nú zľavu. Abonenti časopisu majú v každom čísle prvých 5 riadkov inzerátu zdarma. Úhradu inzerátu, resp. potvrdenuku o úhrade treba zaslať na adresu redakcie najneskôr so znením inzerátu. Inzeráty prosíme písať na stroji (počítači) alebo čitateľne paličkovým písmom. Uverejňujeme ich v došlom poradí. Komerčné inzeráty, reklamy a ich grafickú úpravu účtujeme podľa osobitného sadzobníka, ktorý na požiadanie zašleme, alebo dohodou. Redakcia

- **PO DOHODE PRIJÍMAM I ZASIELAM** výbery známok, FDC, celín... Hľadám partnerov na výmenu kus za kus i podľa katalógov. Kúpim zbierky. Miroslav SUKUPČÁK, Čáčov 254, 905 01 Senica, ☎ 0905 358 707 Z 259
- **KÚPIM ★★ A 408-12** so širokým okrajom a A 408-12 s príležitosťnými pečiatkami. ☎ 0903 700099. Z 260
- **PREDÁM, VYMENÍM FILATEL. STATE** č. 4, 5, 14, 16, 25 a 20 Sk za kus. Za ČR II ☉ chybenky. Róbert KYTKA, Nová ul.95, 908 74 Malé Leváre. Z 261
- **PREDÁM POŠTOVÉ ZNÁMKY, FDC a NL ČRŠ**, rôzne mince a ďalej mince zo 140 štátov po 1 kuse spolu. Vojtech ŠARFÍ, E.B.Lukačka 11, 936 01 ŠAHY Z 262
- **DARUJEM NIEKTOREMU KMF** novú knihu Filatelia - Zbierame poštové známky. Kontakt: 0907 884 596 Z 263
- **PREDÁM frankotypy** - 57 ks a 2 Sk za jeden kus. Plus poštovne ČRŠ II. Róbert KYTKA, Nová ul.95, 908 74 Malé Leváre. Z 264
- **KLUB FILATELISTOV 54-01** a Združenie klubov filatelistov Košice **príjme a zašle výbery do kolovania**. Informácie na adrese správcu kolovania: Teodor MAGDA, Zborovská 2, 040 01 Košice. Z 265
- **KÚPIM ALEBO VYMENÍM ★★** sovietske známky. Marian GRZABA, ul. Sielecka 55/22, 41-200 Sosnowiec, Poľsko, alebo e-mail gmgrzaba@wp.pl. Z 266
- **KÚPIM MINCE ZAJATECKÝCH TÁBOROV** Mühlíng, Katzenau a Deutsch Gabel. Miloš AGG, Žerotínova bašta 17, 940 56 Nové Zámky. Z 267

NUMIZMATIKA - FILATELIA SOLIDUS

NOVÁ PREDAJŇA

Pri starej prachárni 5, 831 04 Bratislava
tel./fax 02/ 5542 4017

Nákup a predaj

Mince a bankovy
Poštové známky
Pohľadnice
Odborná literatúra
Medaily a vyznamenania

Otvorené: Po – Št 10,00–12,00 13,00–17,00
Piatok 10,00–13,00

Po telefonickéh dohode možnosť návštevy aj mimo otváracích hodín

■ FILATELIE (ČR) ■ 9 / 2003

Štvrtým dielom pokračuje seriál V. Dražana a P. Aksamita o čs. menovej reforma 1953. A graduje. Po častiach Schodové frankatúry a Zásielky s paušalizovaným alebo uverovaným poštovým, prichádzajú mimoriadne zaujímavé odseky o celinách, ústrižkoch balíkových sprievodiek a zásielkach s pečiatkami vlakových pôšt, staničných poštových schránok a poštovní. Čerešničkou na torte sú potom iste menej zvyčajné druhy zásielok: Cenné listy, staničné listy, noviny a dokonca zásielky vyplatené kolkami - všetko s ukázkami. Ing. A. Ryšková sa v rozhovore vyjadruje k nečakanému záujmu o prítláča na „personifikované“ kupóny (v ČR označované skôr ako poštové známky s kupónmi na privátne prítláče). P. Tošnerová približuje výstavu Dotyky pošty a exilu, ktorá je od 11.10.2003 inštalovaná v Poštovom múzeu v Prahe. F. Crha informuje o leteckých celistvostiach ČR v roku 2002, P. Aksamit pripomína 55. výročie úmrtia prezidenta E. Beneša neobvyklým filatelistickým materiálom. O. Tovačovský sa v 4. pokračovaní vracia k procesu pretláčania plebiscitných známk SO 1920. O doskových chybách na známkach ČR vydaných v 1. polroku 2002 píše J. Brožová a V. Zedník. Prvým dielom začína seriál S. Kamenického Futbal vo filatelii. W. Müller sa zaoberá tvorbou a hodnotením jednoramenných exponátov. V informáciách dominuje séria recenzií F. Crhu na nové katalógy Michel a novo pojatá recenzia internetových filatelistických stránok M. Langhammera. F. Beneš sa cez vydanie nového špecializovaného katalógu ČSR II pozerá na vývoj cien známk 1945-1992 □ ik

■ BÉLYEG VILÁG (Maďarsko) ■ 9 / 2003

Strany septembrového čísla časopis otvára s rozhovorom s predsedom Zväzu maďarských filatelistov Sándorom Kurdicsom pri jeho životnom jubileu (70). V rozhovore S. Kurdics uviedol mnoho kladov, ale i problémov, ktoré Zväz musí riešiť. O budúcnosť Zväzu nemá obavy, „nezanikne, ale vela treba zmeniť“. Časopis prináša 1. časť príspevku A. Dabóczyho o emisii súčasných výplatných známk Historický nábytok - Stoličky. S bohatým historickým a dokumentačným materiálom ilustrovaný uverejňuje P. Kallós článok o politikovi F. Deákovi (17.10.1803 - 28.1.1873). Európska únia ako filatelistický námet, je názov článku L. Molnára, v ktorom približuje motívy EÚ na maďarských známkach. V rubrike, ktorú vedie L. Ürmös, časopis informuje o diskusii na stránkach nemeckého zväzového časopisu *Philatelie* o histórii a vzniku pohľadnice a poštových lístkov. Časopis prináša aj druhú pokračovanie príspevku E. Deáka s názvom „O čom rozprávajú pohľadnice“. O možnostiach jednoramenných výstavných exponátov píše L. Perneckzy. Ani v tomto čísle nechýba pravidelný výber zo zahraničnej tlače D. Soókyho a známkových novinkách T. Somogyiho □ vkn

■ PÁPEŽ JE NA SLOVENSKEJ ZNÁMKE

BRATISLAVA (jc) - Motív známky, ktorú Slovenská pošta v týchto dňoch vydáva pri príležitosti návštevy

pápeža Jána Pavla II, je iný, ako mal pôvodne byť. „Tentoraz mal byť na známke motív pápežského erbu, ktorý stvárnil náš popredný rytec, Vatikán sa však prihováral za podobizeň,“ odhaluje pozadie vzniku novej známky Mária Kaducová z Poštovej filatelistickej služby (POFIS). Na vyjadrenie vysokých cirkevných miest, ktoré je vraj v takých prípadoch nevyhnutné, sa čakalo až do júla, čím vznikla časová tieseň.

„Rýchlo sa hľadalo alternatívne riešenie, nakoniec sa našlo v kresbách akademického maliara Jozefa Baláža,“ pokračuje Kaducová. Rozhodla o tom príslušná komisia na ministerstve dopravy, pôšt a telekomunikácií. Zároveň padlo rozhodnutie vytlačiť novú známku ofsetom v anglickej tlačiarni, ktorá prednádnom vyhrala tender na tlačenie slovenských známk. „Ofsetová technika zrýchluje a zlacňuje najmä tvorbu, okrem toho umožňuje vernejšie a farebnejšie vyobrazenie námetu,“ tvrdí predstaviteľka POFIS-u.

Maister Baláž jej dáva za pravdu: „Páči sa mi, ako to vytlačili, ofset robí predlohu zreteľnejšou, dáva vyniknúť originálu.“ Po známke venovanej našim bronzovým hokejistom, ide iba o druhý prípad v slovenskej známkovej tvorbe, keď sa použila ofsetová technika. Pritom vo výspelpom svete je rytina dávno na ústupe, napríklad vo Švédsku už štyri pätiny všetkých známk vznikajú ofsetom.

Slovenská pošta slávnostne uvedie novú známku už túto nedelu. V Trnave ju má pozhnať arcibiskup Ján Sokol, ktorý TL so štyrmi známkami odovzdá pri osobnom stretnutí pápežovi. Z cirkevných kruhov sa nám však podarilo zistiť, že Ján Pavol II. už elektronickú verziu tejto známky videl prostredníctvom internetu a údajne sa mu páčila... (PRAVDA, 4.9.2003)

■ TSCHOSLOVAKAI - PHILATELIE (SRN) ■ 137/2003

V septembrovom vydaní bulletinu zberateľov čs. známk je uverejnená informácia o 3. salóne Československa v Sindelfingene, ktorý sa uskutoční v dňoch 29. až 31. októbra 2004. Ďalej o pripravovanej výstave SCOUT-PHILEX 2004 v Prahe (14. - 17.10.2004), o slovensko-francúzskom vydaní známky M.R.Stefánik, o vydaní špecializovaného katalógu Československa 1945-1992 v Dánsku (autori M. Norbjerg a K. G. Olesen), informáciu o celinách a príležitostných pečiatkach vydaných k výstave SLOVENSKO 2002. O. Pollak (USA) píše o leteckom príplatku na listových zásielkach z Rakúska do ČSR v rokoch 1946-1948, U. Ziegler uverejňuje štúdiu o známke MS v ľadovom hokeji z roku 1985, O. Winkelbauer predkladá čitateľom rozsiahlu štúdiu novinových známk ČSR z roku 1937 s dobou platnosti do 15. 12. 1939 a na Slovensku do 9. 7. 1939 a W.Müller informuje o českých príležitostných pečiatkach za rok 2002. Protokol z 34. stretnutia členov ARGE 18. 5. 2003 v Tarpe hovorí, že z 202 členov sa zišlo 21 členov (sektie ARGE pracujú v Dánsku a Rakúsku). Stretnutie členov ARGE sa v roku 2004 uskutoční v meste Oybin (i keď ZSF podpísal dohodu o spolupráci, doteraz sa týchto podujatí nezúčastnil žiadny zástupca komisie čs., českej a slovenskej známky ZSF - pozn. aut.) □ ky

SÚŤAŽ O KVET ZBERATEĽA

10

Vážení čitatelia, pomaly sa blížíme k záveru druhého ročníka našej súťaže. Dnes už prinášame vyhodnotenie ôsmeho kola súťaže a súťažné otázky desiateho kola.

■ Vyhodnotenie 8. súťažného kola:

Na 1. otázku správna odpoveď mala znieť „Brazília“ a „Volské oči“ (prípadne volské oko, alebo aj býčie oči, prípadne býčie oko). Zo 41 odpovedí v tomto zmysle odpovedalo 29 súťažiacich. Iní súťažiaci odpovedali „Kozie oči“ alebo „Mačacie oči“, čo tiež nemožno považovať za celkom chybné, i keď tieto prezývky sú viac zaužívané pri nasledujúcich emisiách známok s podobným vzhľadom. Krajinu vydania nesprávne uviedli traja súťažiaci, dvaja sa odpovede na túto otázku vzdali (niekoľko slov o týchto známkach, ktoré sme zostavili z listov súťažiacich, uverejňujeme v samostatnom článku).

Na 2. otázku nebolo jednoduché odpovedať - telefónne karty a ešte k tomu zahraničné, boli ťažkým orieškom. Ako sa niektorí súťažiaci priznali, na otázku odpovedali len tak, „od oka“. Niektorí súťažiaci (napríklad p. V. Roth, J. Turček a i.) však preukázali svoje vedomosti, keď okrem názvu krajiny uviedli aj rok vydania (1994) a náklad tejto TK (cca 300 tisíc ks). Nech už bolo akokoľvek, najviac bolo správnych odpovedí - TK bola vydaná v Pakistane (19 hlasov). Potom podľa počtu hlasov nasledoval Kuvajt (13) a Saudská Arábia (6), traja súťažiaci na túto otázku neodpovedali.

Na 3. otázku (ktorý článok sa v augustovom čísle Zberateľa najviac páčil), na pomyslenej špiči rebrička vznikla nebývalá „tlačienica“ s minimálnymi bodovými rozdielmi: 1. miesto - **V. K. Németh: Cez Atlantik nielen na vode** (5), (14 hlasov), 2. miesto **J. Korený: 50. výročie podpísania prímeria v Kórei** (13), 3. miesto - **M. Pekárová: Klimatické kúpele na Slovensku** (1), (12), 4.-5. miesto - **M. Bachratý: Kuriozita z roku 1939 a Zo zberateľskej kapsy Jozefa Jankoviča** (po 10 hlasov), 6. miesto - **J. Mička: Hrobári filatelie** (?) (9), 7.-8. miesto - **J. Tekel: Jednojazýčné pečiatky Čs. pošty na Podkarpatskej Rusi a S. Zrubec:**

U modrého Dunaja (po 6 hlasov) a 9.-10. miesto - **I. Lužák: Zdolanie Everestu a J.M.: Načo a pre koho sú aerogramy?** (po 5 hlasov). Ďalšie hlasy dostali ešte štyri príspevky (od jedného do troch hlasov).

Výhercovia 8. kola súťaže: **Jozef Turček z Partizánskeho** (nákupná poukážka firmy Zberateľ na nákup tovaru v hodnote 250 Sk) a **Peter Tomka zo Žiliny** (zásobník na známky, formát A 4, 8-listový).

Výhercom srdečne blahoželáme!

■ 10. - OKTÓBROVÉ KOLO SÚŤAŽE

Prvá súťažná otázka: Na prvej strane zobrazujeme známku z prvej emisie Francúzska s krásnou kresbou ženskej hlavy. Súťažná otázka znie: Hlava na tejto známke zobrazuje a) kráľovnú Máriu Antoinettu, b) bohyňu Ceres alebo c) symbolickú postavu Francúzska Mariannu?

Druhá súťažná otázka: Na druhej strane obálky sú vyobrazené poštové schránky zo štyroch krajín (uverejnili sme ich farebne, aby lepšie vynikli). Sú to Argentína, Bosna, Holandsko, Dánsko a Peru. Uviedli sme však päť krajín - ktorá krajina do tohto zoznamu nepatrí?

Tretia súťažná otázka: Napíšte názvy troch článkov a ich autorov, ktoré sa vám v októbrom čísle Zberateľa najviac páčili.

Vaše odpovede s poznámkou „Súťaž“ očakávame **do 5. novembra 2003**. Ako vždy, aj teraz sa na vaše odpovede veľmi tešíme a vopred za ne ďakujeme! Uvítame, keď nám k odpovediam pripíšete aj pár riadkov o vašich názoroch na časopis alebo vaše tipy na súťažné otázky.

Čo-to o brazílskych „Volských očiach“

Známkou s týmto, medzi zberateľmi rozšíreným názvom, vydalo Brazílske cisárstvo v roku 1843 ako svoju prvú emisiu poštových známok. Po Veľkej Británii a švajčiarskom Kantone Zürich, Brazília bola treťou krajinou na svete, ktorá zaviedla používanie poštových známok. Brazílske poštové známky zo začiatku nemali označenie štátu. Prvé známky boli vydané s tromi nominálnymi hodnotami - 30, 60 a 90 reisov (na známkach nebola vyznačená ani mena krajiny).

Táto prvá emisia z roku 1843 má filatelistami zaužívaný názov „Volské oči“ (Olhos de Boi). Aj ďalšie emisie pre svoju charakterickú kresbu číslice v oválu, dostali podobné pomenovania. Emisia vydaná v rokoch 1849/1850 má prezývku „Kozie oči“ (Olhos de Cobra) a emisia vydaná v rokoch 1854/1861 „Mačacie oči“ (Olhos de Gato).

Všetky tri emisie patria k vzácnym klasickým známkam. Pre zaujímavosť, prvá brazílska emisia má katalógový záznam v základnom prevedení 18700 € v nepoužitom stave a 5750 € za pečiatkovú sériu (podľa katalógu MICHEL 2001).

Veľmi stručne o krajine. Čo do rozlohy je Brazília piatym najväčším štátom na svete (približne 8,5 miliónov km²). Objavili ju portugalskí moreplavci pod vedením admirála Pedra Alvaresa Cabrala roku 1500. O 21 rokov neskôr sa stala portugalskou kolóniou a portugalcina sa stala úradným jazykom krajiny. V prvej polovici 17. storočia na severovýchode Brazílie zakladajú Holanďania svoje obchodné kolónie. Od roku 1822 bola Brazília cisárstvom, od roku 1889 republikou. Členom Svetovej poštovej únie (UPU) sa stala od 1. júla 1877.

Tolko z listov našich súťažiacich, menovite pani dr. D. Gyepesovej, CSc. z Bratislavy a M. Pazderárovej z Michaloviec, ktorým touto cestou za ich listy úprimne ďakujeme □ Redakcia

FIRMA ZBERATEĽ PONÚKA

V tejto rubrike ponúkaný materiál možno zakúpiť v predajni ZBERATEĽ, Račianska 17, 831 02 Bratislava, číslo telefónu 02 / 44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk, v dňoch pondelok až piatok od 10⁰⁰ do 18⁰⁰ hod. Ponúkaný materiál možno objednať aj písomne, prípadne telefonicky. K cenám účtujeme poštovné a balné. Ceny ponúkaných materiálov platia vždy *len do vydania ďalšieho čísla časopisu Zberateľ*.

ABONENTOM ČASOPISU POSKYTUJEME NA VŠETKY PONÚKANÉ POLOŽKY 5 % ZĽAVU !

USA 29 USA 29 USA 29 USA 29 USA 29 USA 29

DT MET-D3 322

USA 29 USA 29 USA 29 USA 29

ExtraValue Stamps™

Remove center strip.

Fold to form booklet.

Peel and place self-adhesive stamp on envelope. No licking required.

0 1564515540

Patent Pending
© USPS 1992

Self-adhesive Stamps

Convenient:
No Licking!

Strong Adhesive:
Stays on Envelopes!

Easy to Use:
No Tearing!

Seventeen **29** Cent Stamps

USA ★★ Samolepky - „Bloky“

(čísla podľa kat. MICHEL)

1992	Bl 5	Štát.znak (17x29c)	2319, hodn. červená	280,-
1992	Bl 6	Štát.znak (17x29c)	2320, hodn. zelená	280,-
1992	Bl 7	Štát.znak (17x29c)	2321, hodn. hnedá	280,-
1992	Bl 8	Vianoce, deťský vláčik (18x29c)	2333	360,-
1993	Bl 10	Ruža (18x29c)	2394	320,-
1993	Bl 11	Vianočné motívy (12x29c)	2418-21	220,-
1993	Bl 13	Borovicová šuška (18x29c)	2424	320,-
1994	Bl 14	Srdce so slinkom (18x29c)	2433	320,-
1994	Bl 15	Orol (18x29c)	2435	320,-
1994	Bl 16	Socha Slobody (18x29c)	2471	320,-
1994	Bl 17	Vianoce, Santa Klaus (12x29c)	2528	220,-
1994	Bl 18	Vianoce, červ. kardinál (18x29c)	2529	320,-
1995	Bl 24	Ruže (20x32c)	2571	400,-
1996	Bl 30	Zástava pred budovou (10x32c)	2552	160,-
1996	Bl 31	200 r. štátu Tennessee (20x32c)	2729	360,-
1996	Bl 32	150 r. štátu Iowa (20x32c)	2752	360,-
1996	Bl 34	Vianočné motívy (20x32c)	2789-92	360,-
1996	Bl 37	Mária s Ježiškom (20x32c)	2799	360,-
1997	Bl 38	Socha Slobody (20x32c)	2802	360,-
1997	Bl 39	Labute v tvare srdca (20x32c)	2803	360,-
1997	Bl 40	Labute v tvare srdca (20x55c)	2804	640,-
1997	Bl 41	Citrónovník, ananas (20x32c)	2806-07	360,-
1997	Bl 42	Bugs Bunny (10x32c)	2829	220,-
1997	Bl 44	Vianoce, kvet (20x32c)	2902	360,-

1997	Bl 45	Sylvester&Tweety (10x32c)	2950	220,-
1999	Bl	Lesné plody (20x33c)	3110-13	360,-

RAKÚSKO

Ponuka kompletných ★★ ročníků 1985-1988

Ročník 1985	540,-
Ročník 1986	580,-
Ročník 1987	580,-
Ročník 1988	599,-

USA

Ponuka kompletných ★★ ročníků 1985-1991

Ročník 1985 (chyba 1723)	1250,-
Ročník 1987	2200,-
Ročník 1988	1300,-
Ročník 1989 (chyba Bl 22)	1200,-
Ročník 1990	890,-
Ročník 1991 (chyba 2127-28)	2350,-

Darčkové balenia známok ČR

Kompletné ročníky ★★ známok Českej republiky v modrých darčkových albumoch so zlatým nápisom ČESKÁ REPUBLIKA a štátnym znakom. Ročníky ponúkame bez príležitostných tlačí (PT) a vrátane PT.

Ročník	bez PT	s PT
1993	1000,-	7600,-
1994	700,-	2100,-
1995	600,-	1500,-
1996	500,-	1300,-
1997	450,-	1200,-
1998	600,-	1800,-
1999	400,-	1200,-
2001	400,-	1200,-

Zásobníky na známky, hawidky

Zásobník Lindner, formát A 5, 8-listový 195,-

Zásobník Lindner, A 4, čierne listy, 16-listový 490,-
- " - 30-listový 870,-

Zásobník s logom Slovenskej pošty, formát A 4, biele listy, 16-listový 320,-
- " - 8-listový 210,-

Hawidky čierne, šírka 28, 31, 35, 48, 55, 60, 70 a 90 mm - balíček 60,-

Hawidky čierne na PL:
ležaté, veľkosť 175x120mm - ks 15,-
ležaté, veľkosť 200x175mm - ks 20,-
stojaté, veľkosť 115x 175mm - ks 15,-

Hawidky biele, šírka 32, 40, 60 mm - balíček 60,-

Hawidky biele na PL:
ležaté, veľkosť 175x120mm - ks 15,-
stojaté, veľkosť 115x175mm - ks 15,-

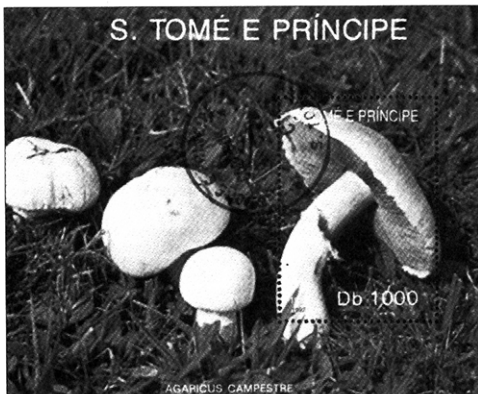
Rôzne námety ©

Afganistan 1996, Motýle a ich húsenice (6+H)	33,-
Afganistan 1998, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Afganistan 1998, Ryby (6+H)	30,-
Afganistan 1998, Predhistorická fauna (6+H)	30,-
Afganistan 1999, Slimáky - ulitníky (6+H)	30,-
Ajman 1972, Rôzna fauna I (6H, malý formát)	55,-
Ajman 1972, Rôzna fauna II (7H, malý formát)	60,-
Azerbajdžan 1995, Mačky (6+H)	30,-

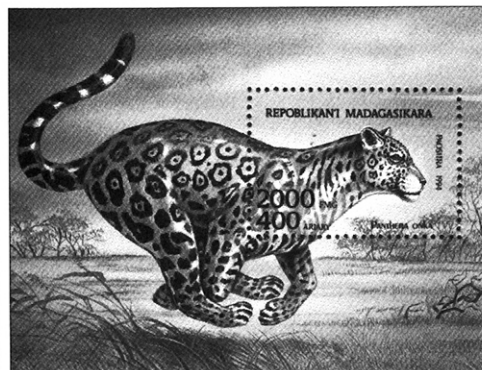

LOCOMOTORAS

Azerbajdžan 1995, Korytnačky (5+H)	25,-
Benin 1998, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Benin 1999, Historické plachetnice (6+H)	30,-
Benin 2002, Tučniaky Bl (6) veľký formát	38,-
Benin 2002, Ferrari Bl (6) veľký formát	38,-
Benin 2002, Motýle a kvety Bl (6) veľký formát	38,-
Benin 2002, Panda Bl (6) veľký formát	38,-
Benin 2002, Fauna Ameriky (Bl (6) + H)	38,-
Benin 2002, Letectvo 1903-2003 Bl (6) + H	38,-
Benin 2003, Prírodná rezervácia Bl (2)	22,-
Benin 2003, Vodné vtáctvo Bl (3)	25,-
Cambodge 1996, LOH Atlanta '96 (6+H)	30,-
Cambodge 1999, Motýle (6+H)	30,-
Cambodge 1999, Mäčkové (6+H)	30,-
Cambodge 2001, Huby (6+H)	30,-
Congo 1996, LOH Atlanta '96 (6+H)	30,-

Congo 2003, Papagájé BI (6) + H	38,-
Guinea Bissau 1988, Różna fauna (7)	21,-
Guinea Bissau 1988, Psy (7+H)	33,-
Guinea Bissau 2001, Hist. automobily BI (6)	29,-
Guinea Bissau 2001, Plachetnice BI (6)	29,-
Guinea Bissau 2001, Papagájé BI (6)	29,-
Guinea Bissau 2001, Parné lokomotívy BI (6)	29,-
Guinee 1995, Różne kvety (6+H)	30,-
Guinee 1995, LOH Atlanta 1996 (5+H)	27,-
Guinee 1995, Spevavce (5+H)	25,-
Guinee 1998, Dravé vtáky BI (9)	35,-
Guyana 1990, Huby (4 + 5H)	62,-
Guyana 1991, Huby (5 + 2H)	37,-
Guyana 1993, Huby (5 + 5H)	65,-
Kampučea 1989, MS vo futbale Taliansko (7+H)	33,-
Korea 1980, LUFTHANSA - 25.výročie (2H)	25,-
Korea 1991, Huby (5)	17,-
Korea 1991, Panda (6+H)	30,-
Korea 1992, Žaby I (PL8+K)	25,-
Korea 1992, Žaby II (PL8+K)	25,-
Kyrgyzstan 1995, Kone (7+H)	35,-
Laos 1988, Pravek (5)	16,-
Laos 1993, Motýle (5+H)	27,-
Laos 1994, Hady, jašterice (5+H)	29,-
Laos 1995, Pravek (5)	18,-
Laos 1996, Korytnačka (4+PL so 4 zn.), Greenpeace	30,-

Laos 1996, LOH Atlanta '96 (5+H)	27,-
Madagaskar 1993, Ostrovná flóra (7+H)	33,-
Madagaskar 1994, Chrobáky (7+H)	33,-
Madagaskar 1994, Dravá zver (7+H)	33,-
Rwanda 2003, Hady BI (6) + H	38,-
R.de Côte Divore 2003, Mačkovité dravce PL (8)	35,-
R.de Côte Divore 2003, Pravek PL (3)	25,-
Sahara Occ 1995, História šachu (4+H)	25,-
Saharai 1997, Kone (6+H)	30,-
Saharai 1997, Morské ryby (5+H)	27,-
Saharai 1999, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Sharjah 1972, Mačiatka (6H, malý formát)	35,-
Somali Rep. 1997, Pravek (6+H)	30,-
Somali Rep. 1999, Safari (6+H)	30,-
Somali Rep. 1999, Pravek (6+H)	30,-
S.Tomé e Príncipe 1990, Huby (5+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Huby (4+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1992, Motýle (4+2H)	37,-
S.Tomé e Príncipe 1993, Vtáky (5+H)	27,-
S.Tomé e Príncipe 1993, Motýle+kvety (5+H)	27,-

S.Tomé e Príncipe 1993, LOH Atlanta '96 (8+2H)	43,-
S.Tomé e Príncipe 1995, Mačky (8+2H)	44,-
Tadžikistan 1993, Domáca fauna (4)	15,-
Tadžikistan 1994, Jaštery a jašterice (6+H)	30,-
Tanzánia 1992, Vtáky (7+H)	35,-
Tanzánia 1994, Praveká fauna (7+H)	35,-
Tanzánia 1995, Predátori Afriky (7+H)	35,-
Togo 1999, Mačky (6+H)	30,-
Togo 1999, Historické lokomotívy (6+H)	30,-
Togo 1999, Historické automobily (6+H)	30,-
Uzbekistan 1995, Lietadlá (7+H)	33,-
Uzbekistan 1995, Motýle (7+H)	35,-
Vietnam 1989, Psy (6)	18,-

PÍSOVNÁ AUKCIA FIRMY ZBERATEĽ

Samostatnou prílohou pre predplatiteľov rozšíreného variantu časopisu ZBERATEĽ 2003 PLUS bude v novembrovom (11.) čísle Zberateľa katalóg 15. PÍSOMNEJ AUKCIE FIRMY ZBERATEĽ.

Katalóg bude možné si zakúpiť aj samostatne za 45 Sk (abonentní s 5-percentnou zľavou) priamo v predajni, písomne na adrese:

ZBERATEĽ, Račianska 17, 831 02 Bratislava
alebo na mailovej adrese: Zberatel@nextra.sk

Albumové listy firmy Zberateľ SLOVENSKO

Rok	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
1993	19,-	75,-	32,-	120,-
1994	19,-	75,-	48,-	185,-
1995	22,-	75,-	48,-	175,-
1996	22,-	75,-	54,-	195,-
1997	22,-	75,-	53,-	220,-
1998	22,-	75,-	53,-	220,-
1999	21,-	75,-	59,-	245,-
2000	17,-	65,-	48,-	185,-
2001	32,-	95,-	48,-	215,-
2002	22,-	75,-	75,-	285,-

Súbory jednotlivých ročníkov tvoria albumové listy pre:

I.časť - základné známky a hářčeky, II.časť - pre PL, varianty kupónov a známky z hářčekov.

Pri objednávaní prosíme vždy uviesť požadovaný ročník, jeho časť (I. alebo II.) a formát (Pofis alebo A 4)!
V prípade záujmu o všetky listy, treba objednať obidve časti súboru (I.+ II.) pretože II. časť listy z prvej časti neobsahuje!

Listy ponúkame vo vyhotovení bez zasklenia (BZ) a zasklené (Z).

Formáty listov: Pofis a A 4.

Ceny oboch formátov sú rovnaké!

Albumové listy ČR

Rok	BZ	Z
1999	185,-	490,-
2000	190,-	495,-
2001	195,-	525,-
2002	185,-	515,-

Formáty albumových listov ČR: Ročník 1999 len formát Pofis, roč. 2000 - 2002 formátu Pofis aj A 4 (cena rovnaká).

Ďalej ponúkame albumové listy formátu Pofis aj A 4:

s nápisom **SLOVENSKO** á 5,-
 s nápisom **ČESKÁ REPUBLIKA** á 5,-
 bez nápisu (len Pofis) á 4,-
 so štvorcovou podtlačou (len Pofis) á 4,-

Obaly na albumové listy

Formát A 4 (tzv. Euroobal) - 10 ks 15,-

Filatelistické nálepky

Nálepky firmy LINDNER (1000 ks) - balíček á 64,-

Pinzety, lupy a skart

Pinzeta Prinz-Solingen (špicatá, lopatkovitá alebo okrúhla) 85,-
 Pinzeta Lindner, lopatkovitá 155,-
 Pinzeta lopatkovitá alebo špicatá, ale dlhá 150 mm 260,-
 Lupa Ø 60 mm, zväčšuje 2x + šošovka 5x 95,-
 Lupa Ø 20 mm v kovovom puzdre, zasúvacia, zväčšuje 10x 395,-
 Pôvodný skart československých známk, hmotnosť 1/2 kg 210,-

Katalógy, literatúra

Katalógy MICHEL:
 Ost 1993-94 190,-
 Nemecko-špeciál, 1994 390,-
 Süd und Südostasien (č.8), (zabalený, ceny v euro) 2200,-
 Nemecko-celstivosti 1991 350,-
 Nemecko-TK 1991-92, celofarebný 250,-
 J.Klim, V.Schödelbauer: Česko-slovensko 1918-39, špeciál. kat. známok a celstivosti (2002) 890,-
 Pofis 2004 - Československo 1945-1992 špecializovaný) 440,-
 Špecializované netto katalógy firmy ZBERATEL - SLOVENSKO (známky, celiny, FDC, COB, CDV, NL, PaL, ZZ, SCO, CM, PT):
 Roky 1997-1998 50,-
 Rok 1999 29,-
 Roky 2000-2001 59,-
 Rok 2002 44,-
 Monografie čs. známok:
 - 2.diel: Pamätne 1919-1920, PČ 1919, Hospodárstvo a veda 450,-
 - 3.diel: Výplatné známky 1923-1929, celiny 350,-
 Novotný: Mince Jozefa I. 1705-1711 a Františka II.- Rákocziho 1703-1711 195,-
 Novotný: Mince Karla VI. 1711-1740, I.vydanie 265,-
 Novotný: MINCE MÁRIE TERÉZIE 1740-1780 (II.dopl. vydanie 2001) 235,-
 Novotný: Mince Františka Lotrinského (1745-67), (1766-80) 250,-
 Novotný: Mince Jozefa II 1765-1790 a Leopolda II 1790-1792 240,-
 Novotný: Mince Františka I. 1792-1835 185,-
 Novotný: Mince a korunovačné medaily Ferdinanda V.(1835-1848) 135,-
 Novotný: Mince Františka Jozefa I. (1848-1916) 235,-
 Novotný-Mouliš: PAPIEROVÉ PLATIDLÁ ČSR, ČR a SR 1918-1998, farebný 297,-
 Novotný-Mouliš: Mince ČSR 1918-92, ČR a SR 1993-2003 285,-
 Košiar: Ján Pavol II.-Slovensko 2003 + 3 prílohy 99,-

ZBERATEL

Mesačník pre filatelistov, numizmatikov, filokartistov, zberateľov TK a iných zberateľských predmetov

Vydáva: Firma ZBERATEL, Bratislava. Reg. číslo časopisu MK 1188/95 so dňa 1.2.1995 - ISSN 1335-8693

Redakčná rada: Dr. Severín Zrubec (predseda), RNDr. Milan Antala, Dr.Ondrej Földes, Ing. Miroslav Gerec, Ing. Marian Jobek, Ing.Peter Malík, PhDr. Elena Minarovičová a RNDr. Michal Zika

Redakcia: Viliam Kučera - šéfredaktor, Ing. Peter Malík - odborný poradca redakcie a preklad do nemčiny, Anton Kulhánek ml. - redaktor, RNDr. Milan Antala - jazyková úprava, Mgr. Pavol Ondraška - preklad do angličtiny,

Adresa redakcie: ZBERATEL, Račianska 17, 831 02 Bratislava ☎ 02/44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk

Príloha:

Spravodaj SLOV-OLYMP

Cena a predplatné: Cena za jeden výtlačok 44 Sk. Pri odbere viac ako 10 výtlačkov vydavateľ poskytuje 20%-nú zľavu. Celoročné predplatné vrátane poštovného na rok 2003 - pre abonentov zo SR 444 Sk, s prílohami 484 Sk, pre abonentov z ČR 695 Sk (570 Kč) s prílohami 755 Sk (620 Kč), pre abonentov z ostatnej Európy 980 Sk (24 €), s prílohami 1100 Sk (27 €), pre abonentov zo zámoria 1300 Sk (35 USD), s prílohami 1450 Sk (39 USD)

Zasielanie príspevkov:

Články na počítačových disketách (WORD) alebo elektronicou poštou (e-mail: zberatel@nextra.sk), napísané strojom alebo čitateľným písmom. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia. Redakcia si vyhradzuje právo uverejniť aj príspevky, s ktorých obsahom sa nestoťžňuje.

Číslo 10/2003:

Redakčná uzávierka 26.sept., do tlače zadané 9.okt., dátum vydania 15. okt. 2003.

PONUKA FIRMY ZBERATEL

V 1111 ● Peel here to fold ● Self-adhesive stamp

© USPS 1993 ● Peel here to fold ● Self-adhesive stamp

1111 Peel here to fold Self-adhesive stamp DO NOT WET

B 333 Peel here to fold Self-adhesive stamps DO NOT WET

B 222 Peel here to fold Self-adhesive stamps DO NOT WET

USPS 1996 Peel here to fold Self-adhesive stamp DO NOT WET

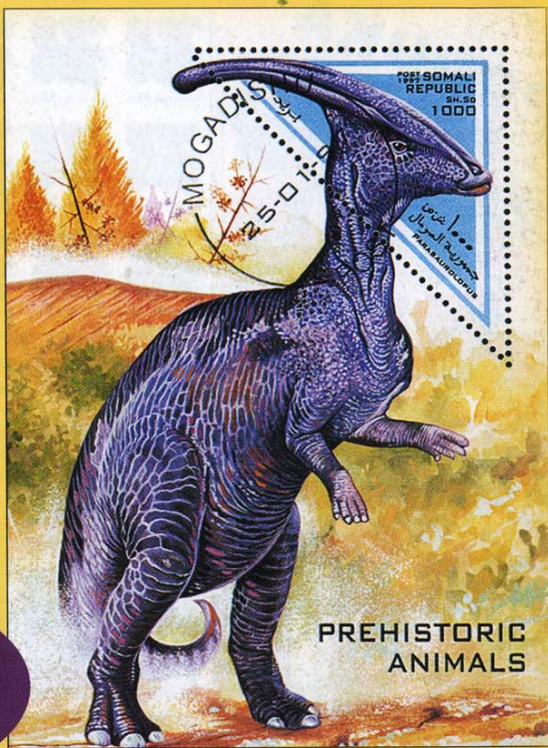
USA

1111 Peel here to fold Self-adhesive stamp DO NOT WET
TIME TO REORDER
THIS BLOCK IS NOT VALID POSTAGE

Ukážky
z dnešnej ponuky
firmy ZBERATEL:
USA ★ Samolepky
– „Bloky“
z obdobia rokov
1992-1999 (str. 41)

FIRMA ZBERATEĽ PONÚKA 10 2003

**Ukážky
námetových emisií
z dnešnej ponuky
FIRMY ZBERATEĽ
(str. 42-43)**

Saving the Last Great Places